Coördinatiecommissie
Integraal Waterbeleid

Stroomgebiedbeheerplannen Schelde en Maas 2022-2027

Bekkenspecifiek deel Demerbekken

Voorliggend pdf bestand is een **export van de inhoud van de website** bekkenspecifiek deel Demerbekken (https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken). **Het document is daardoor beperkt qua opmaak.**

Voor de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 werd bewust gekozen om de delen op bekkenniveau onder de vorm van webpagina's te ontsluiten. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan het principe 'maximaal digitaal' van de Vlaamse overheid en aan de vraag nav de vorige planvorming om de plannen toegankelijker en minder uitgebreid te maken.

Samen werken aan water

Het **bekkenspecifieke deel voor het Demerbekken** maakt deel uit van de stroomgebiedbeheerplannen Schelde en Maas voor de periode 2022-2027.

Het is als onderdeel van de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 vastgesteld door de Vlaamse Regering op 1 juli 2022. Bijgevolg bevat deze website geen updates van gegevens.

Het bekkenspecifieke deel bestaat uit **5 hoofdstukken** die u apart kan bekijken door het hoofdstuk van uw keuze aan te klikken in de linkernavigatie of via onderstaande vakken.

Algemene informatie over de inhoud en het planproces van de bekkenspecifieke delen en over de brongegevens kan u hier raadplegen:

inhoud bekkenspecifieke delen[1]en planproces bekkenspecifieke delen[2]

brongegevens bekkenspecifieke delen[3]

---

[1] Zie bijlage: BSD Demerbekken (export website)

[2] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/proces

[3] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/brongegevens

\\\

1 Kennismaking 5
1.1 Bijzonder 5
1.1.1 Regenrivier, gevoelig voor overstromingen 5
1.1.2 Overstromingsgebieden en natuurlijke waterberging 6
1.1.3 Mozaïek van Kempen, Haspengouw en Hageland 6
1.1.4 Landelijk gebied met veel natuur en landbouw 6
1.1.5 Het Albertkanaal: Maaswater op weg van Luik naar Antwerpen 6
1.2 Kenmerken 7
1.2.1 Reliëf 7
1.2.2 Bodem 8
1.2.3 Bodemgebruik 8
1.2.4 Watergebonden natuur-ecologie 9
1.3 Sectoren 11
1.3.1 Huishoudens 11
1.3.2 Bedrijven 13
1.3.3 Landbouw 14
1.3.4 Transport 15
1.3.5 Toerisme en recreatie 16
1.3.6 Cultureel erfgoed 18
1.3.7 Drinkwater- en watervoorziening 18

2 Wie is wie 20
2.1 De waterbeheerders 20
2.1.1 Waterlopenbeheer 20
2.1.2 Kwaliteitsbeheer oppervlaktewater 23
2.1.3 Grondwaterbeheer 24
2.2 Het wateroverleg 24
2.2.1 Overlegstructuren op bekkenniveau 24
2.2.2 Grensoverschrijdende samenwerking 26

3 Drukken 28
3.1 Nutriënten en zuurstofbindende stoffen 28
3.1.1 Druk vanuit de sectoren 30
3.2 Gevaarlijke stoffen 41
3.3 Hydromorfologische veranderingen 43

\\\

3.4 Overstromingen en wateroverlast ... 45
3.4.1 Overstromingsrisico ... 46
3.4.2 Getroffen inwoners ... 47
3.4.3 Landgebruik in overstroombaar gebied ... 48
3.5 Waterschaarste en droogte ... 49
3.6 Sedimenttoevoer ... 50

4 Toestand ... 53
4.1 Oppervlaktewaterkwaliteit ... 53
4.1.1 Ecologische toestand ... 58
4.1.2 Chemische toestand ... 64
4.1.3 Structuurkwaliteit ... 65
4.1.4 Waterbodemkwaliteit ... 66
4.1.5 Beschermde gebieden oppervlaktewater ... 68
4.2 Overstromingen en wateroverlast ... 69
4.2.1 aspect waterbeheersing en veiligheid ... 70
4.2.2 aspect ecologie ... 71
4.3 Waterschaarste en droogte ... 72
4.4 Sedimentkwantiteit ... 73

5 Visie en acties ... 76
5.1 Algemene uitdagingen ... 78
5.2 Gebiedsgerichte uitdagingen ... 79
5.2.1 Speerpuntgebieden ... 81
5.2.2 Aandachtsgebieden ... 139

6 Bijlagen ... 152

\\\

1 KENNISMAKING

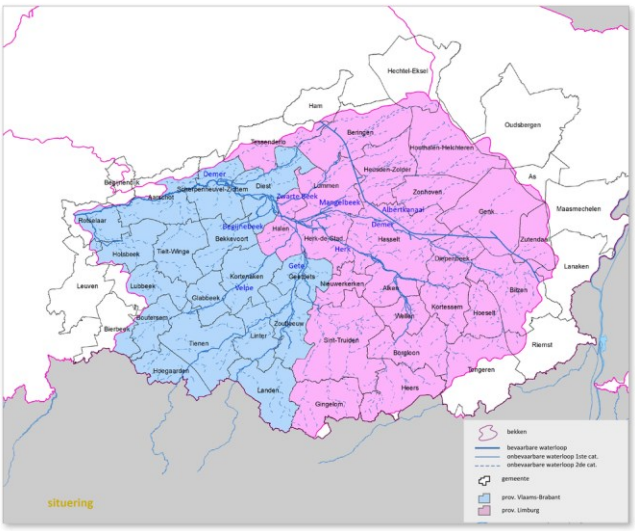

Het Demerbekken is het grootste bekken van Vlaanderen (1.922 km2). Het volledige hydrografische Demerbekken is 2.334 km2, de bovenlopen van de Grote Gete en Kleine Gete bevinden zich in Wallonië.

Het brongebied van de Demer ligt in Berg (Tongeren). Wanneer de Demer in Rotselaar in de Dijle uitmondt, heeft het water vanaf de bron 84 km afgelegd.

Het Demerbekken situeert zich voor twee derde in de provincie Limburg en voor één derde in de provincie Vlaams-Brabant. 51 gemeenten liggen volledig of gedeeltelijk in het bekken.

Het Demerbekken grenst in het westen aan het Dijle-Zennebekken, in het oosten aan het Maasbekken en in het noorden aan het Netebekken.

interactieve kaart[4]

1.1 Bijzonder

1.1.1 Regenrivier, gevoelig voor overstromingen

Hoewel er in de bovenloop van de Demer meerdere bronwaterlopen voorkomen, is de Demer een echte regenrivier. Hij reageert sterk op neerslag, wat bij hevige regen piekdebieten tot gevolg heeft.

De zware bedijking langs de Demer, vooral tussen Werchter en Aarschot, beïnvloedt het hydraulische regime. Door de bedijking kan het waterpeil bij grote afvoeren vrij hoog stijgen zonder dat de Demer

[4] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/kennismaking/dem-kaart-situering.png

\\\

buiten haar oevers treedt. Bij deze hoge waterpeilen kunnen de zijwaterlopen hun water niet meer kwijt aan de Demer. Ze worden dan opgestuwd en overstromen.

1.1.2 Overstromingsgebieden en natuurlijke waterberging

In het Demerbekken stromen de Demer, Gete, Herk, Velpe, Zwarte Beek en de Begijnenbeek samen ter hoogte van het Schulensbroek en het Webbekomsbroek. Dit knooppunt van valleien is belangrijk voor waterveiligheid en natuur.

Het gecontroleerde overstromingsgebied (GOG) in Schu-len kan tijdelijk water van de Demer bergen, het GOG in Webbekom bergt het water van de Velpe en de Begij-nenbeek-Leugenbeek. Meer opwaarts in de Velpe zorgen de GOG's in Hoeleden, Stevoort en Halen voor een tijde-lijke waterberging om wateroverlast te vermijden.

In de valleien van verschillende zijwaterlopen van de Demer wordt het water bij piekdebieten opgehouden, wat zorgt voor de gewenste vertraagde afvoer. Om deze natuurlijke waterberging te behouden, is het van cruciaal belang om de open ruimte in het Demerbekken te vrijwaren. De natuurlijke bergingscapaciteit van de valleien kan zelfs nog sterker aangesproken worden.

1.1.3 Mozaïek van Kempen, Haspengouw en Hageland

Ten noorden van de Demer vinden we het typische plassenlandschap in de zandbodems aan de rand van het Kempisch plateau. Ten zuiden van de Demer komen we in de meer reliëfrijke zandleem- en leemgebieden (Hageland, Vochtig Haspengouw, Droog Haspengouw). De zuidelijke gordel van het Demerbekken is dan ook sterk erosiegevoelig.

1.1.4 Landelijk gebied met veel natuur en landbouw

Het Demerbekken is een open, landelijk gebied met een actieve landbouw en veel waardevolle natuur. De blauwgroene linten van waterlopen en hun valleien vormen belangrijke natuurverbindingen. Dat vraagt om een integrale, gebiedsgerichte en projectmatige aan-pak. Er is nog veel open ruimte, dus kunnen natuurlijke waterberging, natuurontwikkeling en gerichte zachte recreatie samen gerealiseerd worden.

1.1.5 Het Albertkanaal: Maaswater op weg van Luik naar Antwerpen

Het Albertkanaal, dat de Antwerpse haven met de Maas verbindt, loopt voor een groot deel parallel met de De-mer. Het is een belangrijke ader voor de scheepvaart en economie en wordt hoofdzakelijk gevoed met Maaswa-ter. In die zin staat het hydrografisch los van de Demer. Naast de benedenloop van de Demer tussen Diest en Werchter, is het Albertkanaal de enige bevaarbare wa-terloop in het bekken.

\\\

1.2 Kenmerken

Fysische en ruimtelijke kenmerken zoals het reliëf, de bodem(erosie), het bodemgebruik en de aanwezigheid van watergebonden natuur zijn bepalend voor (het beheer van) de watersystemen van het bekken.

1.2.1 Reliëf

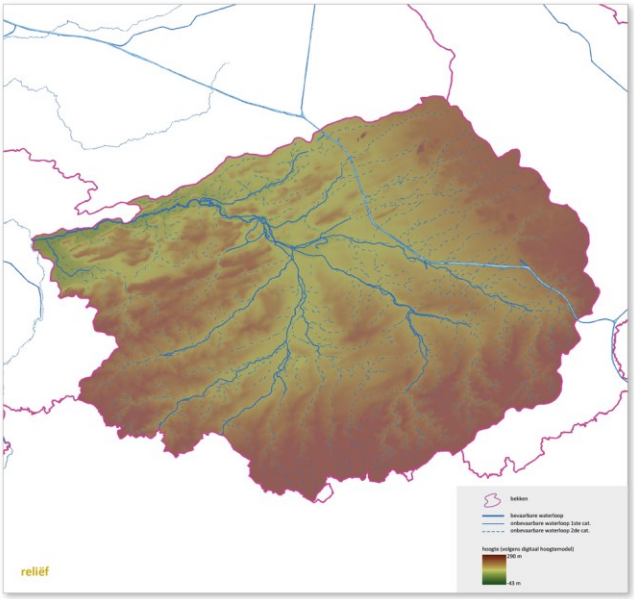

'Alle water stroomt naar de Demerdelta'

Vier geografische regio's zijn bepalend voor het watersysteem in het Demerbekken. Ten noorden van de Demer vinden we het typisch plassenlandschap in de zandbodems aan de rand van het Kempisch plateau. Verder zuidwaarts komen we in de zandleemgebieden van het glooiende Hageland en het vlakkere Vochtig Haspengouw. Nog verder zuidwaarts ligt in het leemgebied het sterk versneden landschap van Droog Haspengouw. De hoger gelegen, reliëfrijke zuidelijke gordel van het Demerbekken is erg erosiegevoelig.

De waterlopen uit die vier regio's komen samen in de overstromingsgevoelige laagte van de Demerdelta (Schulensbroek en Webbekomsbroek), vanwaaruit de Demer zich westwaarts richting Dijle begeeft.

interactieve kaart[5]

[5] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/kennismaking/fysische-en-ruimtelijke-kenmerken/relief/dem-kaart-relief.png

\\\

1.2.2 Bodem

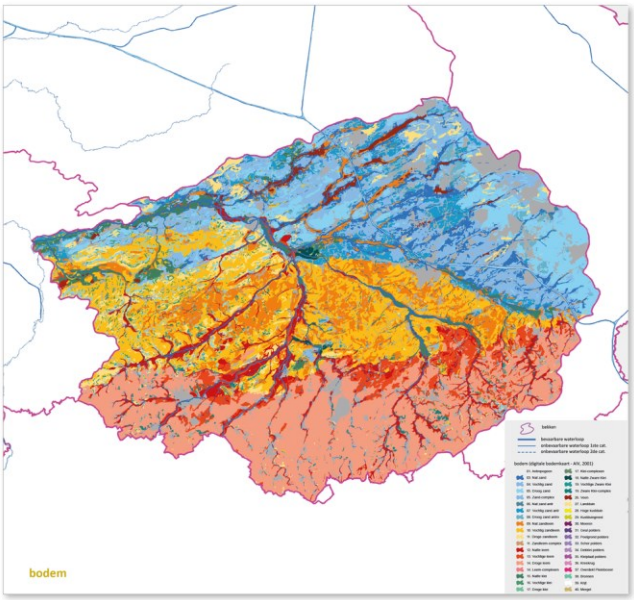

'Een bekken van zand én leem'

Het gebied ten noorden van de Demer (o.m. het Kempens plateau) wordt gekarakteriseerd door zandbodems. Ten zuiden van de Demer vinden we zandleembodems (Hageland en Vochtig Haspengouw) en nog verder zuidwaarts leembodems (Droog Haspengouw).

Natte bodems vinden we oa. in het kwelrijke vochtig Haspengouw, in het vijvergebied van de Wijers, in de Demerdelta en in beekvalleien als die van de Zwarte Beek, de Winterbeek en de benedenloop van de Demer

De textuurklasse van de bodem geeft een richtwaarde voor het vochtophoudend vermogen en de verzadigde hydraulische conductiviteit van de bodem, hetgeen een impact heeft naar infiltratie en erosiegevoeligheid.

interactieve kaart[6]

1.2.3 Bodemgebruik

[6] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/kennismaking/fysische-en-ruimtelijke-kenmerken/bodem/dem-kaart-bodem.png

\\\

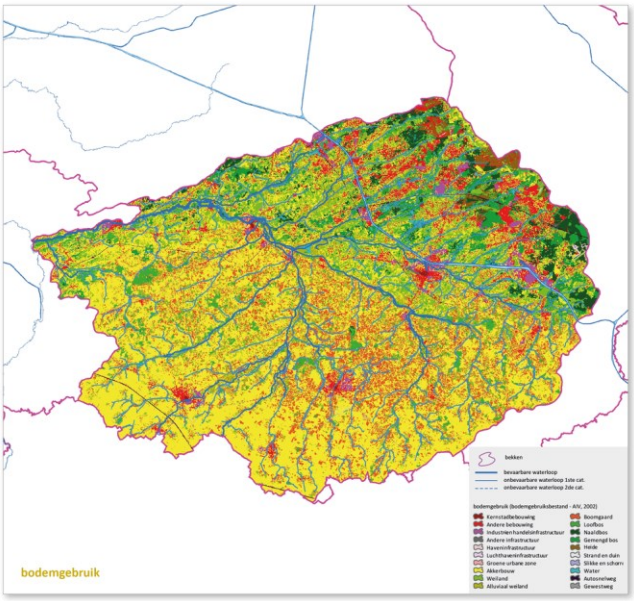

De open ruimte in het Demerbekken wordt voornamelijk ingenomen door akkerland (40%). Akkers en boomgaarden liggen in hoofdzaak in het zuidelijk deel van het bekken (Hageland en Haspengouw) omwille van de vruchtbare leemgronden.

Weiland (20 %) komt vooral voor op de nattere gronden in de valleien van de waterlopen.

Het Demerbekken kent een kleine verstedelijkingsgraad en daarmee gepaard een relatief lage graad van verharding (20 %). De verstedelijking concentreert zich in de agglomeraties van Hasselt, Aarschot, Diest, Tienen, Sint-Truiden, Beringen, Houthalen, Genk en langsheen de (auto)wegen enkanalen. In het noordelijk gedeelte van het bekken komt veel lintbebouwing en verspreide bebouwing voor. De toename van verharde oppervlakte hypothekeert in bepaalde gebieden de infiltratiecapaciteit en zorgt voor een versnelde afvoer.

Het noordelijk deel van het bekken is meer bebost (16 %). Op het Kempens Plateau (oostelijk deel van het bekken) komen verschillende grote aaneengesloten bos-gebieden en heidegebieden voor.

Belangrijke waterplassen (1 %) zijn terug te vinden in het oosten van het bekken, met o.m. ‘De Wijers’, de Paalse plas en het Schulensmeer. Maar ook het grootste natuurlijke binnenmeer van Vlaanderen, het 'Vinne' situeert zich in hete Demerbekken.

interactieve kaart[7]

1.2.4 Watergebonden natuur-ecologie

[7] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/kennismaking/fysische-en-ruimtelijke-kenmerken/bodemgebruik/dem-kaart-bodemgebruik.png

\\\

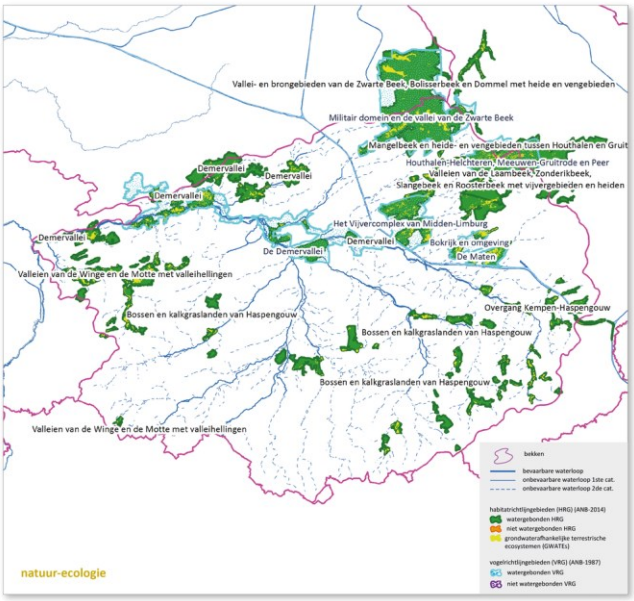

Het Demerbekken is bijzonder rijk aan natuurgebieden. Veel van die natuurgebieden zijn watergebonden en liggen in valleigebied en gebieden met een sterke kweldruk.

Erg bijzonder zijn de vallei van de Zwarte Beek, vanuit Westeuropees perspectief één van de meest ongeschonden beekvalleien, en de plasrijke gebieden 'De Wijers' en 'De Maten'. Ook de Mombeekvallei, de benedenlopen van de Herk waar aan kalkrijke kwel gelinkte vegetaties voorkomen, de bovenlopen van de Velpe, Winge en Motte zijn erg waardevol. Naast de waardevolle veengebieden in de valleien valt ook het voorkomen van Europees beschermde vissoorten te vermelden: de grote modderkruiper in de Demerdelta, de beekprik in het gebied van Munsterbeek en Zwarte beek en de rivierdonderpad in de zuidelijke zijlopen van Kleine Gete en Dormaelbeek.

Beschermde natuurgebieden

Beschermde natuurgebieden zijn gebieden die worden beschermd omwille van hun natuurlijke waarde, zoals de biodiversiteit en het voorkomen van bijzondere plant- en diersoorten. De natuurreservaten, het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON)[8] en de Speciale Beschermingszones (SBZ) geven aan waar natuurbehoud het meest prioritair is. Binnen de watergerelateerde Europese en internationaal beschermde gebieden, zoals de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden[9] kunnen de waterlopen specifieke (strengere) milieudoelstellingen[10] hebben. Het Demerbekken telt heel wat watergebonden habitat-

---

8 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/kennismaking/fysische-en-ruimtelijke-kenmerken/natuur-ecologie/dem-kaart-natuur.png

9 https://www.natura2000.vlaanderen.be/

10 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/beschermde-gebieden-oppervlaktewater

\\\

en vogelrichtlijngebieden, o.m. het vijvergebied Midden-Limburg, de Zwarte beek, de Maten.

beschermde gebieden watergebonden natuurinteractieve kaart[11]

1.3 Sectoren

In het Demerbekken zijn zowel de sector landbbouw als de sector natuur sterk vertegenwoordigd. Het Demerbekken kent een relatief lage bevolkingsdichtheid en geen grote steden. Typerend zijn de vooral kleinere dorpskernen en lintbebouwing in Haspengouw en het Hageland. De belangrijkste stedelijke centra in het bekken zijn Hasselt, Genk, Diest, Aarschot en Tienen. Het Albertkanaal is een belangrijke goederentransportas.

De sectoren hebben een invloed zowel op de waterkwaliteit en -kwantiteit als op het aquatische leven. Huishoudelijk en bedrijfsafvalwater bv. is rijk aan zuurstofbindende stoffen en nutriënten, stoffen afkomstig uit verzorgingsproducten, onderhoudsproducten en medicijnen of gevaarlijke stoffen zoals zware metalen en PAK's. Sectoren verbruiken ook water, dit kan leidingwater, oppervlaktewater, grondwater, hemelwater en circulair water zijn. Anderzijds kunnen sectoren ook hinder ondervinden van het watersysteem, bv. problemen met wateroverlast of watertekort. De recente erg droge zomers betekenen een nieuwe uitdaging om in het bekken voldoende water van goede kwaliteit ter beschikking te hebben.

Informatie over de invloed van de sectoren op het water (en omgekeerd) vindt u in het hoofdstuk drukken.

Voor een algemene beschrijving van de sectoren en hun deelsectoren, zie stroomgebiedniveau[12].

1.3.1 Huishoudens

[11] Zie bijlage: Demerbekken - beschermde gebieden watergebonden natuur (Natura 2000 gebieden)

[12] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/analyses

\\\

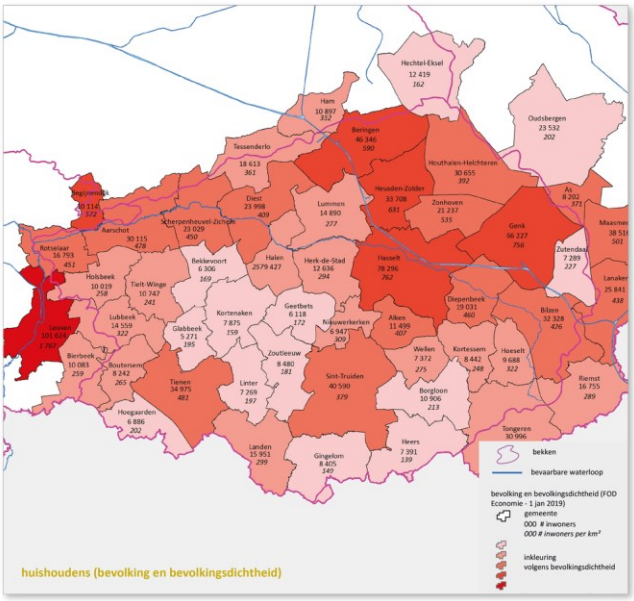

De bevolkingsdichtheid in het Demerbekken bedraagt ongeveer 365 inwoners per km². Hiermee kent het Demerbekken in vergelijking met andere bekkens een lage bevolkingsdichtheid. Het zuiden van het bekken, Haspengouw en Hageland, is relatief dun bevolkt. De grotere steden in het gebied zijn Hasselt, Genk, Tongeren, Diest, Aarschot Sint-Truiden en Tienen kennen een hogere bevolkingsdichtheid.

Zo'n 318 km² (17 % van de oppervlakte van het bekken) is woongebied.

In het Demerbekken wordt het afvalwater meestal gezuiverd in een grootschalige rioolwaterzuiveringsinstallatie. De grootste installaties zijn RWZI van Genk, Sint-Truiden en Hasselt. Door de verspreide bewoning wordt ook gebruik gemaakt van enkele kleinere waterzuiveringsinstallaties en, op meer afgelegen plaatsen, individuele behandeling van water (IBA). Bij gemeenten met een grotere concentratie aan natuurgebied, zoals bijv. Diepenbeek, is een IBA de meest logische keuze.

Om de werking van de zuiveringsstations te verbeteren en overstortwerking te verminderen wordt de bestaande gemengde riolering vervangen door een scheiding van afvalwater en regenwater. Op dat vlak is er nog veel inspanning te leveren in het Demerbekken. Een aantal zuiveringsinstallaties, zoals die in Alken, Bilzen en Wimmertingen, kennen een zeer sterke verdunning, waardoor de waterzuivering niet het meest efficiënt werkt en de overstortwerking hoog is.

Het afvalwater van huishoudens die vandaag nog niet zijn aangesloten op een zuiveringsinstallatie komt rechtstreeks of onrechtstreeks in het watersysteem terecht. Vooral in het Hageland en in Haspengouw is nog een inhaaloperatie op vlak van riolering lopende. Hier wordt wel onmiddellijk een gescheiden stelsel aangelegd waardoor de impact op de waterkwaliteit duidelijk merkbaar is.

Wateroverlast trof de huishoudens de voorbije jaren vooral in kleinere kernen zoals in Rillaar, Linter en Glabbeek… bij zomerse intense buien. Om dit in de toekomst te voorkomen zorgen we voor het meer bovenstrooms vasthouden van hemelwater het voorzien van overstromingsgebieden en het optimaliseren van de natuurlijke waterbergingscapaciteit.

\\\

Informatie over de invloed van de sector op het water (en omgekeerd) vindt u in het hoofdstuk drukken[13].

1.3.2 Bedrijven

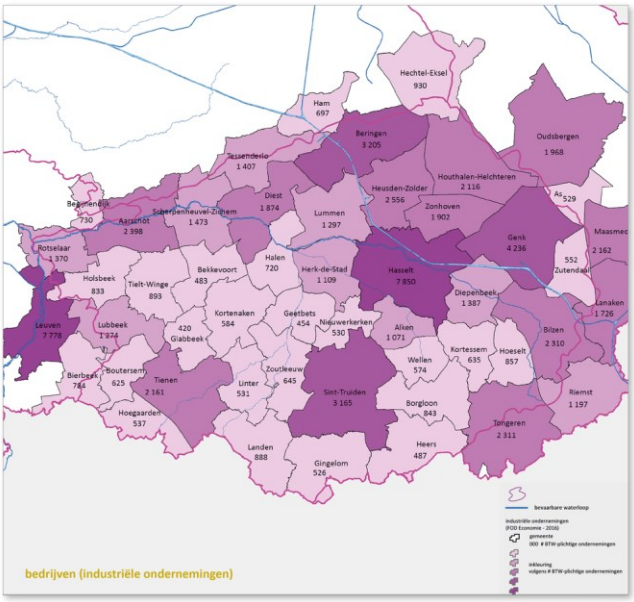

In het Demerbekken is de industriële activiteit beperkt. De meeste ondernemingen in het Demerbekken behoren tot de deelsector handel en diensten (77 %).

De totale oppervlakte bestemd voor industriële activiteiten bedraagt 64 km² (3 % van de oppervlakte van het bekken). In vergelijking met de overige bekkens is de totale oppervlakte bestemd voor industrie laag.

Een belangrijk deel van de industriële activiteit in het Demerbekken situeert zich langs het economisch netwerk van het Albertkanaal en de autosnelweg E313 (Tessenderlo, Lummen, Hasselt, Genk).

Daarnaast zijn er ook industriële activiteiten met impact op het watersysteem ter hoogte van onder andere Tienen (suikernijverheid), Sint-Truiden en Halen.

In deze industriegebieden wordt verder gewerkt aan een scheiding van afvalwater en regenwater. Er wordt toegezien op een juiste aansluiting van de riolering van de bedrijven op de gescheiden riolering. Bedrijfsafvalwater hoort niet thuis op de regenwaterafvoer. Het kan de waterloop waarin de regenwaterafvoer uitmondt belasten met organisch materiaal, met gevaarlijke stoffen en het zuurstof gehalte naar beneden halen. Soms vinden er calamiteiten plaats vanuit bedrijven of bedrijfsterreinen (bv. in Tienen), die door hun intensief karakter de leefgemeenschappen in de waterlopen negatief beïnvloeden.

---

[13] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/kennismaking/sectoren/huishoudens/dem-kaart-huishoudens.png

\\\

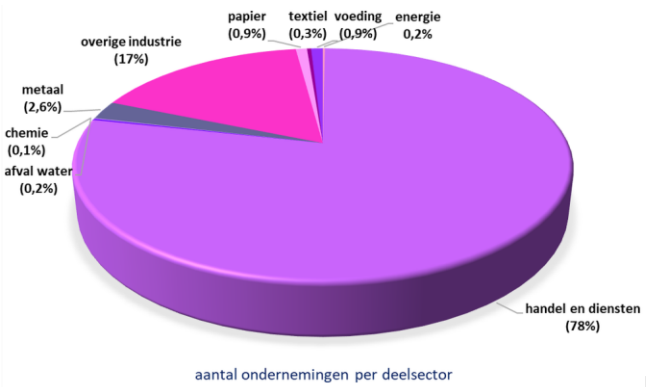

De verontreiniging van de Winterbeek met zouten en zware metalen in de Winterbeek (met invloed op de Demer) zal vanaf deze planperiode sterk verminderen door enerzijds de aanpassing van de betrokken bedrijfsvergunningen en anderzijds het recent uitgevoerde saneringsproject op de Winterbeek.

Informatie over de invloed van de sector op het water (en omgekeerd) vindt u in het hoofdstuk drukken[14].

1.3.3 Landbouw

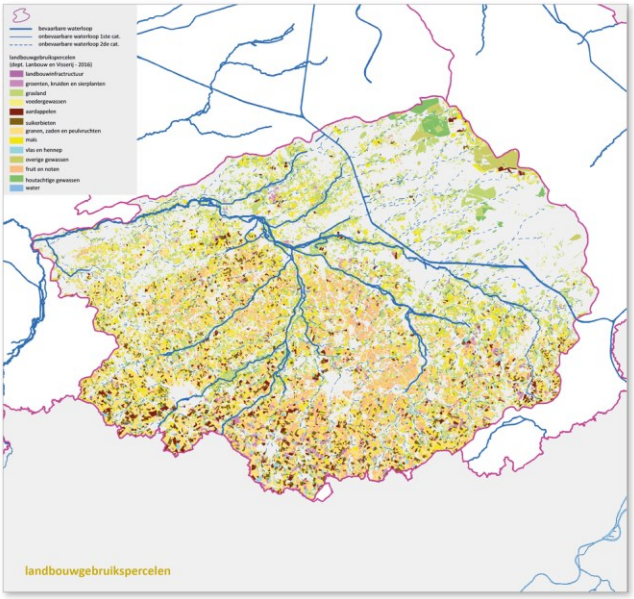

Landbouw is in het Demerbekken matig aanwezig, met een landbouwgebruiksareaal van ca. 876 km² ha (49% van de totale bekkenoppervlakte).

De landbouwactiviteiten komen verspreid in het bekken voor. Vooral de akkerbouw en fruitteelt zijn goed vertegenwoordigd in het bekken en concentreren zich in het zuiden. Vochtig Haspengouw wordt gekenmerkt door de fruitteelt, droog Haspengouw door meer grootschalige akkerbouw. Ook

[14] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/kennismaking/sectoren/bedrijven/dem-kaart-bedrijven.png

\\\

in het Hageland komen fruitteelt en akkerbouw voor. De streek rond Tienen is bekend voor de teelt van suikerbiet. In het Kempische noordelijke deel van het bekken is er iets minder landbouwareaal en komen er meer gras- en weilanden voor, samen met groententeelt.

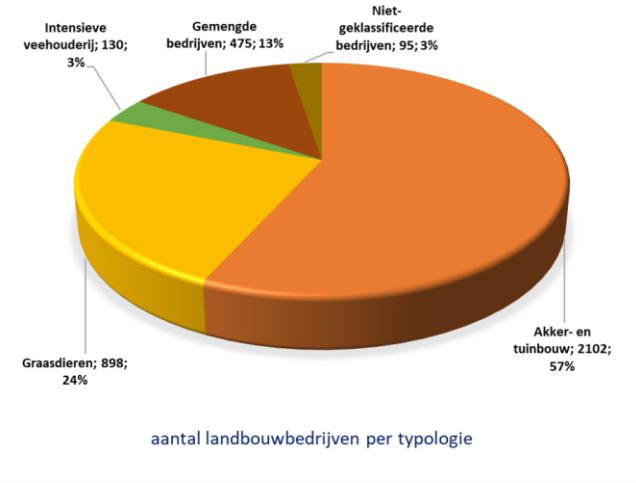

De sector landbouw draagt bij aan de belasting met nutriënten (stikstof en fosfor) en pesticiden, die door erosie, samen met vruchtbare grond terechtkomen in de waterlopen.Gedurende de voorbije droge jaren bleek duidelijk dat de sector (oa. de fruitteelt) een grote behoefte heeft aan water als grondstof. Structurele oplossingen zijn nodig om een alternatief te bieden voor het capteren van oppervlakte in tijde van droogte.

Informatie over de invloed van de sector op het water (en omgekeerd) vindt u in het hoofdstuk drukken[15].

interactieve kaart[16]

1.3.4 Transport

[15] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/kennismaking/sectoren/landbouw/dem-kaart-landbouw.png

[16] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/kennismaking/sectoren/landbouw/dem-grafiek-landbouwbedrijven.png

\\\

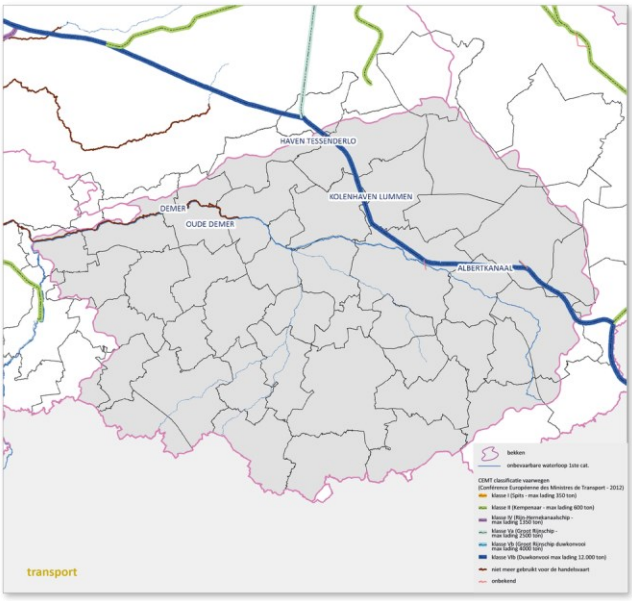

Het Albertkanaal dat het bekken doorkruist van oost naar west, is de enige waterweg in het Demerbekken die benut wordt voor transport van goederen.

De Demer is in principe bevaarbaar van aan de monding tot in Diest. In de praktijk wordt hier echter niet meer op gevaren, met uitzondering van recreatieve kano- en kajakvaarten. Dit deel van de Demer wordt bijgevolg ook niet meer beheerd als een bevaarbare waterloop. Via het Sigmaproject Demervallei zal dit traject van de Demer binnenkort opnieuw hermeanderen.

Via het Albertkanaal worden goederen (2.726.479.985 tonkilometer in 2018) vervoerd binnen Vlaanderen en richting Wallonië en Nederland.

Niet het Albertkanaal zelf zelf maar ook de naastliggende watergebonden bedrijventerreinen kunnen van invloed zijn op het watersysteem. Incidentele lekken van onder meer smeerolie en diesel, lozingen van afvalwater… beïnvloeden de waterkwaliteit van de waterwegen. Het peilbeheer op de waterwegen staat voornamelijk in het teken van het garanderen van voldoende diepgang en veilige doorvoerhoogte onder bruggen e.d. voor de scheepvaart. Door (pro)actief beheer van waterpeilen garanderen de waterbeheerders een voldoende veiligheidsniveau. Het Albertkanaal staat maar zeer beperkt in verbinding met het watersysteem van de Demer: met uitzondering van de Zusterkloosterbeek monden er geen waterlopen in uit.

Informatie over de invloed van de sector op het water (en omgekeerd) vindt u in het hoofdstuk drukken[17].

1.3.5 Toerisme en recreatie

Water verhoogt de belevingswaarde van de omgeving. De voorkeur gaat daarbij naar natuurlijke

[17] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/kennismaking/sectoren/transport/dem-kaart-transport.png

\\\

oevers en een goede waterkwaliteit. Nog beter wordt het wanneer de wandelaar of fietser kan genieten van meanderende waterlopen te midden van een natuurrijke vallei. Wie regelmatig in contact komt met groen en water heeft minder last van stress, beweegt meer en kan zicht beter concentreren.

Op enkele vakken (snelvaartzones) van het Albertkanaal in het Demerbekken is recreatievaart met gemotoriseerde plezierboten met hoge snelheid toegelaten en dit gedurende het ganse jaar tijdens de scheepvaarturen. In het Demerbekken zijn er in Hasselt twee jachthavens op het Albertkanaal.

Kano, kajak en roeien wordt als vrijetijdsbesteding beperkt beoefend op het Schulensmeer, de Demer (stroomafwaarts Diest) en het Albertkanaal. Bij de herinrichting van de Demer tussen Diest en Werchter (Sigma Demervallei), waarbij een dertigtal meanders opnieuw op de waterloop worden aangesloten, is er aandacht voor de wandelaar, fietser én ook de kanovaarder.

De Paalse Plas, het Domein Ter Heide (ook gekend als 'De Plas' in Rotselaar) en De Plas (Houthalen-Helchteren) en een stuk van het Schulensmeer zijn locaties waar gesurft, gezeild en gezwommen wordt.

Vooral op het Albertkanaal, de Vijvers van 's Herenelderen, de Demer en het Schulensmeer wordt veel gevist. Andere beviste wateren zijn de Demer, de Grote Motte, de hengelvijver in het Webbekomsbroek, de Paalse Plas, het Meer van Rotselaar, de Velpe en de Winge.

Fietsen gebeurt veelvuldig op de fietspaden langs het Albertkanaal en aan de bevaarbare Demer. Ook wandelen is hier een veelvoorkomende activiteit. Wandelen gebeurt ook veel langs de onbevaarbare waterlopen (bijvoorbeeld wandelknooppuntennetwerken).

Tijdens lange droge en warme perioden kunnen blauwalgen (cyanobacteriën) in het water voorkomen die in sommige gevallen giftige stoffen vrij geven. Op dat moment zijn zwemmen en andere recreatieactiviteiten in de getroffen recreatievijvers of waterlopen niet meer toegestaan wanneer de aanwezigheid van giftige stoffen werd aangetoond.

Beschermde gebieden zwemwater

In uitvoering van de Zwemwaterrichtlijn [18]worden de zwemwaters jaarlijks aangeduid (via ministerieel besluit).

Meer informatie over zwemwater kan u raadplegen via de website van VMM[19].

De actuele waterkwaliteit van het zwem- en recreatiewater is te raadplegen via www.kwaliteitzwemwater.be[20].

---

[18] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0007&from=EN

[19] https://www.vmm.be/water/zwemwater#:~:text=In%20Vlaanderen%20kan%20je%20met,gemiddeld%20anderhalve%20keer%20per%20week.

[20] http://www.kwaliteitzwemwater.be

\\\

1.3.6 Cultureel erfgoed

In het Demerbekken zijn veel beschermde landschappen gelegen in de valleien. Gekende voorbeelden hiervan zijn: De Maten (Stiemerbeek-Miserikbeek), Herkenrode, Achter Schoonhoven en Vorsdonkbos-Turfputten (Demervallei), Walenbos (Motte). In beschermde gebieden gelden voor het watersysteem beschermende maatregelen inzake reliëf, waterhuishouding en hydrografie.

Daarnaast hebben tal van beschermde monumenten, stads- en dorpsgezichten, vaak vanuit hun (vroegere) functionaliteit, betrekking op het watersysteem. Belangrijk watergebonden cultureel erfgoed zijn watermolens, die we op veel waterlopen in het Demerbekken aantreffen (oa. op de Herk, de Mombeek en de WInge). Het Demerbekken is immers reliëfrijk wat het groot aantal watermolens verklaart. Enkele van die watermolens zijn nog maalvaardig.

Het verval ter hoogte van bestaande of voormalige watermolens van enkele tientallen centimers tot enkele meters vormt veelal een vismigratieknelpunt. De waterbeheerders nemen de nodige maatregelen om deze knelpunten vispasseerbaar te maken. Tegelijkertijd wordt er rekening gehouden met de stuwrechten van de molenaars en de beschermingsstatus van het cultureel erfgoed.

1.3.7 Drinkwater- en watervoorziening

Het drinkwater in het Demerbekken wordt geleverd door de drinkwatermaatschappij De Watergroep.

De Watergroep exploiteert in het Demerbekken grondwaterwinningen in oa. Scherpenheuvel, Tessenderlo, Voort, Velm en Bovelingen.

In het Demerbekken wordt er geen drinkwater gewonnen uit oppervlaktewater. Het water van de Zusterkloosterbeek mondt uit in het Albertkanaal dat verder stroomafwaarts (in de provincie Antwerpen) buiten het Demerbekken wordt gebruikt als drinkwater.

\\\

1.3.7.1 Beschermde gebieden drinkwater

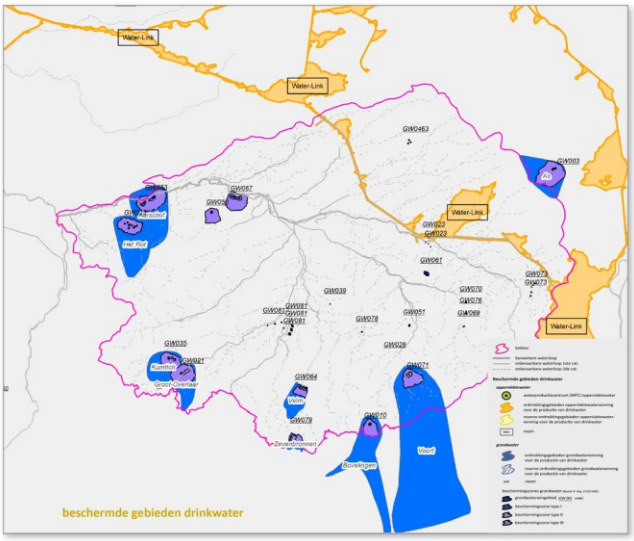

De beschermde gebieden voor de productie van drinkwater, met name de onttrekkingsgebieden oppervlaktewaterinning en grondwaterwinning en de beschermingszones grondwater (I, II, III, waterwingebieden), zorgen ervoor dat de kwaliteit van het oppervlaktewater en grondwater verzekerd blijft in de gebieden waarin de watermaat-schappijen water oppompen voor de productie van drinkwater.

In het Demerbekken zijn de winningen van Velm, Voort, Zevenbronnen, Bovelingen, Kumtich, Aarschot, Groot-Overlaar, As en Het Rot als onttrekkingsgebied opgenomen in het register van beschermde gebieden voor het onttrekken van grondwater ifv drinkwater.

overzicht beschermde gebieden drinkwater[21]

Voor het wetgevend kader en de methodiek van afbakening, zie stroomgebiedniveau[22].

Voor informatie over de grondwaterwinningen, zie grondwatersysteem-specifieke delen[23].

---

21 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/kennismaking/sectoren/drinkwater-en-watervoorziening/beschermde-gebieden-drinkwater/dem-kaart-drinkwater.png

22 Zie bijlage: Beschermde gebieden drinkwater

23 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/grondwatersysteem

\\\

2 WIE IS WIE

Verschillende overheden hebben een bevoegdheid in het waterbeleid en –beheer. Het waterkwantiteit- en kwaliteitsbeheer is verdeeld over verschillende instanties. De Vlaamse overheid, de provincies, de gemeenten, polders en wateringen beheren allemaal een deel van het watersysteem of de waterketen. Verschillende departementen en agentschappen van de Vlaamse overheid hebben watergerelateerde bevoegdheden. Voor de wettelijke bevoegdheidsverdeling van het waterbeheer, zie stroomgebiedniveau[24].

Beken en rivieren volgen administratieve grenzen niet. De vele functies en aspecten van water overschrijden de bevoegdheden van de verschillende overheden en administraties. In het integraal waterbeleid werken de betrokken beleidsdomeinen en bestuursniveaus en andere regio's samen om watergerelateerde kwesties zoals wateroverlast, droogte of slechte waterkwaliteit aan te pakken.

2.1 De waterbeheerders

2.1.1 Waterlopenbeheer

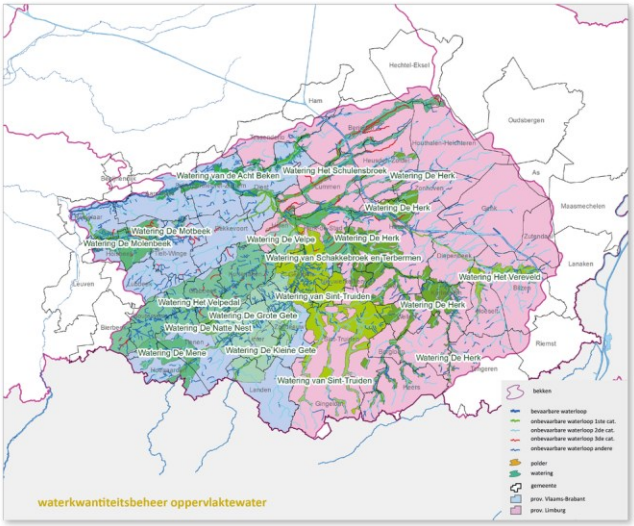

De waterlopen in Vlaanderen worden beheerd door verschillende instanties. De Vlaamse Waterweg nv is de beheerder van de bevaarbare waterlopen of waterwegen met name de grote stromen, rivieren en kanalen, al zijn die in de praktijk daarom niet altijd echt bevaarbaar. De beheerder van de onbevaarbare waterlopen verschilt naargelang de rangschikking: de Vlaamse Milieumaatschappij beheert de onbevaarbare waterlopen van 1ste categorie, de provincies deze van 2de categorie en de gemeenten deze van 3de categorie. De polders en wateringen beheren de onbevaarbare waterlopen van de 2de en 3de categorie

[24] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/algemene-gegevens

\\\

gelegen binnen hun werkingsgebied.

De totale lengte aan gerangschikte waterlopen in het Demerbekken bedraagt bij benadering 1.822 km.

Naast de gerangschikte waterlopen in het Demerbekken, zijn er ook een aanzienlijke hoeveelheid grachten. Grachten kunnen beheerd worden door een gemeente, een polder, een watering of in het geval van baangrachten langs gewestwegen door het Agentschap Wegen en Verkeer. De gemeenten, polders en wateringen kunnen publieke grachten aanduiden. Deze besturen nemen dan het beheer over, maar niet de eigendom, en kunnen in functie van het onderhoud van deze grachten bepaalde erfdienstbaarheden opleggen. Tenslotte zijn er ook grachten die door de aangelanden worden beheerd.

interactieve kaart[25]

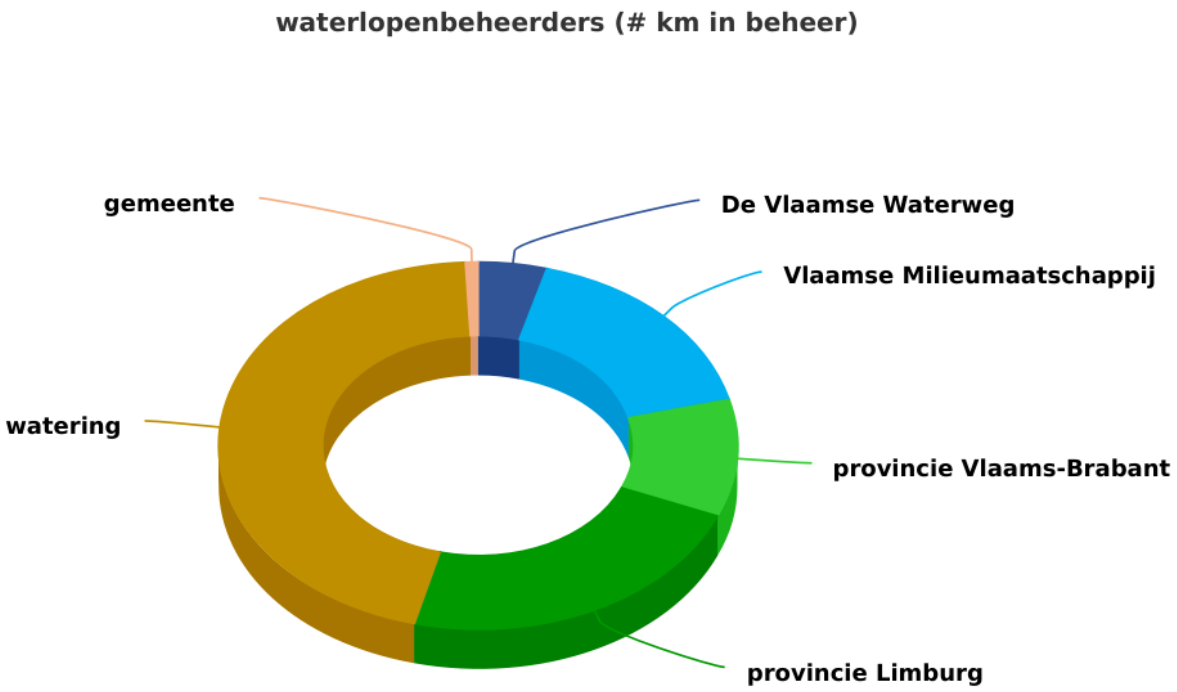

grafiek

[25] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/wie-is-wie/de-waterbeheerders/waterlopenbeheer/demerbekken-kaart-waterloopbeheerders.png

\\\

2.1.1.1 overzicht waterlopenbeheerders in het bekken

overzicht waterlopenbeheerders (incl lengte waterlopen per categorie) in het Demerbekken (bron: VHA versie september 2021)

De 2 belangrijkste meren in het Demerbekken:

waterloopbeheerder	beheert (# km)	(belangrijkste) waterlopen
De Vlaamse Waterweg	bevaarbare waterlopen (78 km)	Demer van Diest tot Werchter, het Albertkanaal
Vlaams Gewest: Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)	onbevaarbare waterlopen 1ste categorie (304 km)	Demer, Munsterbeek, Herk, Mombeek, Winge, Begijnenbeek, Zwarte Beek, Grote Gete, Kleine Gete, Gete, Melsterbeek, Velpe, Mangelbeek, Winterbeek
Provincie Limburg	onbevaarbare waterlopen 2de categorie buiten de wateringen (413 km)	Bovenlopen en zijlopen van de waterlopen 1ste categorie, zoals de Herkebeek, de Oude Beek, de Winterbeek, …
Provincie Vlaams-Brabant	onbevaarbare waterlopen van 2de categorie buiten de wateringen (188 km)	Bovenlopen en zijlopen van de waterlopen 1ste categorie zoals de Pijnbeek, de Schoorbroekbeek, de Zevenbronnenbeek… .
Gemeente	onbevaarbare waterlopen van 3de categorie buiten de watering (14 km)	Bovenlopen en zijlopen van de waterlopen 2de categorie zoals de Vijverbeek, Heuvelspaneel, Hommelsebeek, …
Wateringen De Begijnenbeek, De Grote Gete, De Herk, De Kleine Gete, De Mene, De Molenbeek, De Motbeek, De	onbevaarbare waterlopen van 2de en 3de categorie binnen de watering (825 km)	Bovenlopen en zijlopen van de waterlopen 1ste categorie, zoals de Deysbeek, de s'Hertogengracht, de Kleine

\\\

Natte Nest, De Velpe, De Winge en Meenselbeek, Het Schulensbroek, Het Velpedal, Het Vereveld, Schakkebroek-Terbermen, Sint-Truiden en Watering van de Acht Beken	Velpe, …

1 Het Schulensmeer (74 ha) wordt beheerd door de Vlaamse Milieumaatschappij

2 Het Vinne (55 ha), het grootste natuurlijke binnenmeer van Vlaanderen, wordt beheerd door de Provincie Vlaams-Brabant

2.1.2 Kwaliteitsbeheer oppervlaktewater

Het kwaliteitsbeheer van het oppervlaktewater is in Vlaanderen verdeeld over verschillende instanties.

beheerder	taken
Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)	meet en modelleert de oppervlaktewater- en waterbodemkwaliteit en rapporteert erover meet, inventariseert en modelleert de emissies in het water en rapporteert erover houdt toezicht op de drinkwatervoorziening en de waterzuivering adviseert omgevingsvergunningsaanvragen en alle waterbeheerders adviseren afvalwaterlozingen in hun waterlopen in kader van de watertoets
Nv Aquafin	ontwerpt en bouwt de bovengemeentelijke infrastructuur voor waterzuivering exploiteert rioolwaterzuiveringsinstallaties en bovengemeentelijke rioleringen

\\\

Gemeenten	staan in voor de uitbouw en het beheer van het gemeentelijk rioleringsstelsel
Watermaatschappijen en rioleringsinstanties	zijn verantwoordelijk voor de opvang, het transport en de zuivering van het afvalwater (*Voor de uitvoering van deze saneringsplicht, hebben de watermaatschappijen contracten afgesloten met de gemeenten en Aquafin, met daarin afspraken over de organisatie en de financiering*).

2.1.3 Grondwaterbeheer

De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) beheert de kwaliteit en de kwantiteit van het grondwater.

2.2 Het wateroverleg

2.2.1 Overlegstructuren op bekkenniveau

Het overleg tussen alle betrokkenen binnen een bekken heeft een bestuurlijke pijler (bekkenbestuur), een maatschappelijke pijler (bekkenraad) en een ambtelijke pijler (gebiedsgericht en thematisch overleg). De motor van het integraal waterbeleid in een bekken is het bekkensecretariaat.

Bekkenbestuur: elk bekken zijn bestuur

Het bekkenbestuur coördineert het waterbeleid op het niveau van het bekken. Het bekkenbestuur is verantwoordelijk voor het bekkenspecifieke deel van het stroomgebiedbeheerplan en adviseert onder meer de waterbeleidsnota en het Vlaamse deel van het stroomgebiedbeheerplan. In dit orgaan zetelen vertegenwoordigers van de betrokken Vlaamse beleidsdomeinen en vertegenwoordigers van de lokale besturen (provincies, gemeenten, polders en wateringen). Het bekkenbestuur neemt beslissingen op bestuurlijk vlak.

\\\

De gouverneur van de provincie Limburg en de provincie Vlaams-Brabant zijn de covoorzitter van het bekkenbestuur van het Demerbekken, de bekkencoördinator is de secretaris ervan.

Meer informatie over het bekkenbestuur vindt u op de website van het Demerbekken[26].

Bekkenraad: iedereen zijn zeg

De bekkenraad is het adviesorgaan van het bekken waarin de maatschappelijke belangengroepen en sectoren betrokken bij het waterbeleid vertegenwoordigd zijn: landbouw, natuur, bos, milieu en landschap, industrie en handel, ontginning en energie, visserij, toerisme en recreatie, wonen en de transport- en vervoersector. De bekkenraad staat in voor het overleg met het middenveld op bekkenniveau. De voorzitter van de bekkenraad is de bekkencoördinator.

Meer informatie over de bekkenraad vindt u op de website van het Demerbekken[27].

Gebiedsgericht en thematisch overleg om beter vooruit te gaan

In het gebiedsgericht en thematisch overleg zijn alle waterbeheerders op ambtelijk vlak vertegenwoordigd. Hier worden documenten voor het bekkenbestuur en de bekkenraad voorbereid, knelpunten besproken en eventueel aan het bekkenbestuur overgedragen. Zo organiseert het bekkensecretariaat voor elk speerpunt- en aandachtsgebied overleg in het kader van een integraal project. Op basis van een gemeenschappelijke visie willen we er de inspanningen bundelen. Zo kunnen we op het terrein zichtbare stappen vooruit zetten om op termijn de goede toestand te halen.

Ruimte voor water én waterlopen met een goede ecologische toestand vormen belangrijke doelstellingen. Deze doelstellingen kunnen slechts op een duurzame manier gerealiseerd worden als we de waterlopen op een integrale manier benaderen.

In het Demerbekken coördineert het bekkensecretariaat de integrale projecten voor de Limburgse Demer (Demer en Munsterbeek), de Herk en Mombeek, de Zwarte Beek, Schulenbroek en de Getes. Voor 'De Wijers' en het Sigma Demervallei werkt het bekkensecretariaat samen met andere integrale initiatieven. Voor andere gebieden, zo-als de Velpe, worden nog integrale projecten opgestart.

Meer informatie over de gebiedsgerichte werking vindt u op de website van het Demerbekken[28].

Bekkensecretariaat: motor van de bekkenwerking

Het bekkensecretariaat staat in voor de dagelijkse werking binnen het bekken en het voorbereidende werk voor het bekkenbestuur. Het bekkensecretariaat bereidt het bekkenspecifieke deel van het stroomgebiedbeheerplan voor en organiseert de bijeenkomsten van het bekkenbestuur en de bekkenraad. Op vraag van het bekkenbestuur organiseert het bekkensecretariaat ook gebiedsgericht

---

[26] http://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekkens/demerbekken/overlegstructuren/bekkenbestuur

[27] http://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekkens/demerbekken/overlegstructuren/bekkenraad

[28] http://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekkens/demerbekken/overlegstructuren/gebiedsgericht-en-thematisch-overleg

\\\

en thematisch overleg. Hieronder vallen ook de integrale projecten die het bekkensecretariaat voor elk speerpunt- en aandachtsgebied opstart.

De dagelijkse leiding van het bekkensecretariaat ligt bij de bekkencoördinator. De bekkencoördinator wordt bijgestaan door één of meerdere planningsverantwoordelijke(n). De bekkencoördinatoren en planningsverantwoordelijken zijn personeelsleden van de Vlaamse Milieumaatschappij of De Vlaamse Waterweg. Per provincie is er ook een vertegenwoordiger van het beleidsdomein Omgeving en stellen sommige provincies een personeelslid ter beschikking van het bekkensecretariaat.

Meer informatie over het bekkensecretariaat vindt u op de website van het Demerbekken[29].

2.2.2 Grensoverschrijdende samenwerking

Naast multilateraal overleg binnen de Internationale Scheldecommissie[30] op stroomgebiedniveau en bilateraal overleg tussen de gewesten wordt ook op bekkenniveau de grensoverschrijdende samenwerking voor het Demerbekken versterkt.

Samen met de collega's van het Dijle-Zennebekken organiseert het bekkensecretariaat Demerbekken het grensoverschrijdend overleg voor het gebied Dijle-Gete / Dyle-Gette met de Waalse overheid (SPW) en Contrat de Rivière Dyle-Gette. Centraal staat het uitwisselen van informatie en ervaringen over het integrale waterbeheer en waterbeleid en over de waterbeheerplannen langs beide kanten van de grens.

In het Intergewestelijk Overleg Waterwegen (IOW) bespreken de beheerders van de bevaarbare waterwegen de waterkwantiteits-problemen over de gewestgrenzen heen.

Voor meer informatie over het overleg tussen de gewesten en landen, zie stroomgebiedniveau[31].

overzicht van de formele en informele grensoverschrijdende overlegfora op bekkenniveau voor het Demerbekken

overlegforum	frequentie van vergaderen	omschrijving en belangrijke problematieken of thema’s die aan bod komen
Grensoverschrijdend wateroverleg	jaarlijks, alternerend voorzitterschap Vlaanderen/Wallonië	Grensoverschrijdend wateroverleg GOW: overkoepelende grensoverschrijdende vergadering met alternerend

[29] http://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekkens/demerbekken/overlegstructuren/bekkensecretariaat

[30] https://www.isc-cie.org/

[31] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/algemene-gegevens

\\\

		voorzitterschap tussen SPW en bekkensecretariaat. Daarnaast bestaat ook de mogelijkheid tot inrichten van een ad hoc GOW (thematisch GOW) of een IWP (overleg specifiek voor een waterloop): Gezamenlijk GOW Dijle-Getes / Dyle-Gette van Demerbekken en Dijle-Zenebekken met Waalse collega's
Lokaal bilateraal overleg	ifv agenda	o.a. met Contrat De Rivière Dyle-Gette
Ad hoc overleg	ifv agenda	o.a. in het kader van grensoverschrijdende erosieproblematiek

\\\

3 DRUKKEN

Water is een kostbaar goed. We moeten er dan ook zorgzaam mee omgaan. Door verontreiniging en intensief gebruik komen onze watersystemen echter vaak onder druk te staan. De analyse van ‘druk’ op het water houdt een beschrijving in van de effecten van menselijke activiteiten op de toestand van het oppervlaktewater en de waterbodem (kwantitatief en kwalitatief). De mate van belasting van waterlichamen in een bekken hangt o.a. samen met de bevolkingsdruk, het ruimtegebruik, de economische activiteiten en de kwaliteit van het oppervlaktewater dat vanuit andere bekkens of regio’s het bekken instroomt. Anderzijds kan het watersysteem ook voor een druk zorgen op de menselijke activiteiten. Voorbeelden zijn wateroverlast en -schaarste.

3.1 Nutriënten en zuurstofbindende stoffen

Voldoende zuurstof is van groot belang voor het leven in de waterloop. De nutriënten stikstof en fosfor en zuurstofbindende stoffen hebben een belangrijke impact op het zuurstofgehalte. De aanwezigheid van zuurstofbindende stoffen wordt gekwantificeerd door de chemische zuurstofvraag (CZV).

Het Demerbekken kent in vergelijking met de andere bekkens een hoge belasting met nutriënten en zuurstofbindende stoffen. Dit is mede te verklaren door de grote afstroomoppervlakte van het Demerbekken waardoor er grotere vrachten worden getransporteerd.

Nutriënten

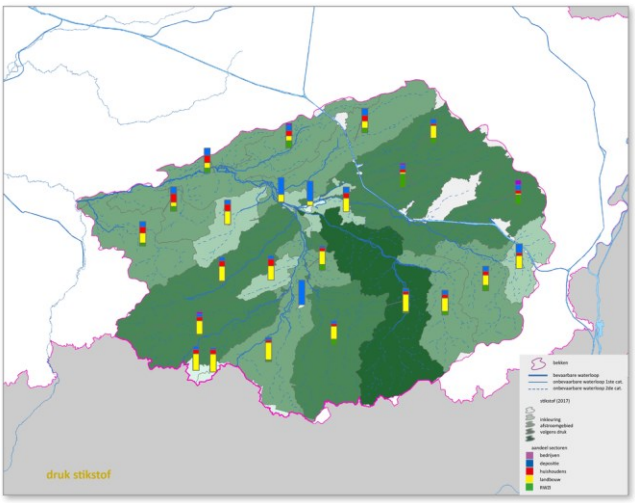

De grootste druk van **stikstof** op het watersysteem is duidelijk afkomstig van de Herk. Daarnaast komt er ook een grote vracht via Demer thv Genk-Diepenbeek-Hasselt, vanuit Grote Gete, Winge, Melsterbeek en Velpe.

De druk van stikstof komt vooral vanuit de landbouw, maar verschilt wel van gebied tot gebied: in de Herk en Melsterbeek is de stikstof in hoofdzaak afkomstig vanuit de landbouw, in Demer thv Hasselt-Diepenbeek-Genk is dit afkomstig van de grotere RWZI's van Genk en Hasselt. Voor bijvoorbeeld

\\\

Winge, Begijnebeek en De Hulpe is vracht van niet-aangesloten huishoudens nog relevant.

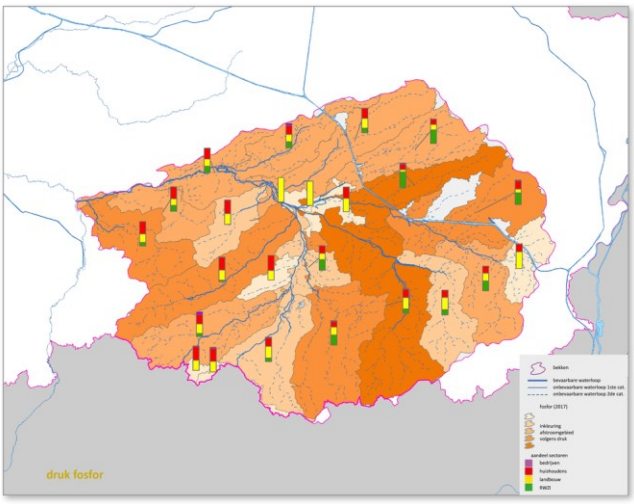

Ook voor **fosfor** heeft de Herk de grootste vracht. Daarnaast is er een, vergelijkbaar met stikstof, grote fosforvracht in Demer vanaf Hasselt.

De druk van fosfor komt in vele landbouwintensieve gebieden zoals afstroomgebieden van Melsterbeek en Herk nog in grote mate vanuit de landbouwsector maar het aandeel is veel kleiner als voor stikstof. In gebieden waar nog veel huishoudelijke lozingen niet worden gezuiverd is fosforvracht in hoofdzaak afkomstig van landbouw én huishoudens (Begijnebeek, Velpe, Winge, De Hulpe). In gebieden zoals Genk, Diepenbeek, en Hasselt zijn grote RWZI's gelegen en is de fosforvracht in de Demer veel meer afkomstig van de restvracht van RWZI's.

Zuurstofbindende stoffen (CZV)

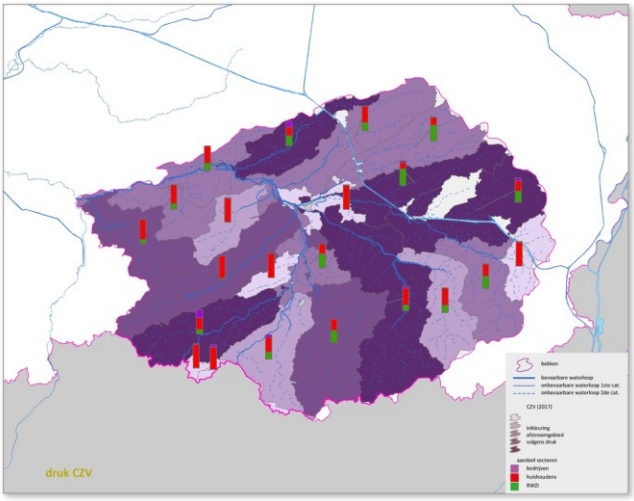

De grootste **CZV**-druk vinden we in tegenstelling tot nutriënten niet op de Herk, maar op Demer thv Genk-Hasselt. Op de tweede plaats scoren Herk en Grote Gete en De Hulpe hoog op vlak van CZV.

Voor Demer is de druk van CZV grotendeels afkomstig van de grote RWZI's van Genk en Hasselt

\\\

waarvan het effluent in de Demer terecht komt. Dit geldt ook voor de Mangelbeek en Gete II. Voor de Herk (en eigenlijk voor de meeste waterlopen in het Demerbekken) is het aandeel RWZI's beperkt maar zijn de niet-aangesloten huishoudens grotendeels verentwoordelijk voor de CZV-vracht. Voor Velpe en Begijnebeek zijn huishoudens nagenoeg volledig verantwoordelijk voor CZVvracht. Hier moeten echter nog RWZI's uitgebouwd worden. Vooral voor De Hulpe en de Grote Gete hebben de bedrijven een aanzienlijk groter aandeel in de CZV-druk.

Opm: de druk van CZV op het watersysteem wordt enkel begroot voor de huishoudens, bedrijven en diensten en rioolwaterzuiveringsstations. De landbouw zal als sector ook een aanzienlijke bijdrage leveren aan CZV, maar deze is tot op heden niet gekend.

3.1.1 Druk vanuit de sectoren

In het Demerbekken is de druk voor **stikstof** voor bijna de helft (ca 40%) afkomstig van de landbouw. Huishoudens (= niet aangesloten woningen en woningen voorzien van een IBA) , RWZI's en depositie zijn elk verantwoordelijk voor circa 20% van de druk voor stikstof.

De druk voor **fosfor** is bijna 40% afkomstig van huishoudens, de rest komt van landbouw en RWZI's. De impact van bedrijven is beperkt.

Niet gesaneerde lozingen van huishoudens zorgen voor de grootste druk (55%) door **zuurstofbindende stoffen**, RWZI's hebben ook een relevante impact (>30%). Bedrijven hebben een aandeel van nog geen 10% in CZV-druk. De landbouwsector is niet mee opgenomen in CZVvracht.

\\\

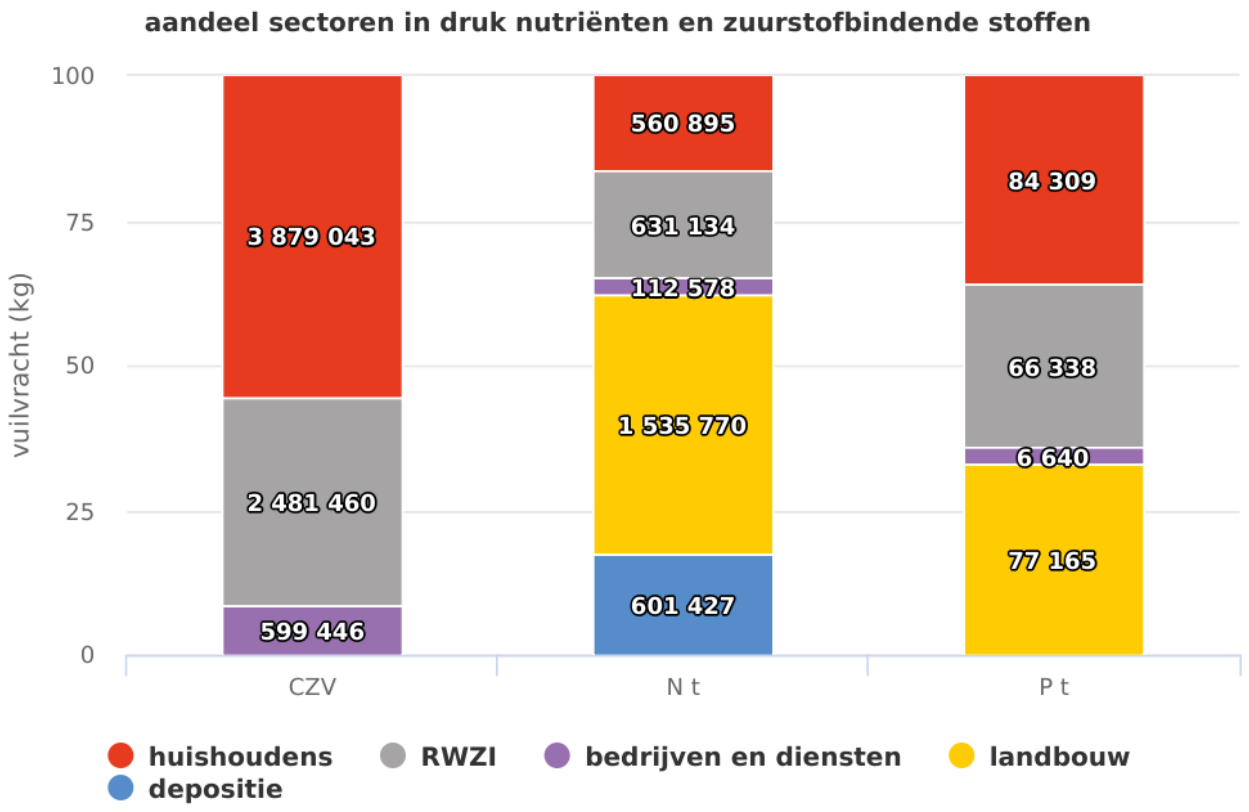

grafiek

Evolutie drukken

Opvallend is de stijging in 2016 met hogere totale drukken voor elk van de drie stoffen het jaar ervoor. De drukken dalen wel opnieuw in 2017.

\\\

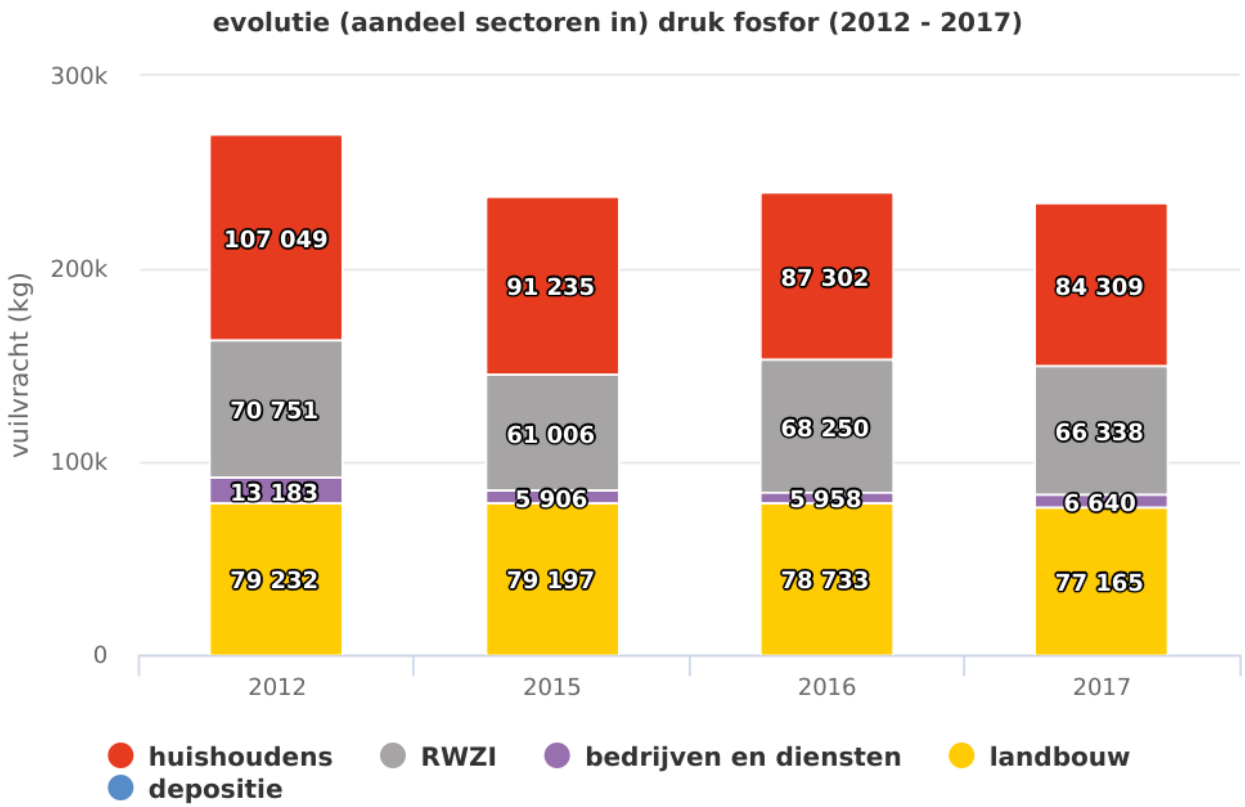

grafiek Voor **fosfor** stellen we op iets langere termijn (2012 – 2017) een lichte daling vast. Deze daling is in hoofdzaak te wijten aan de daling van de druk vanuit huishoudens ten gevolge van de uitgevoerde rioleringsprojecten. De drukken vanuit de RWZI's zijn hierdoor echter niet gestegen, maar zelfs licht gedaald door renovatie van RWZI's. De impact van bedrijven-diensten is licht gedaald; in hoofdzaak door daling van industriële activiteiten met impact op De Hulpe. De druk vanuit de landbouwsector blijft ongeveer op hetzelfde niveau. Het aandeel is wel lichtjes gestegen.

\\\

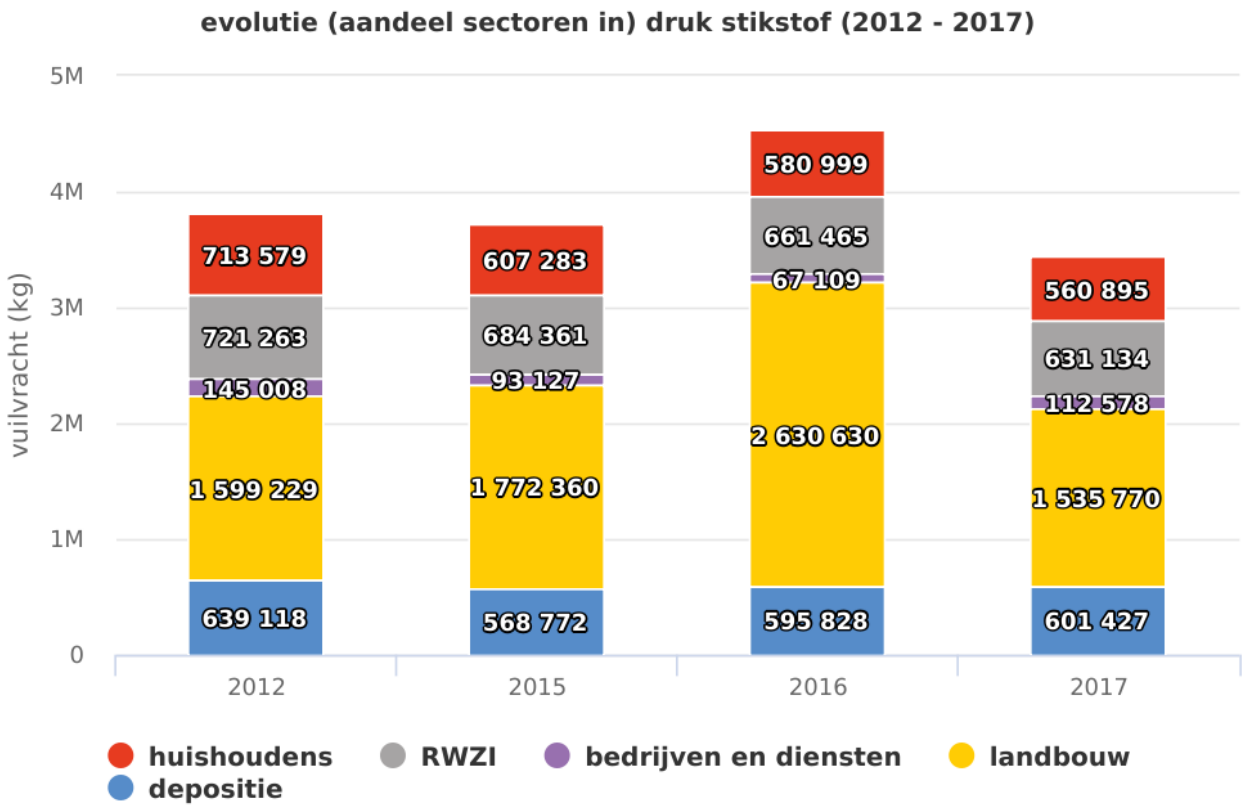

grafiek Voor **stikstof** zien we globaal een daling. Het aandeel van de verschillende sectoren blijft ongeveer op hetzelfde niveau. Uitzondering hierop vormt het aandeel stikstof in 2016 vanuit de landbouwsector. Dit is mogelijk te verklaren doordat 2016 een jaar was met meer neerslag en afspoelende sedimenten.

\\\

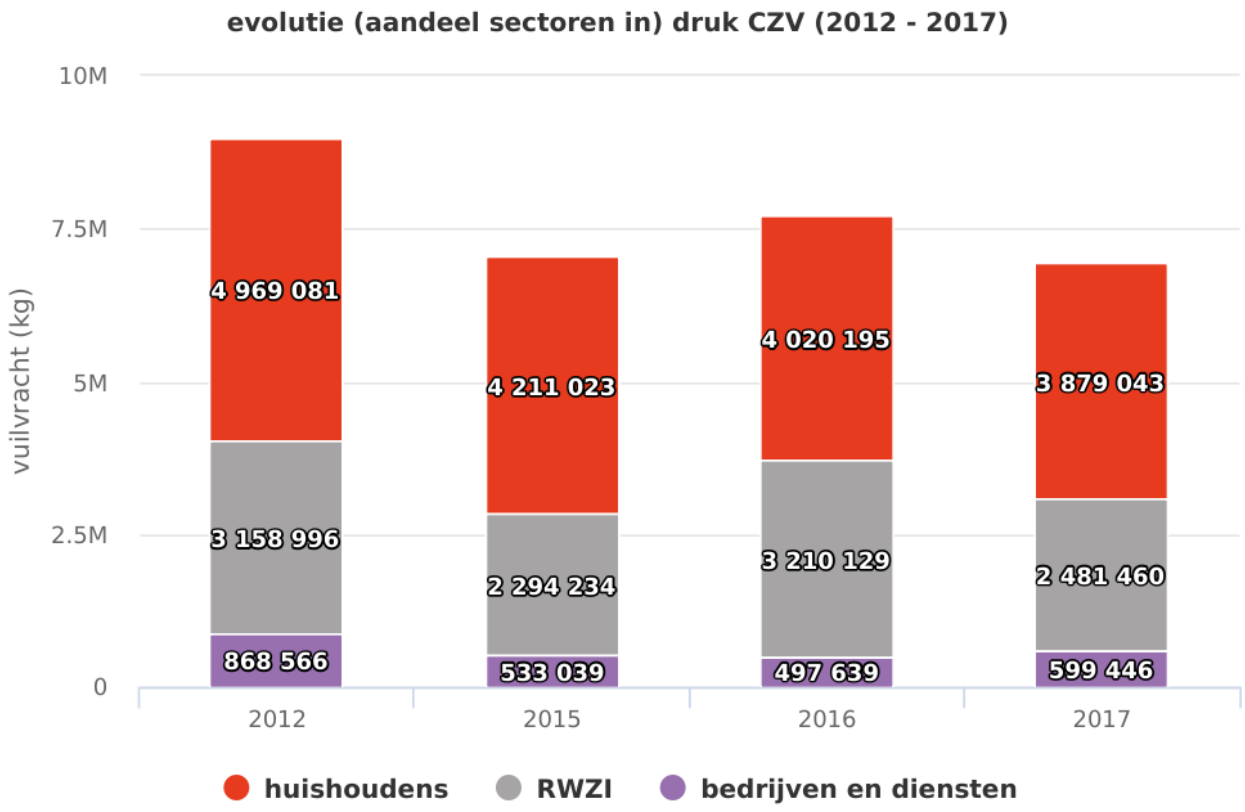

grafiek Ook voor **CZV** is de algemene trend sinds 2012 dalend. Deze daling is in hoofdzaak afkomstig van de daling van de sectoren huishoudens en RWZI's. In mindere mate is er een daling van de sector bedrijven. Deze laatste is vermoedelijk toe te schrijven van de daling van impact van industriële activiteiten met impact op De Hulpe.

Opm: de druk van CZV op het watersysteem wordt enkel begroot voor de huishoudens, bedrijven en diensten en rioolwaterzuiveringsstations. De landbouw zal als sector ook een aanzienlijke bijdrage leveren aan CZV, maar deze is tot op heden niet gekend.

\\\

3.1.1.1 Druk vanuit landbouw

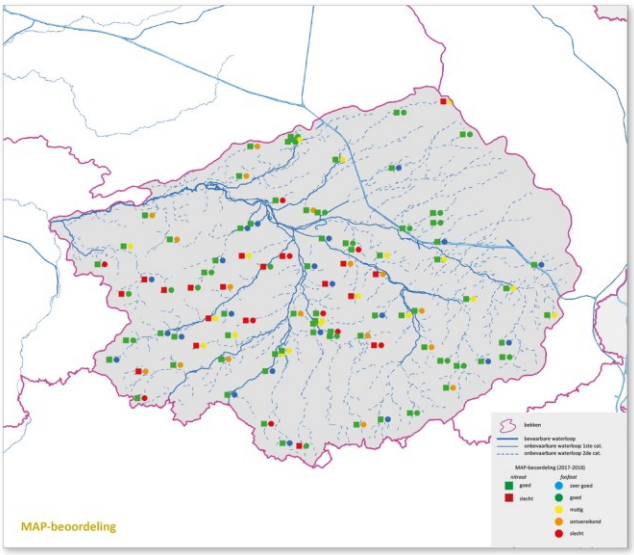

Voor nutriënten is een belangrijke bron de mestproductie en het mestgebruik op de landbouwgronden. Nutriënten in waterlopen in landbouwgebied worden gemeten in het MAP-meetnet. De voorbije 10 jaar is er in het Demerbekken voor de druk van landbouw voor zowel nitraat als fosfaat amper een trend waar te nemen. Op een handvol meetpunten is er een verbetering merkbaar voor nitraat. Voor fosfaten is er zelfs een verslechtering merkbaar op 10 meeptunten terwijl er slechts drie meetpunten verbeteren.

In het Demerbekken voldoen (winterjaar 2017-2018) 77% van de MAP-meetpunten aan de toetsingnorm (50 mg/l) voor nitraat. De overige meetpunten kennen minstens één overschrijding.

De meeste meetpunten die overschreden worden zijn gelegen in het zuiden van het Hageland of in de regio tussen beneden-Herk en beneden-Melsterbeek. Daarnaast zijn er enkele geïsoleerde meetpunten die overschrijdingen kennen, zoals bv in het brongebied van de Zwarte Beek of van de Molenbeek (Gingelom).

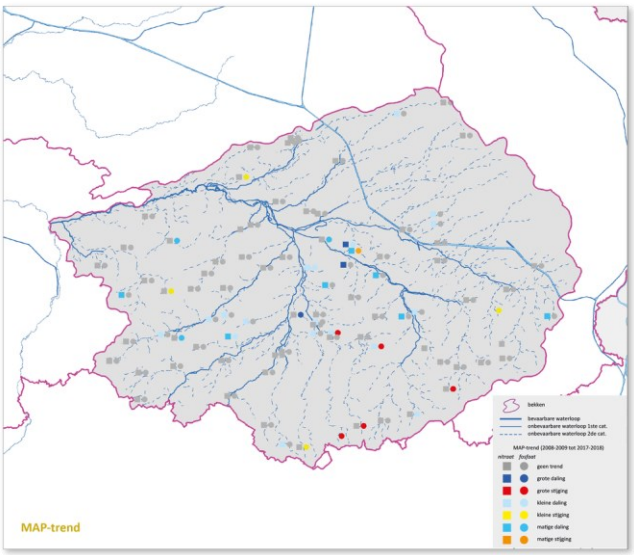

De licht positieve trend op enkele meetpunten

\\\

dient zich verder uit te breiden om van een verbetering te kunnen spreken. De enige sterke stijging is gelegen op 2 MAP-meetpunten gelegen op een zijloop van de beneden-Herk.

De norm voor fosfaat (afhankelijk van waterlooptype - varieert van 0,07 tot 0,14 mg/l) wordt op verschillende meetpunten in het Demerbekken niet gehaald. Deze punten zijn globaal verpsreid over het hele Demerbekken en niet enkel gelegen in het Hageland of tussen Herk en Melsterbeek.

Op MAP-meetpunten in Haspengouw zijn er 9 meetpunten die een stijging kennen van de orthofosfaatgehaltes. Hiervan is er zelfs op 5 meetpunten een sterke stijging merkbaar. Deze trend moet afgeremd en omgebogen worden.

interactieve kaart[32]

3.1.1.2 Druk vanuit bedrijven

In het Demerbekken is de impact van de bedrijven (industrie en handel & diensten) op de concentratie aan nutriënten en zuurstofbindende stoffen beperkt: de sector staat in voor slechts 9% van de CZV-emissies, 3 % van de fosfaat- en 3% van de stikstofemissies.

In het Demerbekken situeert de grootste druk van bedrijven zich op Vlaamse waterlichamen van De Hulpe (Vindustrie thv Tessenderlo) en Grote Gete (industrie thv Tienen).

Vooral de chemische industrie en de vervaardiging van voeding en dranken hebben de belangrijkste impact op fosfor en CZV in de waterlopen. Voor stikstof is de voedingsindustrie evenzeer van belang, maar is de impact van de chemische industrie en vervaardiging van dranken veel kleiner dan voor CZV en fosfor. Voor stikstof in de waterlopen is namelijk de metaalindustrie (vervaardiging van metalen in primaire vorm) de belangrijkste bron vanuit de bedrijvensector. De andere subsectoren hebben een beperkt(er)e impact.

[32] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/drukken/nutrienten-en-zuurstofbindende-stoffen/druk-vanuit-de-sectoren/druk-vanuit-landbouw/dem_mapbeoordeling.png

\\\

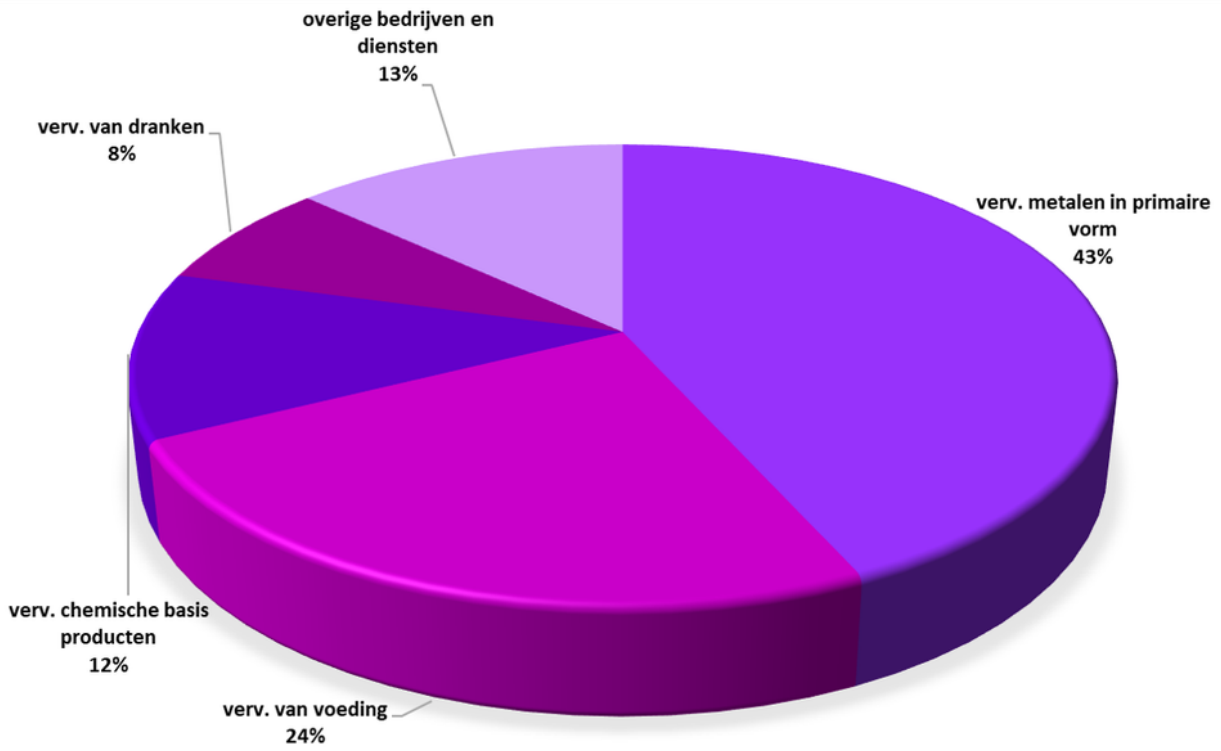

aandeel van de subsectoren in de sector bedrijven en diensten - Stikstof, totaal (2017)

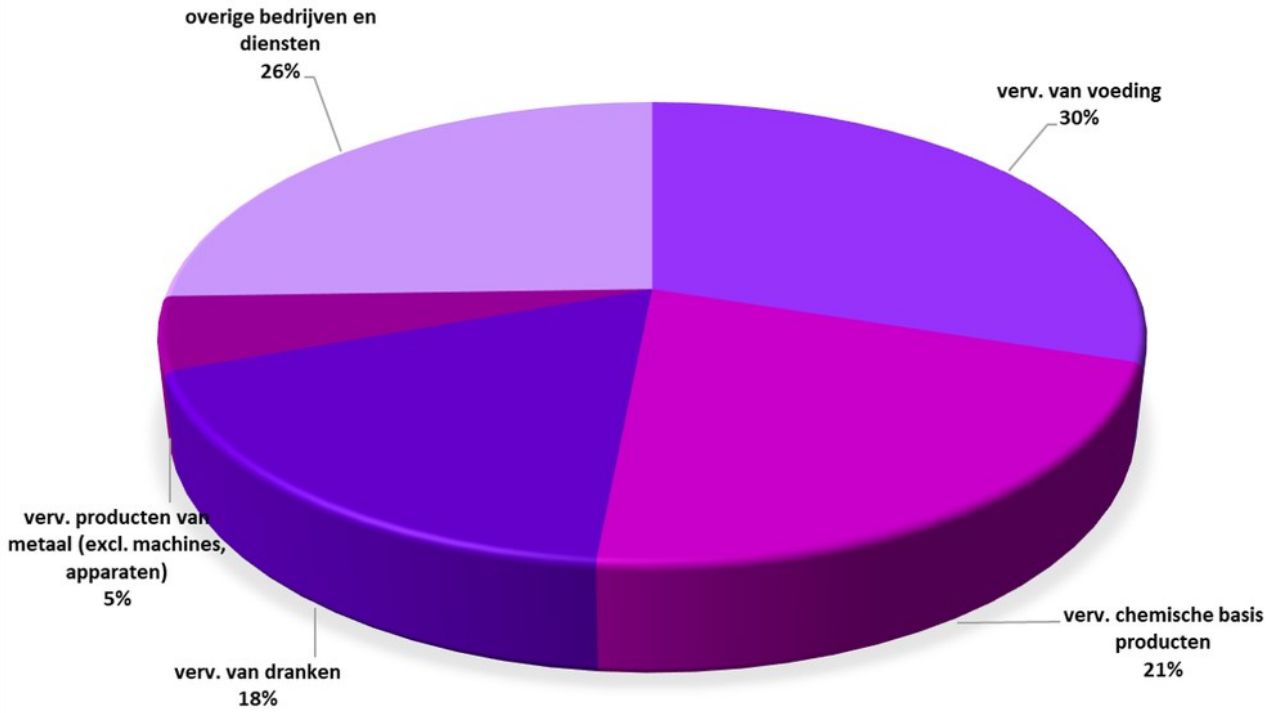

aandeel van de subsectoren in de sector bedrijven en diensten - Fosfor, totaal (2017)

\\\

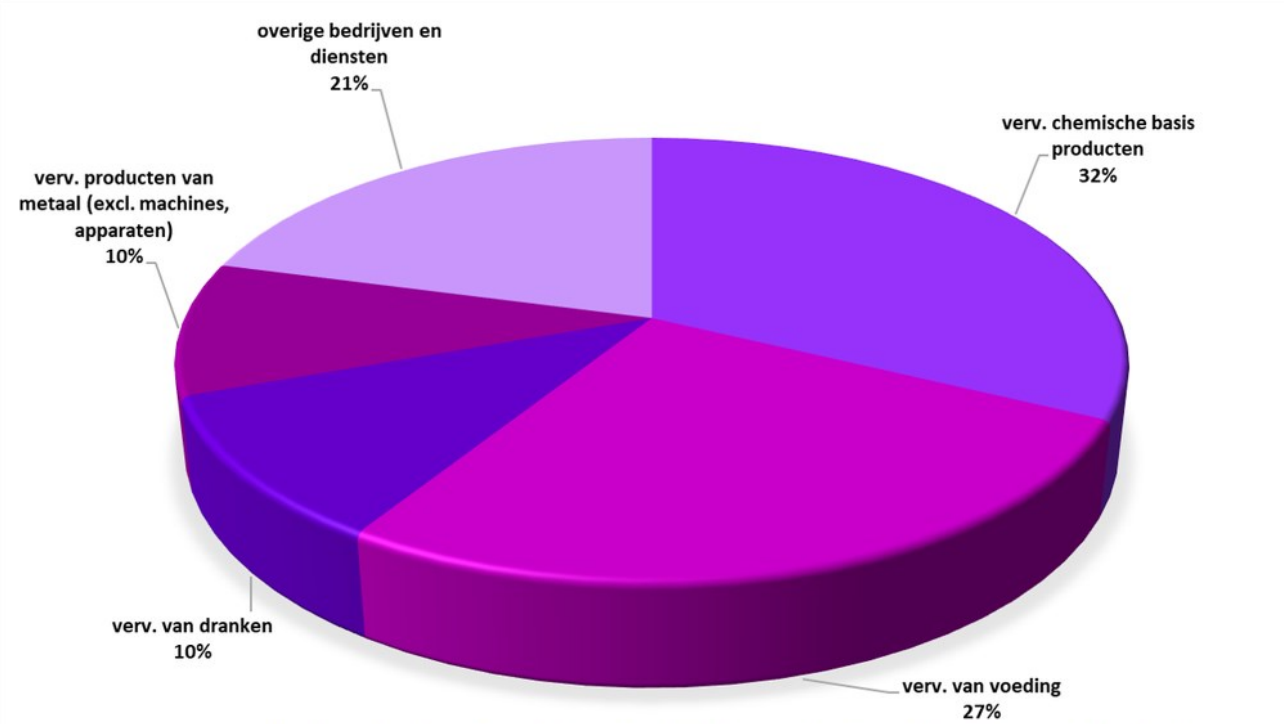

aandeel van de subsectoren in de sector bedrijven en diensten - Chemisch zuurstofverbruik (2017)

3.1.1.3 Druk vanuit niet gesaneerde lozingen huishoudens

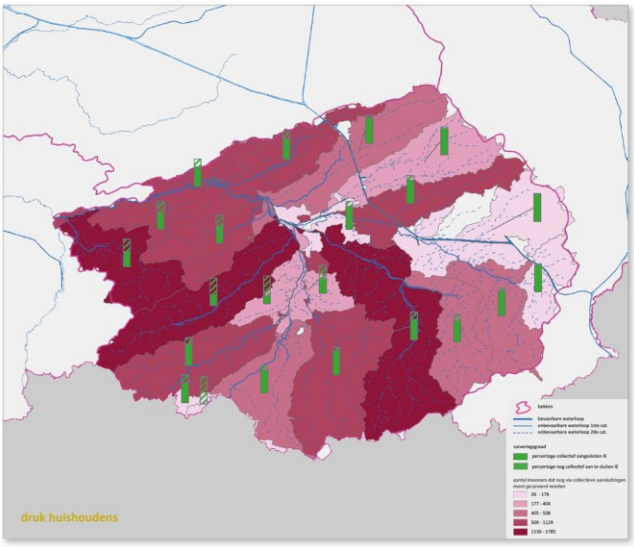

Met een zuiveringsgraad van 79 % en een rioleringsgraad van 83% loopt het Demerbekken in vergelijking met de andere bekkens achter op vlak van waterzuivering. Het gemiddelde in Vlaanderen ligt immers telkens enkele procenten hoger.

De voorbije 25 jaar is er wel heel wat geïnvesteerd in saneringsinfrastructuur in het Demerbekken. Toch zijn er nog een aantal knelpunten. Vooral in de afstroomgebieden in het Hageland (Velpe, Winge, Begijnebeek), de Herk, De Hulpe en Roosterbeek moeten nog heel wat

\\\

saneringsinfrastructuur aangelegd worden. (zie collectief te optimaliseren buitengebied op het zoneringsplan[33])

In het Demerbekken zal slechts 2% van de inwoners niet aangesloten worden op de centrale rioleringsinfrastructuur. Dat afvalwater moet via een IBA (individuele behandelingsinstallatie afvalwater) gezuiverd worden. Bijna 7% van de IBA's is reeds geplaatst. Gezien deze disperse lozingen zich vaak in de kleinere waterlopen situeren, kan de lokale impact van die huishoudelijke lozingen wel belangrijk zijn. Onder meer in de Demervallei tussen Bilzen en Hasselt en in de Demervallei tussen Aarschot en Rotselaar moeten nog heel wat IBA's aangelegd worden. (zie individueel te optimaliseren buitengebied op het zoneringsplan[34])

3.1.1.4 Druk vanuit saneringsinfrastructuur

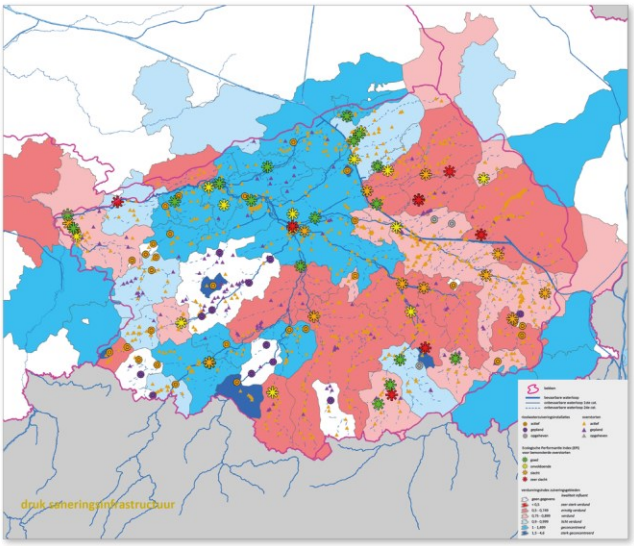

Restvracht RWZI's

In het Demerbekken zijn er 34 rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI) actief; 4 RWZI's zijn nog gepland in het afstroomgebied van de Velpe (gemeenten Kortenaken en Glabbeek) en Begijnebeek (Bekkevoort). Daarnaast zal het zuiveringsgebied van Hasselt gesplitst worden en komt er een nieuwe installatie in Diepenbeek.

Het afvalwater dat via de riolering aankomt in een RWZI wordt (zo goed mogelijk) gezuiverd alvorens het geloosd wordt in de waterloop. De RWZI's moeten voldoen aan het vooropgestelde zuiveringsrendement en aan de maximumnormen voor de effluentconcentraties opgenomen in de milieuvergunning. Ondanks die eisen bevat het effluent van de RWZI's nog steeds een restvracht, wat de druk van de RWZI's op het oppervlaktewater verklaart. In het Demerbekken zijn er verschillende gebieden waar RWZI's een grote impact hebben op de waterkwaliteit. Zo zorgt het effluentwater van

---

33 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/drukken/nutrienten-en-zuurstofbindende-stoffen/druk-vanuit-de-sectoren/druk-vanuit-niet-gesaneerde-lozingen-huishoudens/dem_huishoudens.png

34 https://www.vmm.be/water/riolering/aansluiten-of-zelf-zuiveren/zoneringsplannen

\\\

de RWZI van Genk, van Houthalen-centrum of van Zonhoven die in vrij kleine waterlopen terecht komen (respectievelijk Stiemer, Laambeek, Oude Roosterbeek) voor een heel belangrijke bron van nutriënten in die waterlopen. Maar ook door de sterke verdunning van een RWZI (bv. Genk, Alken, Wimmertingen) kan er via overstortwerking veel impact zijn op de waterlopen.

Overstorten

Het Demerbekken telt, net als vele andere bekkens, veel overstorten. Bij een overstort in werking komt het ongezuiverde rioolwater (verdund) in het oppervlaktewater terecht en zorgt zo voor een druk op de (ecologische) waterkwaliteit. Van de beoordeelde overstorten in het Demerbekken (8 in 2017) scoort het merendeel matig. Sommige overstorten scoren al lange tijd slecht (oa eerste overstort vlakbij RWZI van Halen, Alken, Gelmen, Bilzen, Genk, Zolder). Voor deze problematische overstorten wordt een haalbare oplossing gezocht door regenbezinktank om te vormen, pompstation te vergroten, aangesloten grachten af te koppelen, gescheiden stelsel aan te leggen.

Verdunning

De mate van verdunning is vaak een indicatie voor overstortwerking. Een hoge mate van verdunning wijst immers vaak op de aansluiting van grachten en grote oppervlakten waarbij het hemelwater in het rioolstelsel terechtkomt. In het Demerbekken vormt verdunning een groot probleem in de zuiveringsgebieden van onder andere Alken, Wimmertingen, Hoeselt, Genk, Zonhoven, Houthalen-centrum, Zolder, Geetbets.

3.1.1.5 Grensoverschrijdende vuilvrachten

In het Demerbekken komt er ook een vuilvracht vanuit Wallonië in de Grote en Kleine Gete terecht.

Er zijn welliswaar gegevens over de grensoverschrijdende vuilvrachten voor de Grote en Kleine Gete beschikbaar maar gezien de complexiteit van de vrachtberekeningen maakt dat er slechts op grote lijnen uitspraken kunnen worden gedaan over de grensoverschrijdende vuilvrachten.

Algemeen tonen de inschattingen wel aan dat de fosforvracht vanuit Wallonië niet verwaarloosbaar is maar dat er de laatste jaren een lichte daling waar te nemen is van de drukken afkomstig uit Wallonië voor de parameter fosfor.

\\\

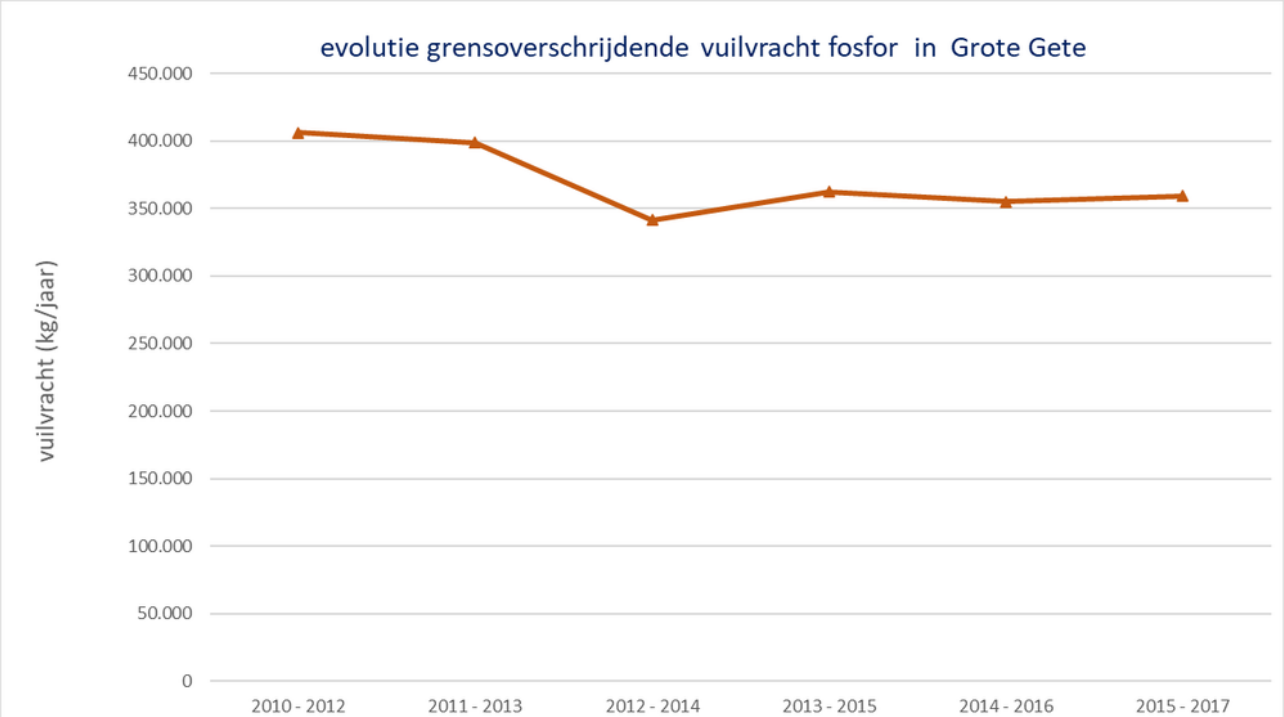

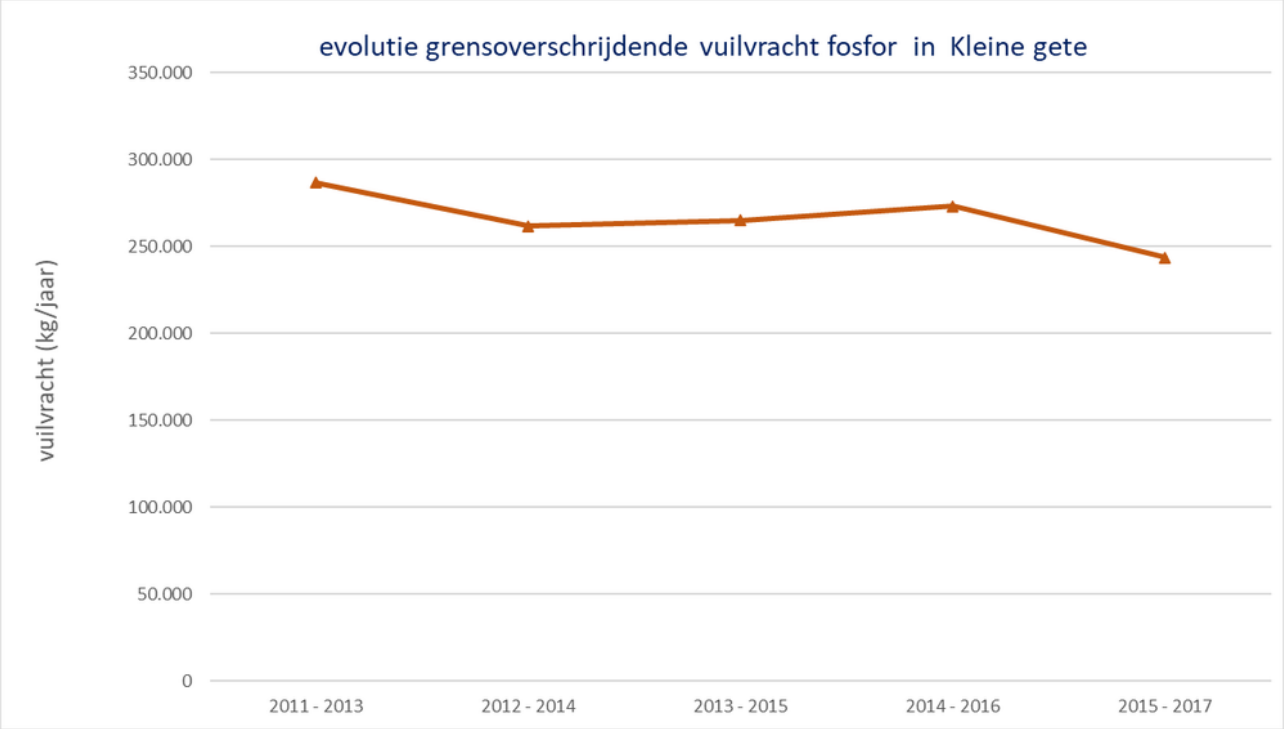

3.2 Gevaarlijke stoffen

De gevaarlijke stoffen worden onderverdeeld in 3 grote groepen: zware metalen, pesticiden en polyaromatische koolwaterstoffen (PAK's).

\\\

Over de verontreiniging door zware metalen is gedetailleerde info beschikbaar op bekkenniveau. Pesticiden, PAK's en eventuele overige industriële polluenten worden in oppervlaktewater slechts steekproefgewijs of in het kader van een gebieds- of sectorgerichte campagne gemeten. In het Demerbekken zijn beperkt bemonsteringen gebeurd mbt pesticiden. Over andere gevaarlijke stoffen is er geen bekkenspecifieke info voorhanden.

Voor meer informatie over gevaarlijke stoffen, zie stroomgebiedniveau[35].

Zware metalen

In vergelijking met andere bekkens is er in het Demerbekken duidelijk een grotere druk op de waterlopen van nikkel, zink, cadmium, chroom, kwik, en lood. Alleen het Beneden-Scheldebekken scoort voor deze metalen hoger. Voor kwik is dit zelfs 16% van de totale druk in Vlaanderen. Er zijn geen zware metalen die in het Demerbekken in vergelijking met andere bekkens beperkt voorkomen.

Druk vanuit de sectoren

Globaal gezien levert bodem en depositie de twee grootste drukken van zware metalen binnen het bekken. Daarnaast zijn huishoudens en RWZI een relevante bron. Dit geldt voor alle zware metalen, met zuizondering van Kobalt. Voor Kobalt zijn huishoudens en RWZI samen veruit de grootste bron. De druk vanuit bodem is zo hoog aangezien in het Demerbekken de bodemerosieproblematiek relevant is.

[35] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/analyses

\\\

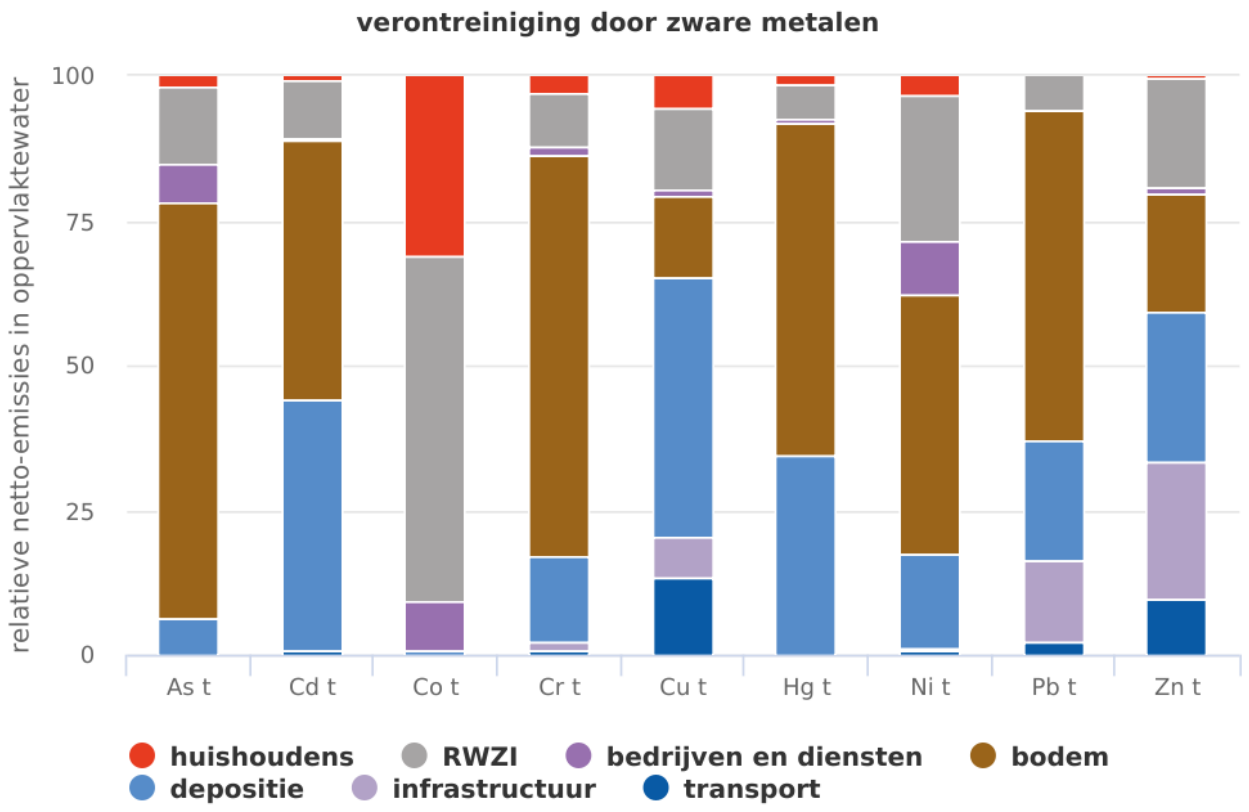

grafiek

Pesticiden

In het Demerbekken worden jaarlijks bemonsteringen gebeurd mbt pesticiden. Het betreft regelmatig overschrijdingen van onder andere flufencaet (herbicide voor oa maïs, aardappelen), diflufenican (herbicide voor oa gerst, twarwe) of het neonicotinoïde imidacloprid (met impact op bijen).

3.3 Hydromorfologische veranderingen

Structuurkwaliteit

De structuurkwaliteit beïnvloedt in belangrijke mate het halen van een goede ecologische toestand. De structuur van de waterloop is in het verleden echter vaak onderhevig geweest aan menselijke invloeden (waterkracht, transport, waterbeheer,…). In het Demerbekken scoort hierdoor nog geen 10% van de waterlopen (slechts 4 van de 62) goed op dit vlak.

\\\

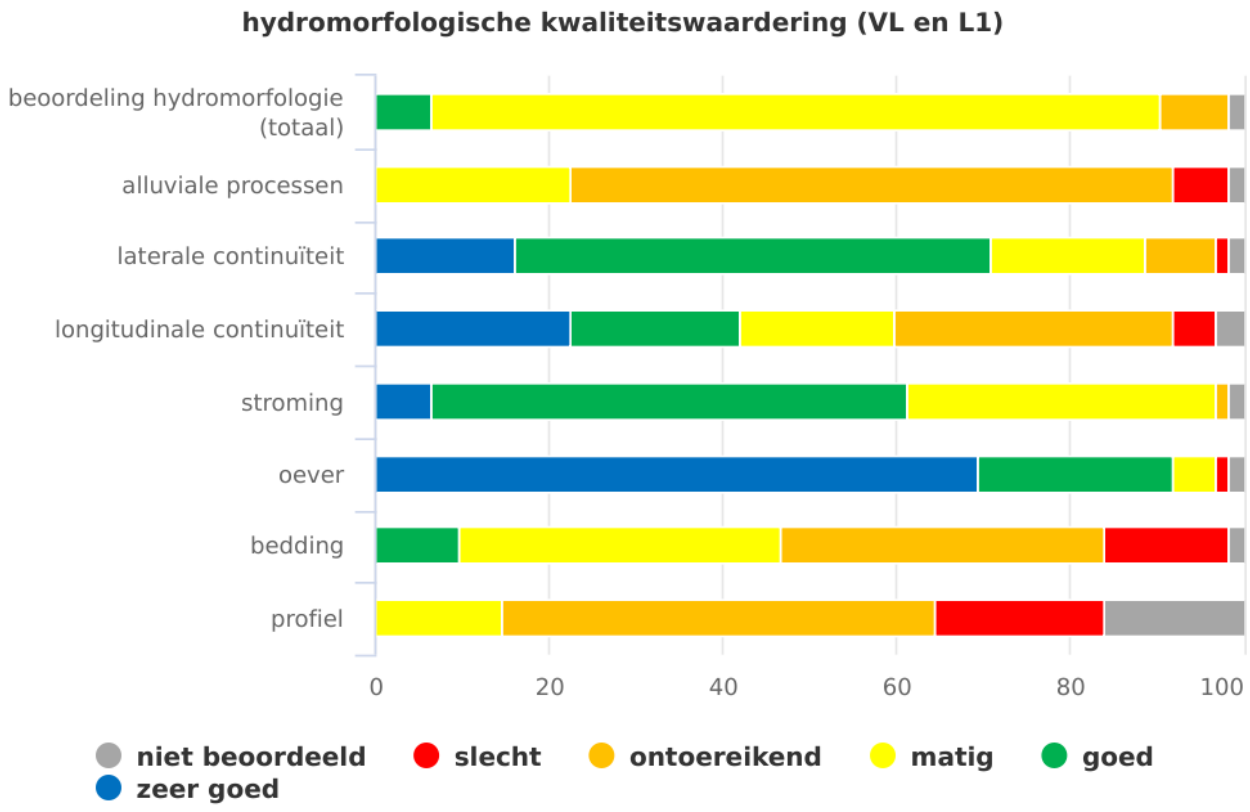

grafiek

Vooral de deelmaatlatten alluviale processen, bedding en profiel laten vaak te wensen over. Deze zijn vergelijkbaar met het Vlaamse gemiddelde. Grootschalige herkalibratiewerken zoals het uitdiepen en indijken ten behoeve van het verhogen van de afvoercapaciteit, resulteren in slechte scores voor deze parameters.

Zo is bijvoorbeeld de Demer stroomafwaarts Diest (maar evenzeer andere waterlopen) rechtgetrokken, ingedijkt en uitgediept in het verleden. Hierdoor werd het beekmilieu zeer eenvormig gemaakt en verdwenen paaiplaatsen voor vissen. De natuurlijke relatie tussen de beek en haar vallei werd grotendeels verbroken. Door het aanbrengen van terugslagkleppen of het verval in de Demer hebben vissen niet meer de mogelijkheid om de zijbeken te bereiken.

Voor een uitgebreidere beschrijving van de structuurkwaliteit in het bekken, zie hoofdstuk toestand[36].

Vismigratieknelpunten

Het waterlopennetwerk is sterk versnipperd door de aanwezigheid van allerlei barrières. Naargelang de aard en de locatie van de barrière is de impact meer of minder belangrijk op de

[36] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/drukken/hydromorfologische-veranderingen/demer_hydromorfologische-kwaliteitswaardering

\\\

visgemeenschappen. Verschillende vissoorten kennen een verschillend paai- en migratiegedrag. De knelpunten zijn dan ook in zekere mate visafhankelijk.

Voor het herstel van vrije vismigratie in Vlaanderen is, in uitvoering van de Benelux-beschikking, een prioriteitenkaart opgesteld waarop de belangrijkste waterlopen voor het visbestand staan aangeduid en die dus als eerste knelpuntvrij moeten worden gemaakt. In het Demerbekken is de Demer ongeveer tot aan Hasselt als 'prioriteit 1-waterloop (hoofdmigratoeroute) aangeduid. De Demer dient dus in eerste instantie migratievrij te zijn. Daarnaast zijn diverse andere waterlopen aangeduid als 2e prioriteit (Velpe, Herk, Getes, Zwarte Beek, Mangelbeek, Hulpe, Roosterbeek, …).

Op de hoofdmigratieroute van de Demer zijn er nog 5 belangrijke vismigratieknelpunten op te lossen (molens en stuwen). Deze bevinden zich tussen Diest en Bilzen. Voor elk knelpunt zijn concrete plannen uitgetekend om het verval vispasseerbaar te maken. Verdere uitvoering dient te gebeuren. Daarnaast zijn er nog vele andere knelpunten op te lossen op 2e prioriteit waterlopen.

Op het geoloket vismigratie[37] kan u vismigratieknelpunten of gerealiseerde visdoorgangen opzoeken.

3.4 Overstromingen en wateroverlast

Overstromingen zijn een natuurlijk verschijnsel. Vooral tijdens de winterperiodes zorgt de verhoogde aanvoer van water ervoor dat waterlopen hun winterbedding aanspreken en dus buiten hun oevers treden. Dit zijn zogenaamde **fluviale overstromingen**. Overstromingen worden niet enkel veroorzaakt door overstroming vanuit de waterloop. Vooral in het geval van zomeronweders is het vaak **afspoelend regenwater** dat problemen veroorzaakt. Dit zijn de zogenaamde **pluviale overstromingen**. Toenemende bebouwing en verharding zorgen dat water sneller afstroomt en niet kan infiltreren en verhogen daarom de kans op overstromingen.

Op www.waterinfo.be[38] kunnen de overstromingsgevoelige gebieden worden geraadpleegd, evenals de **overstromingsgevaarkaarten** (beschrijven de fysische eigenschappen van de overstromingen zoals de overstromingscontouren, waterdieptes en stroomsnelheden en de **overstromingsrisicokaarten** (brengen de gevolgen voor mens (sociale), ecologie, economie en cultureel erfgoed in kaart).

Waterschade beperken

Overstromingen kunnen niet altijd vermeden worden. De schade binnen de perken houden is dan uiterst belangrijk. Correct informeren is daarbij van cruciaal belang. Op de portaalsite www.waterinfo.be[39] brengen de waterbeheerders al hun metingen en voorspellingen samen. Zo kunnen de nodige maatregelen getroffen worden om waterschade tot een minimum te beperken.

---

[37] https://www.vmm.be/data/vismigratie

[38] http://www.waterinfo.be

[39] http://www.waterinfo.be

\\\

In het Demerbekken hebben zich in het verleden meermaals zware overstromingen voorgedaan. Naar aanleiding daarvan zijn al diverse maatregelen genomen: de inrichting van de grote gecontroleerde overstromingsgebieden en wachtbekkens (bijvoorbeeld GOG Schulen en Webbekom, het GOG in Hoeleden op de Velpe of in Stevoort op de Herk), maar evenzeer diverse kleinere meer stroomopwaarts gelegen overstromingsgebieden en erosiepoelen, de bouw van stuwen en pompstations (bijvoorbeeld verdeelwerk van de Begijnebeek naar de Leugebeek en pompen naar het wachtbekken van Webbekom), de aanleg van (plaatselijke) dijken (bijvoorbeeld in Hellicht (Rotselaar) of de geplande dijken langs het Wingepark) enz.

Daarnaast kunnen bestaande woningen in overstromingsgevoelig gebied ook verbouwd worden, rekening houdend met overstomingsrisico's. Zo ontving woonzorgcentrum Dommelhof, langs de Wingebeek in Sint-Joris-Winge (Tielt-Winge) de provinciale prijs voor waterrobuust bouwen in 2018, omdat de uitbreiding van het woonzorgcentrum voorzag in een overstroombare kelder en een ingenieus buffersysteem met vertraagde afvoer naar de Wingebeek.

Ondanks de verschillende maatregelen die reeds genomen zijn, wordt het Demerbekken nog regelmatig geconfronteerd met ernstige vormen van wateroverlast. Door de klimaatverandering zullen er in de toekomst nog vaker overstromingen optreden, ook in gebieden die nu nog geen problemen van wateroverlast kennen. De te verwachten impact van klimaatverandering op overstromingen kan bekeken worden op het klimaatportaal Vlaanderen[40].

'Herinrichting van de Demervallei: LifeDelta en Sigma Demer'

De Demerdelta is gelegen rond de huidige wachtbekkens van Schulen en Webbekom. Het is een samenvloeiingsgebied van verschillende beken die een uniek overstromingslandschap vormen. Het Life-project Demerdelta besteedt bijzondere aandacht aan het ontwikkelen van een multifunctioneel waterbeheer en een sterkere natuur. Het wil de leefgebieden van bedreigde soorten opnieuw verbeteren, met aandacht voor een veilig en multifunctioneel waterbeheer. Dit zal meteen ook de belevingswaarde verhogen.

Verder stroomafwaarts Diest wordt het project SigmaDemer uitgevoerd. Dit project wil ongeveer 20 tot 30 afgesneden meanders opnieuw watervoerend maken. Een nieuw meanderende Demer zal de waterbodem verhogen en waterafvoer vertragen wanneer nodig, om zo overstromingen én droogteproblematiek te voorkomen. Tegelijkertijd wordt de band tussen rivier, natuur en recreanten op een bijzondere manier versterkt.

3.4.1 Overstromingsrisico

In het Demerbekken is het **overstromingsrisico** (dit is de kans dat zich een overstroming voordoet in combinatie met de mogelijke negatieve gevolgen voor de gezondheid van de mens, het milieu, het

[40] http://klimaat.vmm.be

\\\

cultureel erfgoed en de economische bedrijvigheid) vergeleken met de rest van Vlaanderen **vrij groot**: iets meer dan 6% van de oppervlakte van het bekken overstroomt bij een overstroming (fluviaal en/of pluviaal) met grote kans op voorkomen (T10, dwz de kans dat die overstroming van deze omvang zich voordoet is gemiddeld 1 keer in de 10 jaar), bij een overstroming met kleine kans (T1000) stijgt dit tot bijna 12%.

Het Demerbekken is veel meer kwetsbaar voor pluviale dan voor fluviale overstromingen.

Logischerwijze zijn de valleigebieden het meest overstromingsgevoelig. Grote aaneengesloten overstroombare oppervlakten zijn onder andere de (overstromings)gebieden ter hoogte van Schulen en Webbekom (waar Demer, Mangelbeek, Gete, Herk en Velpe samenkomen), de benedenloop van Gete en benedenloop van Demer. Het minst getroffen wat betreft oppervlakte is het afstroomgebied van de Mangelbeek, Munsterbeek en Begijnebeek. Bij Begijnebeek is het wel zo dat het gebied dat effectief overstroomt ook wel degelijk bebouwd is (Diest). Opwaarts werd recent een nieuw gecontroleerd overstromingsgebied in gebruik genomen.

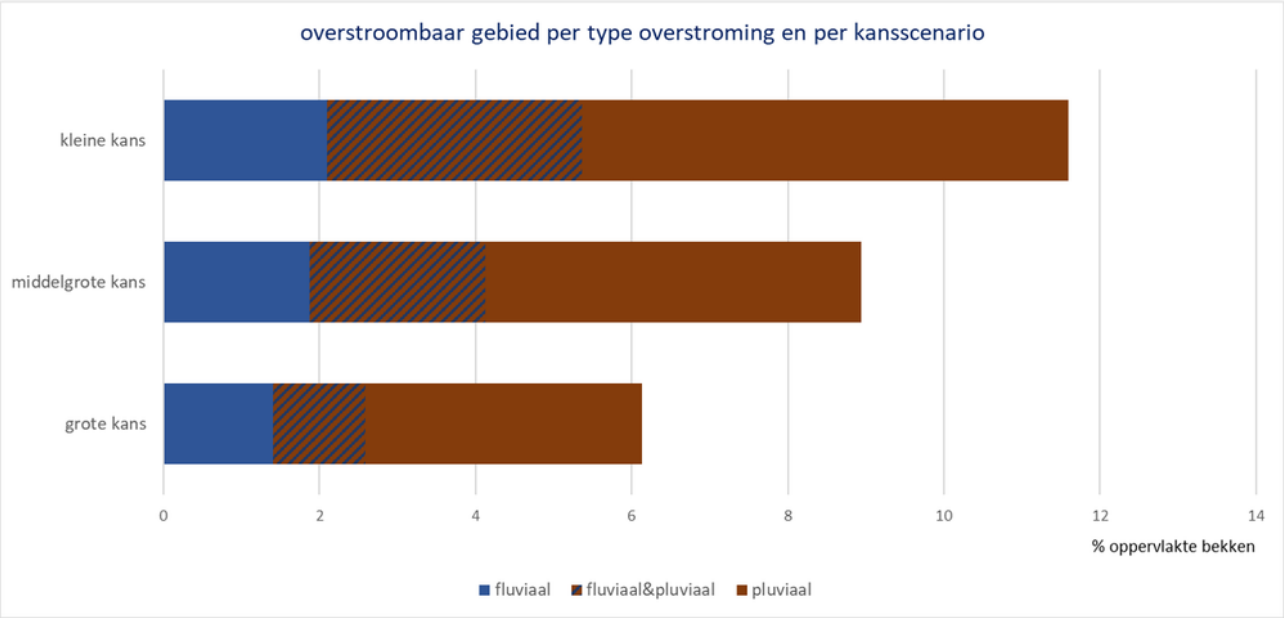

3.4.2 Getroffen inwoners

In het Demerbekken worden de **meest**e **inwoners getroffen door pluviale overstromingen** (tot 12.000 personen bij een overstroming van deze omvang die zich gemiddeld eens in 10 jaar voordoet). Inwoners die in een vallei wonen, kunnen getroffen worden door zowel fluviale als pluviale overstromingen.

In het gebied van de Begijnebeek lopen de meeste inwoners risico op overstromingen en wateroverlast (ook al is de overstroombare oppervlakte beperkt; zie hoger). In de gebieden van de Mangelbeek, De Hulpe en Zwarte Beek lopen het minst aantal personen het risico om getroffen te worden door overstromingen en wateroverlast. In deze valleigebieden is een belangrijk veenpakket in de ondergrond die als spons fungeert en zo het water vertraagd doen afvoeren.

\\\

In het afstroomgebied van de Mangelbeek zijn er uiteraard wel mijnverzakkingsgebieden waar continu grond opgepompt wordt om woongebieden niet onder water te zetten. Deze gebieden zijn niet mee in rekening gebracht in deze cijfers.

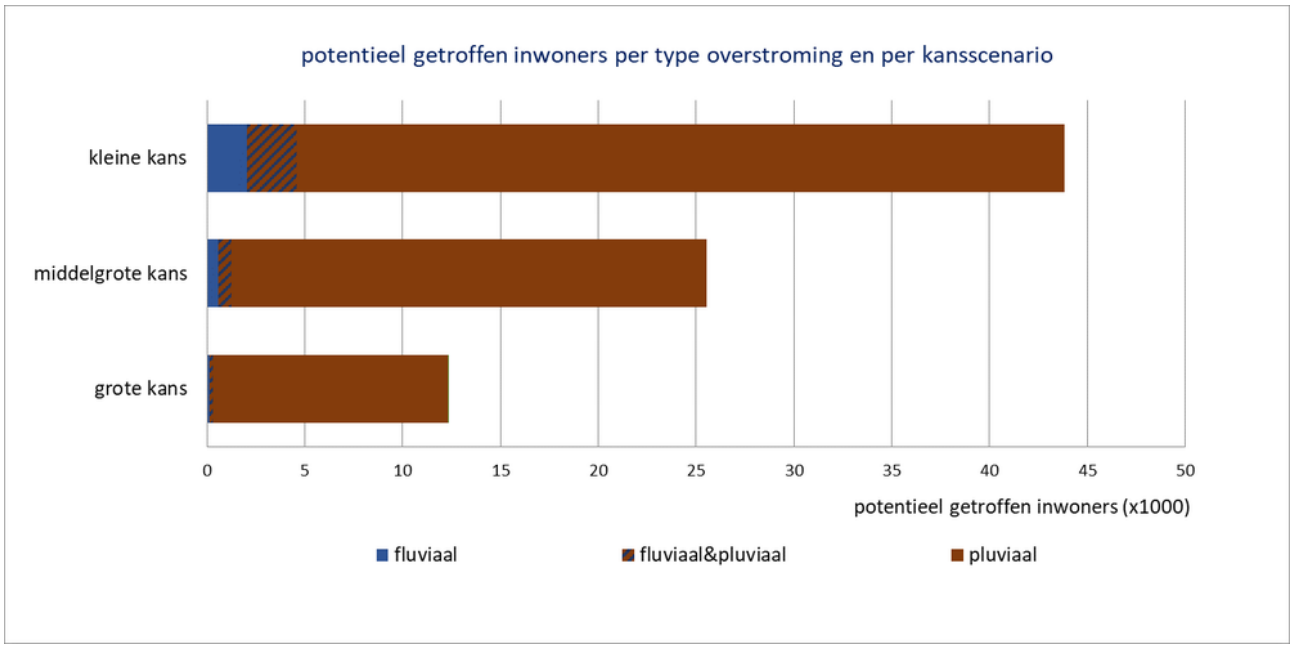

3.4.3 Landgebruik in overstroombaar gebied

Zowel bij pluviale als fluviale overstromingen overstroomt in het Demerbekken vooral weiland. Bij fluviale overstromingen overstroomt iets meer weiland (bijna 50%) als bij pluviale overstromingen. Valleigronden zijn door hun nat karakter vaak als weiland in gebruik. Hun aandeel neemt wel af naarmate een overstroming een kleinere kans op voorkomen heeft. Ook natuurgebied (grote natuurgebieden, bos, heide …) vormt een aanzienlijk deel van de oppervlakte dat overstroomt (ongeveer een derde). Opvallend is de sterke stijging van het areaal woongebied dat overstroomt zowel bij een pluviale als fluviale overstroming van overstromingen met grote kans naar overstromingen met een kleine kans. Bij de fluviale overstromingen komt dit vooral door de historisch gegroeide steden langsheen waterlopen. Bij pluviale overstromingen is de sterk verspreide bebouwing daarvoor grotendeels verantwoordelijk.

\\\

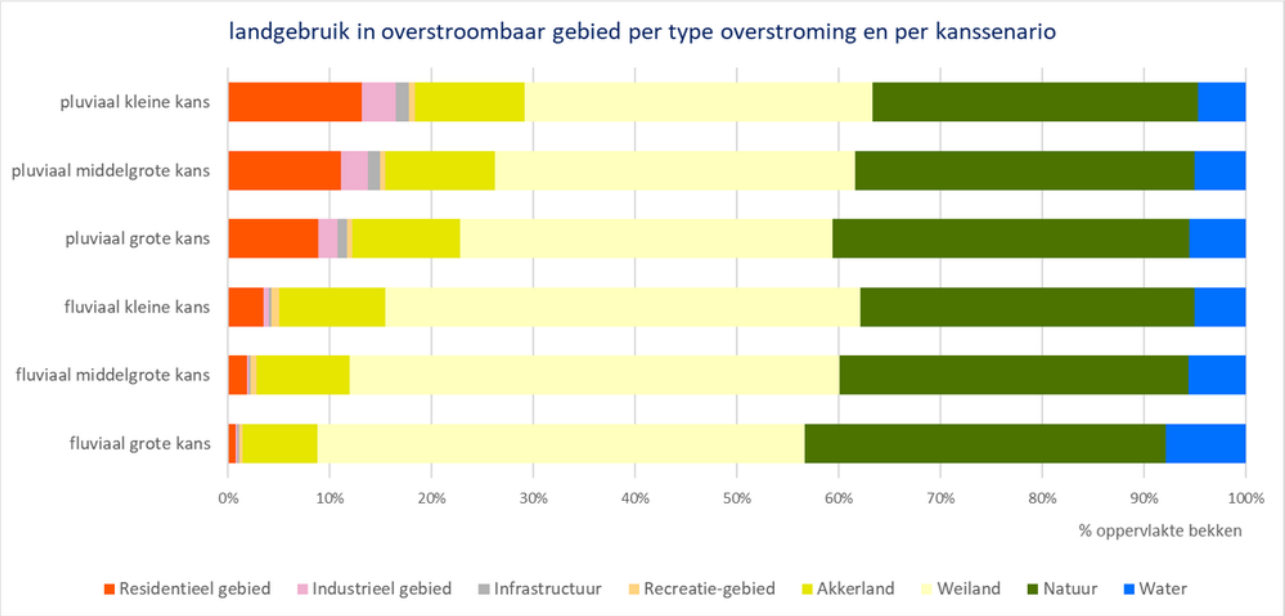

3.5 Waterschaarste en droogte

Aanhoudende droogte leidt tot hinder voor de sectoren door het tekort aan water en door droogtemaatregelen die genomen of opgelegd worden. Waterbeheerders, waterbedrijven en andere overheidsdiensten stellen een hoger peil in, passen de stuwregeling voor schepen aan, voorzien voeding vanuit andere waterlopen enz. om de impact van de droogte te verminderen. Bijkomend legt de minister of de gouverneur zo nodig watergebruiksbeperkingen voor specifieke toepassingen op, stelt een captatieverbod in of vaardigt een recreatieverbod uit omwille van de aanwezigheid van toxische blauwalgen.

Ingestelde droogtemaatregelen kan u raadplegen via www.opdehoogtevandroogte.be[41].

Lagere peilen en afvoeren in de waterlopen hebben verhoogde watertemperaturen, lage(re) zuurstofconcentraties, hogere concentraties aan polluenten, een verminderde werking van visdoorgangen, droogval, enz. tot gevolg. Dit kan leiden tot een verslechterde ecologische toestand. Ook de kans op acute ecologische problemen zoals vissterfte, (blauw)algenbloei, botulisme, ... neemt toe. Daarom worden bij lage waterpeilencaptatie- vooral in **ecologisch belangrijke waterlopen** verboden ingesteld. Zo zijn er in juli 2019 in het Demerbekken captatieverboden ingesteld in alle onbevaarbare waterlopen (met uitzondering van Demer stroomafwaarts Kuringen de Getes).

In de droge zomer van 2020 werd voor de provincie Limburg, van 21/5/2020 tot 20/11/2020 een captatieverbod uitgevaardigd op alle onbevaarbare waterlopen, met een aantal uitzonderingen als delen van de Melsterbeek, Gete, Velpe, Demer en andere (zie https://www.crisis-

[41] http://www.opdehoogtevandroogte.be/

\\\

limburg.be/droogte2020[42]). Het captatieverbod gold niet voor het beperkt capteren betreft van drinkwater voor het eigen vee dat nog buiten staat of voor het beperkt capteren van aanmaakwater voor gewasbeschermingsmiddelen. Voor de provincie Vlaams Brabant gold een volledig captatieverbod op de onbevaarvare waterlopen van 21/5/2020 tot en met 23/11/2020, met uitzondering van de bevaarbare en onbevaarbare Demer op het grondgebied van Vlaams-Brabant.

Als er weinig of geen stroming op een waterloop of vijver zit, bestaat de kans bij warm weer dat er cyanobacteriën of **blauwalgen** beginnen te bloeien. Ze vormen een blauwgroene, soms roodbruine, olieachtige laag op het water en houden gezondheidsrisico's in voor mens en dier. Op dergelijke momenten wordt een **recreatieverbod** opgelegd. Dit gebeurde bijvoorbeeld in 2018 drie keer op de recreatievijver van het Schulensmeer, of in 2019 op de Plas in Rotselaar.

Droogte berokkent schade aan teelten. Vooral aardappelen en tuinbouw in volle grond zijn gevoelig voor droogte. In het Demerbekken heeft dit in de zomers van 2018 en 2019 voor vele landbouwers voor problemen gezorgd. Ook de fruitboeren in het Demerbekken hebben een sterke impact ondervonden van de droogte.

Droogte zorgt ervoor dat de land- en tuinbouw op zoek moeten naar water (watertransporten). Het Albertkanaal en de benedenlopen van Gete en Demer konden hiervoor nog worden aangesproken.

Het waterverbruik van gezinnen is voornamelijk afhankelijk van de temperatuur maar ook langdurige droogte heeft een belangrijke invloed op het verbruik. De droogte heeft ook een effect op het leidingwaterverbruik wanneer van regenwater overgeschakeld wordt op leidingwater t.g.v. het droogvallen van de regenwaterputten. Het tijdig oproepen tot een spaarzaam gebruik van leidingwater moet ervoor zorgen dat de productie- en transportcapaciteit niet wordt overschreden.

3.6 Sedimenttoevoer

De aanvoer van sediment naar de waterlopen veroorzaakt een aanzienlijke en versnelde sedimenttoename in de waterlopen. De sedimenttoevoer vormt een probleem voor de afvoercapaciteit, de (ecologische) (water)kwaliteit en de scheepvaart. Het aangevoerde sediment vormt vooral een probleem voor de waterkwaliteit doordat het het water troebeler maakt en doordat er vaak veel nutriënten en polluenten (pesticiden, zware metalen, PAK’s) aan gebonden zijn, die zo in de waterloop terechtkomen. Deze zwevende stof deeltjes stapelen zich ook op in de waterbodem, waardoor deze vaker moet geruimd worden en/of vervuild raakt.

Bodemerosie

[42] https://www.crisis-limburg.be/droogte2020

\\\

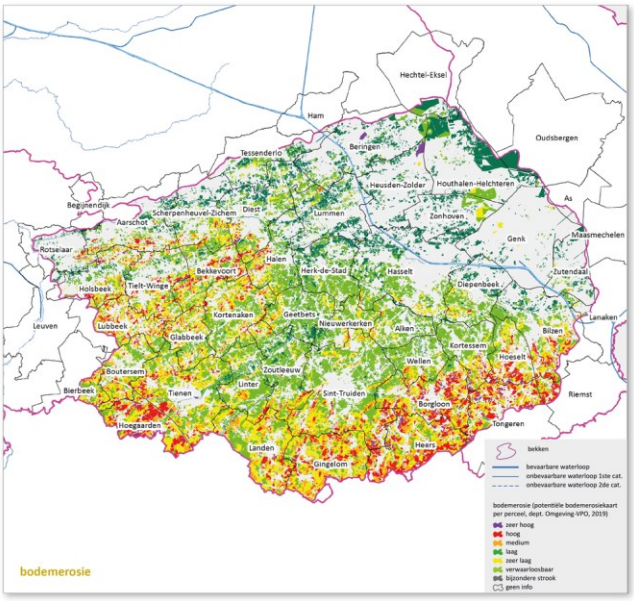

De sedimenttoevoer naar de waterloop wordt in het Demerbekken vooral veroorzaakt door **bodemerosie.** In 2018 erodeerde zo 491.286 ton bodemmateriaal, waarvan 75.532 ton terecht kwam in de waterlopen en grachten, en 12.310 ton in de riolering.

Door de aanwezigheid van leembodems in combinatie met grote reliëfverschillen is de bodemerosie een belangrijk probleem in het zuiden van het bekken. In het zuidelijke leemgebied zijn erosiewaarden van meer dan 20 ton/ha per jaar zeker geen uitzondering. Erosieproblemen doen zich voornamelijk voor in Haspengouw (Demer, Herk, Mombeek, Melsterbeek, Getes) en het Hageland (Begijnebeek, Winge).

Vooral tijdens hevige zomeronweders kan afspoeling van sediment (bodemerosie) leiden tot serieuze modderoverlast. Vooral in het zuiden van het bekken, zorgen deze modderstromen voor wateroverlast en schade aan bewoning, landbouw en rioleringen. Zo stonden vele straten onder andere ten zuiden van Sint-Tuiden onder de modder tijdens de zomeronweders van 2018.

Alle erosiegevoelige gemeenten in het Demerbekken hebben ondertussen een erosiebestrijdingsplan, en zijn, meestal met de hulp van erosiecoördinatoren, bezig met de uitwerking en aanleg van erosiebestrijdings-maatregelen, maar dit verloopt vaak traag. Ook de bedrijfsplanners van VLM zijn heel actief in het bekken. Landbouwers zijn - in kader van de randvoorwaarden van het gemeenschappelijk landbouwbeleid - verplicht om erosiebestrijdingsmaatregelen te nemen op hoog en zeer hoog erosiegevoelige percelen en worden daarop ook gecontroleerd.

Lozingen

Ook **huishoudelijke** (overstorten, effluent RWZI, niet aangesloten huizen) en **industriële lozingen** kunnen grote hoeveelheden zwevende stof bevatten.

Jarenlange industriële lozingen hebben bijvoorbeeld voor een sterk vervuilde sliblaag gezorgd in De Hulpe / Winterbeek. In 2018 ging een bodemsanering van deze hele waterloop van start.

\\\

\\\

4 TOESTAND

De drukken op het watersysteem door onder meer nutriënten, gevaarlijke stoffen of aanpassingen aan de waterloop, hebben een belangrijke impact op de toestand van het watersysteem.

De Europese Kaderrichtlijn Water stelt strenge eisen aan de toestand van het watersysteem en schept het kader voor de toestandsbeoordeling.

Het is in ieders belang om die goede kwaliteit na te streven. Een goede watertoestand biedt immers kansen aan mens, natuur, en tal van andere actoren. Water zal meer inzetbaar zijn voor verschillende toepassingen, recreatie op en rond water wordt aantrekkelijker, er zijn geen vervuilde waterlopen meer,…

Ook op vlak van waterkwantiteit willen we de druk zo veel mogelijk beperken om een goede toestand van de watervoorraden te bereiken.

4.1 Oppervlaktewaterkwaliteit

Een 'goede oppervlaktewaterkwaliteit' betekent dat zowel de ecologische toestand als de chemische toestand van het oppervlaktewater tenminste 'goed' zijn.

Wat die goede toestand precies inhoudt, is in de kaderrichtlijn Water omschreven in de vorm van **milieudoelstellingen**.

De **beoordeling** van de **toestand** gebeurt per oppervlaktewaterlichaam.

De referentieperiode voor de beoordeling is 2016-2018.

Milieudoelstellingen

Milieudoelstellingen zijn onder de vorm van milieukwaliteitsnormen vastgelegd. Die normen zijn op een wetenschappelijke manier vastgelegd. De milieudoelstellingen waaraan een waterlichaam moet voldoen, zijn afhankelijk van de karakterisering van het waterlichaam[43]. In sterk veranderde en kunstmatige wateren heeft het biologische leven niet dezelfde ontwikkelingskansen. Daarom hebben deze wateren een aangepaste doelstelling, namelijk een goed ecologisch potentieel (ipv goede ecologische toestand).

Er zijn ook een aantal waterlichamen die specifieke (verscherpte) doelstellingen hebben omwille van hun ligging in beschermde gebieden (drinkwaterwingebied, speciale beschermingszones,…).

Voor meer informatie over de milieudoelstellingen, zie stroomgebiedniveau[44].

---

[43] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/karakterisering-oppervlaktewaterlichamen

[44] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/milieudoelstellingen

\\\

Per waterlichaam kunnen de milieudoelstellingen geraadpleegd worden in de waterlichaamfiches[45].

Karakterisering oppervlaktewaterlichamen

Er zijn in het Demerbekken 23 Vlaamse oppervlaktewaterlichamen, 41 lokale oppervlaktewaterlichamen van 1ste orde en 71 oppervlaktewaterlichamen van 2de orde.

21 van de 23 Vlaamse waterlichamen en alle lokale waterlichamen van 1ste en 2de orde behoren tot de **categorie** 'rivier'.

De Vlaamse oppervlaktewaterlichamen in het Demerbekken behoren meestal (15) tot de **watertypes** 'grote beken'. Hiervan zijn er 4 'grote beek Kempen'. Er zijn 4 'grote rivieren' en 2 'kleine rivieren'. Er komt één 'matig ionenrijk alkaltisch meer' (het Vinne) voor en één 'groot, diep, oligotroof tot mesotroof alkalisch meer' (Schulensmeer) voor. Voor de lokale waterlichamen van 1ste orde zijn 2 types mogelijk: 'kleine beek' en kleine beek Kempen'.

In het Demerbekken hebben de Vlaamse oppervlaktewaterlichamen grotendeels (15) het **statuut** 'sterk veranderd'. Sterk veranderde waterlichamen hebben belangrijke hydromorfologische wijzigingen ondergaan ten gevolge van menselijke ingrepen en dienen tegelijk één of meer nuttige doelen (scheepvaart, drinkwater, energieopwekking, bescherming overstromingen, waterregulatie). 7 waterlichamen worden als 'natuurlijk' beschouwd. Er is 1 'kunstmatig' waterlichaam (Schulensmeer). Het Albertkanaal wordt bij het Netebekken gerekend. Bij de lokale waterlichamen van 1ste orde is het omgekeerd: hier zijn de waterlichamen met een natuurlijk statuut in de meerderheid (78%).

---

45 https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

\\\

Opm: deze karakterisering gaat in vanaf de vaststelling van de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027. Voor de analyses en beoordelingen werd gebruik gemaakt van de waterlichamen (karakterisering) en hun normkader goedgekeurd in de stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021.

karakterisering oppervlaktewaterlichamen geoloket

Voor het wetgevend kader en de methodiek voor de afbakening en verdere indeling van de oppervlaktewaterlichamen, zie stroomgebiedniveau.

Per waterlichaam kan de karakterisering geraadpleegd worden in de waterlichaamfiches.

Beschermde gebieden oppervlaktewater

Natura 2000 gebieden

specifieke doelstellingen

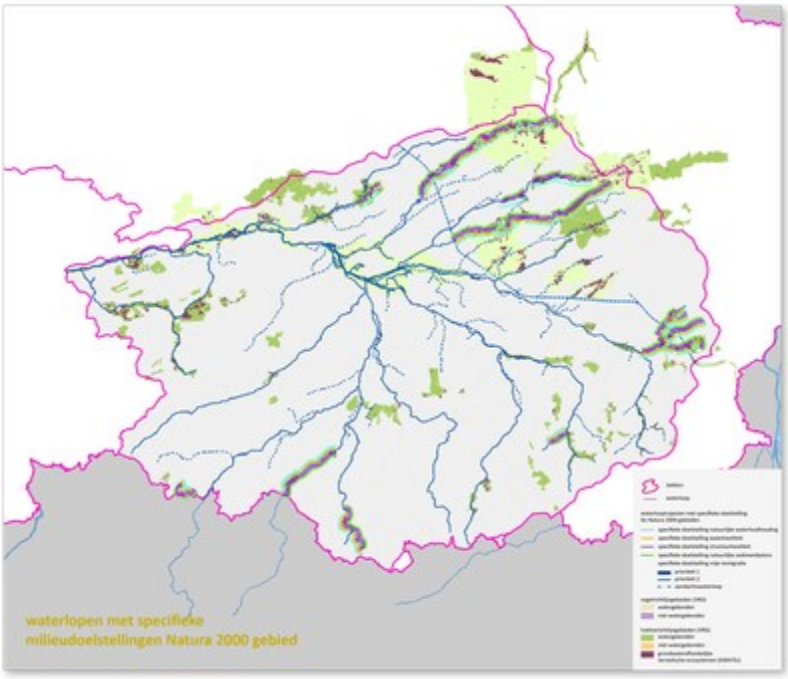

Voor de oppervlaktewaterafhankelijke habitat- (SBZ-H) en vogelrichtlijngebieden (SBZ-V) die onder invloed staan van een Vlaams of lokaal 1ste orde waterlichaam, kunnen bijkomende specifieke doelstellingen geformuleerd worden. Deze zijn bedoeld om de Europees beschermde habitattypen en soorten waarvoor specifieke instandhoudingsdoelstellingen (S-IHD) werden geformuleerd, duurzaam in stand te kunnen houden. De formulering van de specifieke doelstellingen is gebeurd op niveau van het waterlooptraject waar de betrokken soort of habitat actueel voorkomt of volgens de S-IHD dient uit

\\\

te breiden. De oppervlaktewatergerelateerde specifieke doelstellingen werden geclusterd in 5 categorieën: (1) waterlopen waar een natuurlijke waterhuishouding wordt nagestreefd; (2) trajecten waar voor bepaalde parameters strengere kwaliteitseisen nodig zijn dan deze voorzien binnen de basismilieukwaliteit; (3) trajecten waar een verbeterde structuurkwaliteit wordt nagestreefd; (4) trajecten waar een natuurlijke sedimentbalans wordt nagestreefd en (5) trajecten waar vrije vismigratie wordt nagestreefd.

Opm: deze specifieke doelstellingen gaan in vanaf de vaststelling van de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027. Voor de analyses en beoordelingen werd gebruik gemaakt van het normkader goedgekeurd in de stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021.

Waterlichamen met specifieke doelstelling oppervlaktewater Natura 2000 gebied geoloket

Voor meer informatie over de oppervlaktewater- en grondwatergerelateerde specifieke doelstellingen Natura 2000 gebieden, zie stroomgebiedniveau.

toestand

De toetsing voor de oppervlaktewaterlichamen met een strengere doelstelling waterkwaliteit (>8 mg/O2 opgeloste zuurstof en <4,3 mg/O2 BZV) *opgenomen in de tweede generatie stroomgebiedbeheerplannen* geeft aan dat:

- het lokaal waterlichaam van de Zwarte Beek de norm voor zuurstof en BZV haalt.
- het lokaal waterlichaam van de Laambeek de norm voor zuurstof en BZV niet haalt.

Andere beschermde gebieden

Voor de (beoordeling van de) milieudoelstellingen in de beschermde gebieden '*zwemwateren*' en '*nutriëntgevoelige gebieden*', zie stroomgebiedniveau.

Per waterlichaam kan de beoordeling voor de verschillende parameters geraadpleegd worden in de waterlichaamfiches.

fysico-chemie

\\\

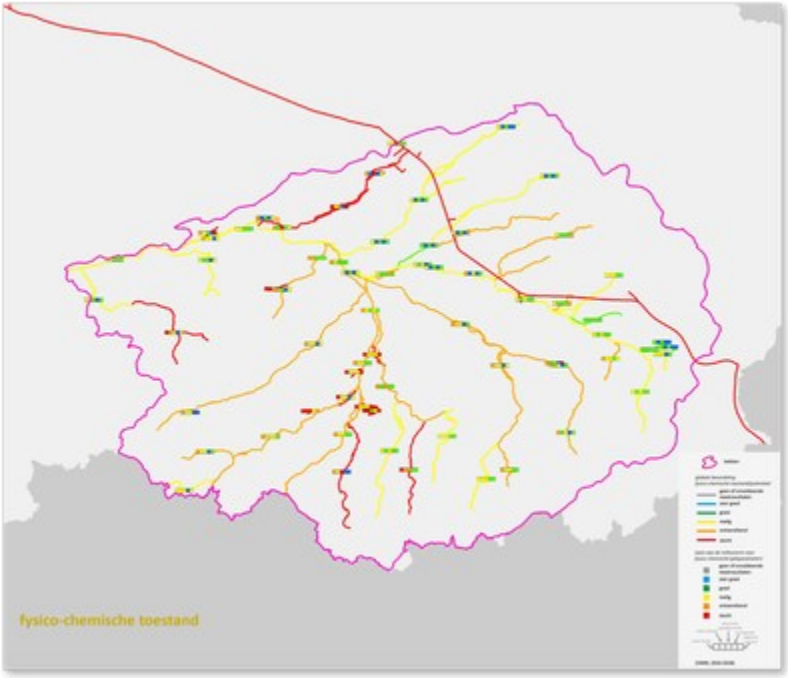

Nog geen 10% van de Vlaamse en lokale waterlichamen voldoen aan alle fysisch-chemische parameters in het Demerbekken. Zowel voor de Vlaamse als voor de lokale oppervlaktewaterlichamen is fosfor de belangrijkste fysico-chemische probleemparameter die deze globale fysisch-chemische toestand bepaalt. Stikstof, geleidbaarheid en opgeloste zuurstof scoren merkelijk beter voor bijna alle waterlichamen. Maar zeker pH is slechts voor een beperkt aantal gevallen niet goed.

Vlaamse waterlichamen

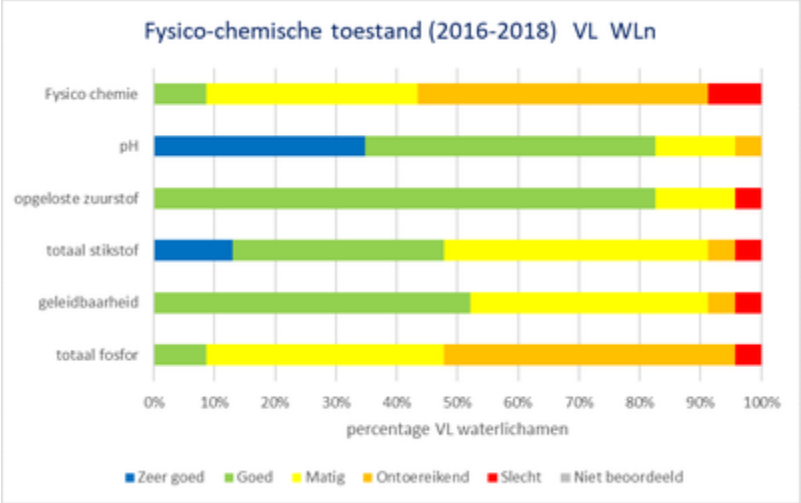

Mangelbeek en Munsterbeek (beiden kempische beken) zijn de enige Vlaamse waterlichamen die voor alle parameters goed scoren. Daarnaast scoort Zwarte Beek goed voor 4 parameters, behalve voor fosfor. Zwarte Beek wordt wel uitzonderlijk op twee meetpunten bemonsterd. Het ene meetpunt scoorde wel goed voor alle paraters. Het andere nipt niet voor fosfor.

\\\

Daarnaast zijn er nog 12 andere Vlaamse waterlichamen die minstens goed scoren voor drie van de zes parameters. De Hulpe-Zwart Water (Winterbeek) scoort slecht omwille van de hoge geleidbaarheid ten gevolge van (vergunde) industriële lozingen. Het Vinne scoort sinds enkele jaren slecht owv het lage zuurstofgehalte. Hier zijn herstelmaatregelen lopende.

Lokale waterlichamen

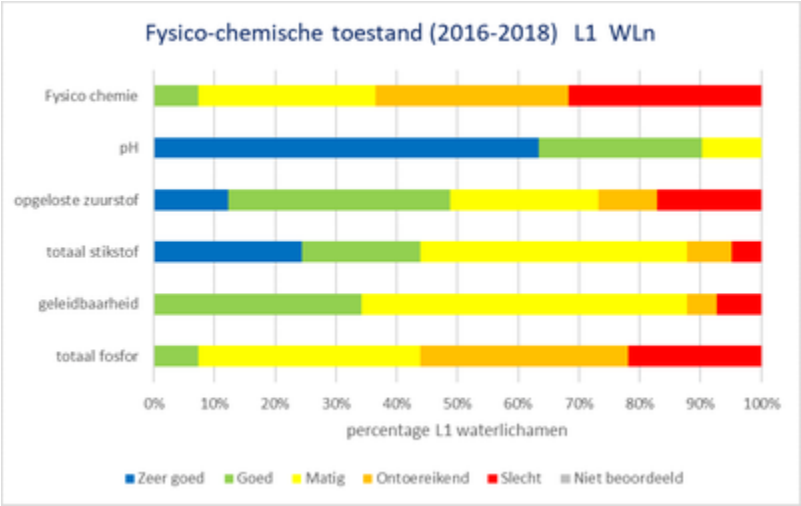

De lokale waterlichamen variëren wat meer per parameter dan de Vlaamse oppervlaktewaterlichamen.

Drie lokale oppervlaktewater-lichamen halen de norm: Kaatsbeek en de 2 bovenlopen van de Munsterbeek (Zutendaalbeek en Munsterbeek L1). Ook hier zijn het alle 3 kempische beken. Vier andere lokale waterlichamen scoren voor 4 parameters goed: Zwarte Beek L1, Steenlaak, Helderbeek Mangelbeek L1. Opnieuw telkens kempische beken. Een groot aantal waterlopen scoort voor minstens 2 of 3 parameters goed.

Opmerkelijk is ook dat bijna 20% van de lokale waterlichamen slecht scoort voor zuurstof. Terwijl dit voor de Vlaamse waterlichamen helemaal geen probleemparameter is. Het betreft steeds kleinere (lokale) waterlopen waar een grote hoeveelheid huishoudelijk afvalwater in terecht komt. Door de beperkte verdunning (droge zomers) scoren deze waterlichamen ook slecht voor fosfor.

Per waterlichaam kan de beoordeling voor de verschillende parameters geraadpleegd worden in de waterlichaamfiches.

4.1.1 Ecologische toestand

De beoordeling van de ecologische toestand gebeurt aan de hand van 5 biologische kwaliteitselementen (macro-invertebraten, macrofyten, fytobenthos, vissen en fytoplankton).

Daarnaast zijn de fysico-chemische parameters (5 'gidsparameters': zuurtegraad (pH), opgeloste zuurstof, totaal stikstof, geleidbaarheid en totaal fosfor) en de hydromorfologie ondersteunend in

\\\

deze beoordeling.

Voor de beoordeling worden de kwaliteitselementen ingedeeld in:

1 *5 klassen (slecht - ontoereikend - matig - goed - zeer goed) voor natuurlijke waterlichamen*

2 *4 klassen (slecht - ontoereikend - matig - goed) voor sterk veranderde en kunstmatige waterlichamen*

Hierbij geldt het one-out, all-out principe: het slechtst scorende kwaliteitselement bepaalt de globale toestandsbeoordeling van het waterlichaam.

Voor meer informatie over de beoordeling van de toestand, zie stroomgebiedniveau[46]*.*

fysico-chemie[47]

4.1.1.1 algemene beoordeling

Geen enkel oppervlaktewaterlichaam haalt de goede ecologische toestand in het Demerbekken.

Vlaamse waterlichamen

Ongeveer 40% van de Vlaamse waterlichamen komt met een matige score in de buurt van de goede toestand/potentieel. Ook het feit dat de deelparameters het individueel een stuk beter doen, is hoopgevend. Zo scoort de parameter macro-invertebraten voor 40% van de Vlaamse waterlichamen goed. De parameters fytobenthos, macrofyten en fytoplankton zitten in de buurt van de 20 tot 30%. Voor de parameter vis scoorde het overgrote deel van de waterlichamen matig, slechts één waterlichaam haalde hier de norm, de overige ontoereikend.

---

46 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/milieudoelstellingen

47 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/ecologische-toestand/fysico-chemie

\\\

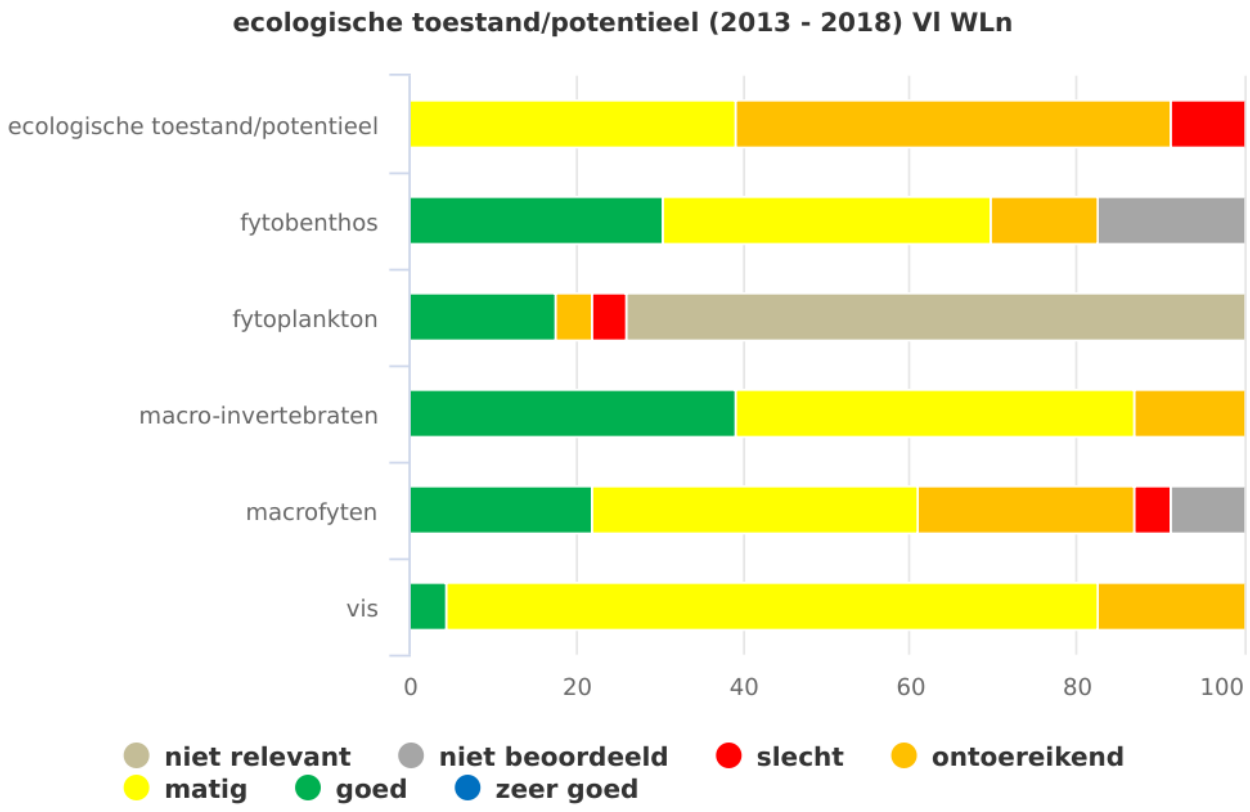

grafiek

Lokale waterlichamen

Voor de lokale waterlichamen van 1ste orde is de ecologische toestand slechter dan de Vlaamse waterlichamen: nog geen 10% van de L1 scoren matig, de rest scoort ontoereikend of zelfs slecht. Net zoals bij de Vlaamse waterlichamen scoort de deelparameter macro-invertebraten duidelijk het best (bijna 20% goed; veelal kempische beken). Voor de parameters macrofyten en vis behaalt geen enkel L1 een goede score. De parameter fytobenthos scoort zeer goed voor één waterlichaam, de overige scoren matig of ontoereikend. Voor fytobenthos zijn er echter minder recente data beschikbaar als voor de overige parameters.

\\\

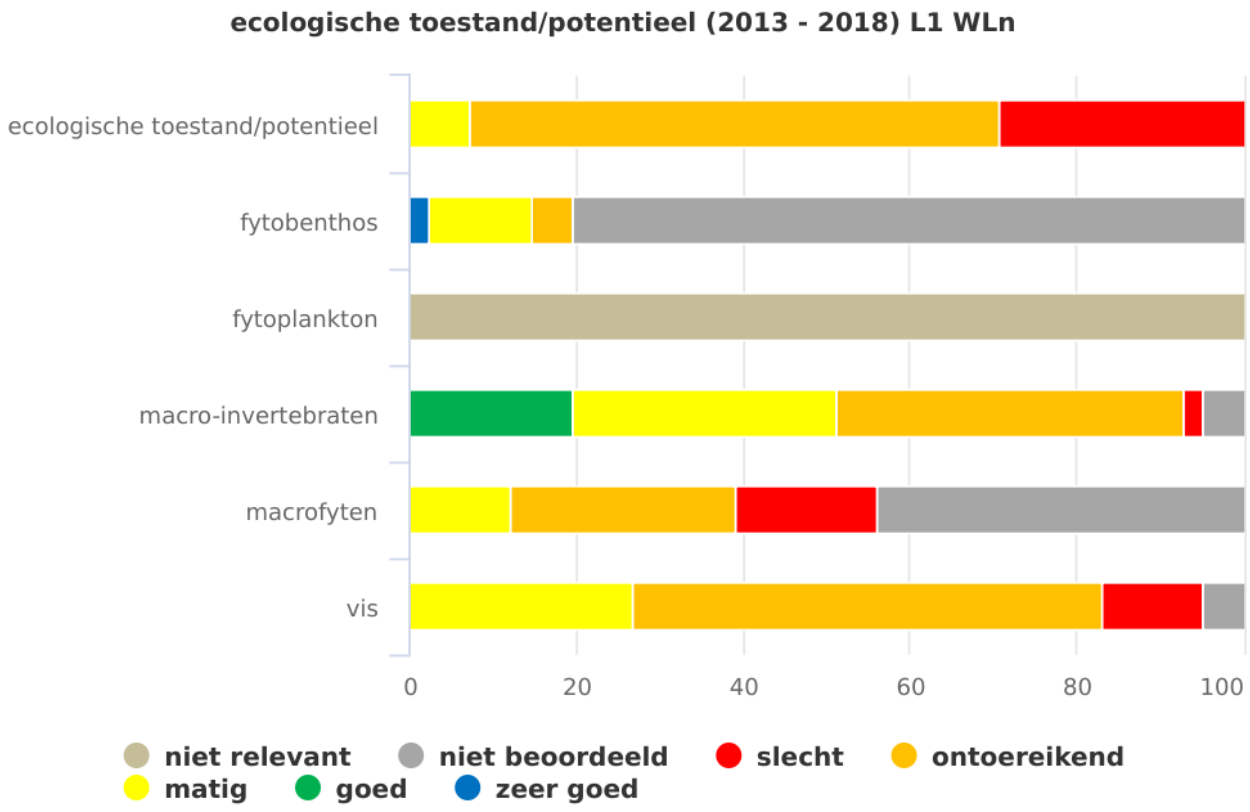

grafiek

Gebiedsgerichte informatie over de ecologische toestand van specifieke oppervlaktewaterlichamen, kan worden geraadpleegd in de rubrieken gebiedsgerichte beoordeling[48] en evolutie ecologische toestan[49]d.

Per waterlichaam kan de beoordeling voor de verschillende parameters geraadpleegd worden in de waterlichaamfiches.

Merk op dat in de beoordeling van de ecologische toestand/potentieel de biologische kwaliteitselementen doorslaggevend zijn. De fysisch-chemische kwaliteit (niet weergegeven op de grafieken) kan de ecologische toestand/potentieel niet minder goed dan 'matig' maken. Daarnaast willen we ook benadrukken dat voor de parameter vis niet alle waterlopen systematisch bemonsterd werden en er gebruik werd gemaakt van interpolaties.

---

48 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/ecologische-toestand/algemene-beoordeling/demer_ecologische-toestand-potentieel-vl-wln

49 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/ecologische-toestand/algemene-beoordeling/demer_ecologische-toestand-potentieel-l1-wln

\\\

4.1.1.2 gebiedsgerichte beoordeling

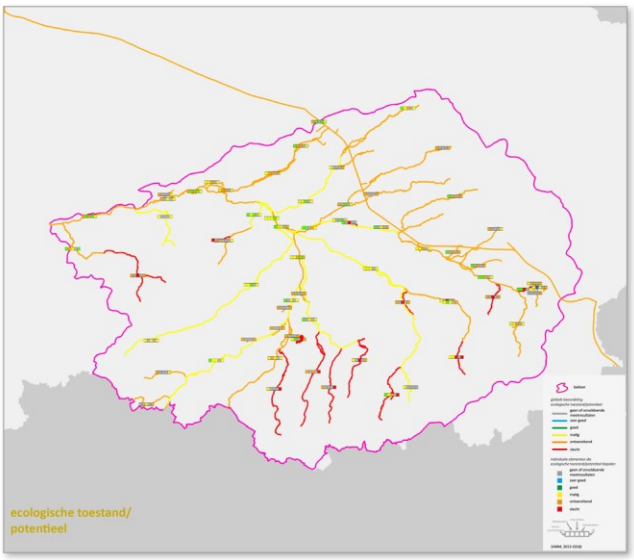

Vlaamse waterlichamen

In het Demerbekken zijn er enkele Vlaamse waterlichamen die voor enkele (maar niet voor alle) biologische parameters goed scoren. Zo haalt de Begijnebeek de norm voor macrofyten en macroinvertebraten, maar zijn vis, fytobenthos en de fysico-chemie nog niet goed. Demer I (thv Bilzen-Diepenbeek) en Munsterbeek scoren wel goed voor fytobenthos en macroinvertebraten, maar daar zijn de waterplanten de slechtste parameter. De Winge haalt de norm voor visbestand (als enige in het Demerbekken) en voor macroinvertebraten, maar hier zijn ook macrofyten en zeker fytobenthos nog niet goed. Velpe en Zwarte Beek score goed voor macrofyten, maar voor de overige parameters nog matig. Zeker Zwarte Beek scoort voor de overige parameters net niet goed. Een lichte vooruitgang zou hier de goede ecologische toestand betekenen. De Herk scoort voor alle biologische parameters matig. Mombeek scoort geleidelijk aan beter en beter, maar de beoordeling van het visbestand blijft nog ontoereikend. We wijzen er wel op dat deze beoordeling gebaseerd is op de meetdata van 2016-2018. Voor een aantal waterlichamen is er in 2019 nog verder verbetering vastgesteld.

Lokale waterlichamen

De lokale oppervlaktewaterlichamen met het beste waterleven zijn de Munsterbeek L1 en Velpe L1 met een matige score voor macrofyten, macroinvertebraten en visbestand. Nochtans zijn er enkele lokale waterlichamen die wel een goede beoordeling krijgen voor macroinvertebraten (Zwarte Beek L1, Zonderikbeek, Slangbeek, Steenlaak) maar voor macrofyten of visbestand dan weer ontoereikend of zelfs slecht scoren. Opvallend is ook de sterke vooruitgang van Winterbeek L1 voor macroinvertebraten tot een goede beoordeling dankzij de gewijzigde industriële lozingssituatie thv Tessenderlo. Voor vis scoren er geen lokale waterlichamen goed, maar Zwarte Beek L1 (met voorkomen van beekprik) en Helderbeek L1 scoren wel dicht bij de norm (98% van de norm). Sommige lokale waterlichamen scoren nog voor meer dan 1 parameter slecht. Zo is de boordeling voor visbestand en macrofyten van Mombeek L1 en Melsterbeek L1 beiden slecht. Tegelijkertijd

\\\

scoren beide lokale waterlichamen tov vorige rapportering veel beter voor macroinvertebraten: EKC van 0.65! Dit suggereert dat door recente rioleringsinspanningen macroinvertebraten sneller verbeteren, maar andere vormen van waterleven zich trager aanpassen. Ook Molenbeek (Sint-Truiden) en Winge L1 scoren slecht of ontoereikend voor de biologische parameters.

Per waterlichaam kan de beoordeling voor de verschillende parameters geraadpleegd worden in de waterlichaamfiches[50].

4.1.1.3 evolutie ecologische toestand

Algemeen voor het bekken stellen we t.o.v. de vorige plannen een verbetering van de ecologische toestand (van de Vlaamse waterlichamen) vast. Een aantal waterlichamen gaan erop vooruit, maar nog steeds haalt geen enkele de goede toestand.

De verbetering van de ecologische toestand doet zich voor onder een opschuiving van een slechte of ontoereikende beoordeling naar respectievelijk een ontoereikende of matige beoordeling. Vooral de biologische parameters MMIF (macro-invertebraten), macrofyten (waterplanten) en fytobenthos (microscopische algen die vastgehecht leven op bodem, oever, waterplanten…) zien we een verbeteren. Het visbestand is de slechtst scorende biologische parameter in heel het Demerbekken. Enkel de Winge scoort goed in het voorliggende SGBP.

Op niveau van de waterlopen zelf is de evolutie van de biologische parameters wel erg verschillend. De Begijnenbeek gaat vooruit voor drie biologische parameters. De Hulpe, Melsterbeek en Gete I gaan ook 2 biologische parameters vooruit. Daarnaast zijn er nog waterlichamen die voor één parameter verbeteren. De Mangelbeek verbetert zelfs 3 klassen (van slecht naar goed) voor macrofyten.

Omgekeerd zijn er ook waterlichamen waar een biologische parameter verslechtert.

Waterlichaam Code	Waterlichaam Naam	Prioriteiting SGBP3	Ecologie: Beoordeling ecologie SGBP2	Ecologie: Beoordeling ecologie SGBP3	Fytobenthos: toestand SGBP2	Fytobenthos: toestand SGBP3	Fytoplankton: toestand SGBP2	Fytoplankton: toestand SGBP3	Macrofyten: toestand SGBP2	Macrofyten: toestand SGBP3	Macro-: toestand SGBP2	Macro-: toestand SGBP3	Vis: toestand SGBP2	Vis: toestand SGBP3	Significante achteruitgang: Beoordeling sign. Achteruitgang
VL11_96	BEGIJNENBEEK	SPG – Klasse 3	4	3	3	◆	n.r.		3	◆	3	◆	3	⇆	
VL05_57	DE HULPE - ZWART WATER	SPG – Klasse 3	5	4	4	◇	n.r.		4	◇	3	◆	3	◆	
VL05_98	DEMER I	SPG – Klasse 3	5	4	3	◇	n.r.		4	⇆	3	◇	5	■	Mislassificatie (vis)
VL05_99	DEMER II	SPG – Klasse 3	4	4	3	⇄	n.r.		4	■	3	◇	3	◇	Mislassificatie (macrofyten)
VL11_203	DEMER IIIa/IV	SPG – Klasse 3	4	3	0		n.r.		3	⇄	3	⇄	3	⇄	
VL05_102	DEMER V	AG – Klasse 4	4	3	3	⇄	2	◇	3	◇	3	⇄	3	◇	
VL05_103	DEMER VI	AG – Klasse 4	4	4	2	◆	3	◇	4	⇆	4	◇	3	◇	
VL05_104	DEMER VII	AG – Klasse 4	4	4	2	◆	3	⇆	4	◇	4	⇆	3	◇	
VL05_105	GETE I	AG – Klasse 4	5	3	0		n.r.		3	⇄	3	◆	3	◆	
VL05_106	GETE II	AG – Klasse 4	4	4	3	◇	2	◇	4	◇	3	⇄	4	⇆	
VL11_107	GROTE GETE + BORGGRACHT	SPG – Klasse 3	4	3	3	◇	n.r.		3	⇄	3	⇄	3	◆	
VL05_108	HERK + KLEINE HERK	AG – Klasse 4	5	3	3	◇	n.r.		3	◆	3	⇄	3	◇	
VL11_109	KLEINE GETE + VLIEDGRACHT	SPG – Klasse 3	4	4	3	◇	n.r.		3	◇	3	⇄	3	◇	
VL05_110	MANGELBEEK	SPG – Klasse 2	5	4	0		n.r.		3	◆	4	◇	3	◇	
VL11_207	MELSTERBEEK (vel)	AG – Klasse 4	4	3	0		n.r.		3	◆	3	◆	3	◇	
VL05_113	MOMBEEK	SPG – Klasse 3	5	4	3	◆	n.r.		3	⇄	3	⇄	4	■	Mislassificatie (vis)
VL05_114	MUNSTERBEEK	SPG – Klasse 2	4	5	3	⇄	n.r.		5	◆	3	◇	3	◆	Mislassificatie (macrofyten)
VL05_200	SCHULDMMEER	SPG – Klasse 3	5	4	3	◇	4	◆	5		3	◇	3	◇	Tijdelijke achteruitgang (fytoplankton)
VL05_115	VELPE	SPG – Klasse 3	4	3	3	⇄	n.r.		3	⇄	3	◇	3	◇	
VL05_119	VINNE	SPG – Klasse 3	4	5	3	◇	5	◆	5		3	◆	5	⇄	Tijdelijke achteruitgang (fytoplankton en macro-invertebraten)
VL05_116	WINGE	SPG – Klasse 2	4	4	4	◇	n.r.		3	◇	3	◆	3	⇄	
VL11_117	ZWARTEBEEK	SPG – Klasse 2	3	3	3	■	n.r.		3	◇	3	◇	3	◇	Mislassificatie (fytobenthos)
VL05_118	ZWARTWATER	SPG – Klasse 3	4	4	3	◇	n.r.		3	◇	3	◇	3	◇	

leeswijzer tabel[51]

---

50 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/ecologische-toestand/gebiedsgerichte-beoordeling/dem_ecologische-toestand.png

51 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/ecologische-toestand/evolutie-ecologische-toestand/dem_tabel-evolutie-ecologische-toestand.png

\\\

oppervlaktewaterlichamen met significante achteruitgang[52]

oppervlaktewaterlichamen met significante achteruitgang

In het Demerbekken zijn er 6 waterlichamen die voor 1 parameter een achteruitgang rapporteren. Voor het Vinne zijn er 2 parameters achteruit gegaan. Meer duiding staat in de tabel.

			Ecologie		Fyto-benthos		Fyto-plankton		Macro-fyten		Macro-invertebra		Vis		Significante achteruitgang	
Waterlichaam Code	Waterlichaam Naam	Prioritering SGBP3	Beoordeling ecologie SGBP2	Beoordeling ecologie SGBP3	toestand SGBP3		toestand SGBP3		toestand SGBP3		toestand SGBP3		toestand SGBP3		Beoordeling sign. Achteruitgang	Beschrijving ikv eventuele achteruitgang
VL05_98	DEMER I	SPG – klasse 3	5	5									3	↓	Misclassificatie (vis)	Misclassificatie. Dit waterlichaam gaat één kwaliteitsklasse achteruit voor vis. Op langere termijn is er echter geen achteruitgang te zien voor vis in dit waterlichaam: ten opzichte van 2009 gaat dit kwaliteitselement er zelfs één klasse op vooruit. De andere kwaliteitselementen vertonen geen negatieve trend.
VL05_99	DEMER II	SPG – klasse 3	4	4					4	↓					Misclassificatie (macrofyten)	Misclassificatie. Dit waterlichaam gaat twee kwaliteitsklassen achteruit voor macrofyten. Dit kwaliteitselement schommelt echter sterk in dit waterlichaam. In 2019 werd opnieuw een verbetering vastgesteld voor macrofyten, maar dit meetjaar is nog niet in de resultaten van huidig stroomgebiedbeheerplan opgenomen.
VL05_113	MOMBEEK	SPG – klasse 3	5	4									4	↓	Misclassificatie (vis)	Misclassificatie. Dit waterlichaam gaat twee klassen achteruit voor vis. Dit kwaliteitselement schommelt echter sterk in dit waterlichaam. Op langere termijn is er geen significante achteruitgang merkbaar.
VL05_114	MUNSTERBEEK	SPG – klasse 2	4	5					5	↓					Misclassificatie (macrofyten)	Misclassificatie. Dit waterlichaam gaat twee kwaliteitsklassen achteruit voor macrofyten. Dit waterlichaam heeft een goede fysisch-chemische kwaliteit, maar er is weinig ontwikkeling van macrofyten. Er vindt afzetting van zand plaats door sedimentatie, wat het voor waterplanten moeilijk maakt om te ontkiemen. In 2011 was er een kleine verbetering op te tekenen maar in 2016 en 2018 was de kwaliteitsklasse opnieuw slecht. Vermoedelijk wordt de afzetting van zand in de hand gewerkt door de droge zomers van de laatste jaren met beperktere debieten als gevolg. Voor de andere kwaliteitselementen is er geen achteruitgang vastgesteld.
VL05_200	SCHULENSMEER	SPG – klasse 3	5	4			4	↓							Tijdelijke achteruitgang (fytoplankton)	Tijdelijke achteruitgang. Dit waterlichaam gaat twee kwaliteitsklassen achteruit voor fytoplankton. Deze plas wordt gevoed vanuit de Demer en werd door de recente droge jaren en de hieraan gerelateerde lage debieten in negatieve zin beïnvloed. Bovendien vond er in 2016 een overstroming plaats met input van nutriëntenrijk water uit het Schulensbroek als gevolg. In de nabije toekomst zijn beheerswerken gepland die de ontwikkeling van macrofyten zullen bevorderen . Op langere termijn wordt dus herstel verwacht.
VL05_119	VINNE	SPG – klasse 3	4	5			5	↓			3	↓			Tijdelijke achteruitgang (fytoplankton en macro-invertebraten)	Tijdelijke achteruitgang. Het kwaliteitselement fytoplankton gaat drie klassen achteruit. De recentste jaren werd een toename van fytoplankton waargenomen als gevolg van aangepast beheer die onder meer ook verlanding met zich meebracht. De gekozen meetplaats was vermoedelijk ook niet representatief. Er zijn beheerswerken gepland die erop gericht zijn om het nutriëntengehalte terug te dringen . Na afloop van deze werken zal opnieuw gestart worden met de monitoring op een meer representatieve meetplaats. Het kwaliteitselement macro-invertebraten gaat eveneens één kwaliteitsklasse achteruit. Verwacht wordt dat dit kwaliteitselement zich net als het fytoplankton na de beheerswerken geleidelijk zal herstellen.
VL11_117	ZWARTEBEEK	SPG – klasse 2	3	3	3	↓									Misclassificatie (fytobenthos)	Misclassificatie. Dit waterlichaam gaat één kwaliteitsklasse achteruit voor fytobenthos. Het scoort in 2018 net te weinig om de klasse "goed" te behalen. Op langere termijn is er geen achteruitgang merkbaar: in vergelijking met de score uit 2007 is er geen significant verschil. Bij de andere kwaliteitselementen wordt er geen trend waargenomen.

4.1.2 Chemische toestand

De beoordeling van de chemische toestand gebeurt aan de hand van de prioritaire en prioritair gevaarlijke stoffen volgens de richtlijn Prioritaire Stoffen (zware metalen, benzenen, PAK's, pesticiden, specifieke polluenten). De beoordeling gebeurt volgens 2 kwaliteitsklassen (goed of niet goed). Hoewel de 'andere specifieke verontreinigende stoffen', waarvoor geen Europese norm bestaat, juridisch onder de 'ecologische toestand' vallen, wordt de toestand van deze stoffen eveneens beoordeeld als goed of niet goed.

Verschillende prioritaire en andere specifieke verontreinigde stoffen wordt slechtst sporadisch bemonsterd. Voor deze stoffen is het weinig zinvol om uitspraken te doen op niveau van het bekken en verwijzen we naar het stroomgebiedniveau[53]*.*

Voor meer informatie over de beoordeling van de chemische toestand, zie stroomgebiedniveau[54]*.*

Prioritaire stoffen

Enkel de **zware metalen** worden op bijna alle Vlaamse en lokale waterlichamen 1e orde bemeten. Nikkel wordt op de middenloop van de Demer (thv Hasselt) en op de Munsterbeek overschreden.

---

52 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/tabellen/toestand/leeswijzer-tabel-evolutie-ecologische-toestand

53 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/doelstellingen-en-beoordelingen

54 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/milieudoelstellingen

\\\

Cadmium werd vroeger op De Hulpe overschreden in het oppervlaktewater, maar voldoet sinds 2014 aan de norm. Kwik in biota, een zogenaamde *alomtegenwoordige stof*, haalt nergens de norm.

In de benedenloop van Demer en Gete worden te hoge wa arden gemeten voor fluorantheen, een stof die tot de **PAKs** behoort.

Het **pesticide** (herbicide) aclonifen scoort slecht op de Begijnebeek. Het insecticide Dichloorvos mag niet meer gebruikt worden als gewas-beschermingsmiddel maar wordt wel nog overschreden op meerdere waterlopen: Mombeek, Munsterbeek, bovenloop en bedenloop Demer, Melsterbeek.

Andere alomtegenwoordige stoffen die slecht scoren zijn het insecticide heptachloorepoxyde, de vlamvertragers polybroomdifenylethers en het gefluorideerde oppervlakteactieve stof perfluoroctaansulfonzuur.

Andere specifieke verontreinigende stoffen

Naast de prioritaire stoffen zijn er ook nog **andere specifieke verontreinigende stoffen**, waarvoor geen Europese norm bestaat en die juridisch onder de 'ecologische toestand' vallen. Slechts enkele van deze stoffen worden bemonsterd.

In het Demerbekken zijn er onder meer voor volgende stoffen overschrijdingen van de norm voor:

1. de herbicides flufenacet (Herk, Gete, Melsterbeek), en diflufenican (Herk, Mombeek, Winge, Velpe, Melsterbeek, Begijnebeek, Gete);
2. het krachtige insecticide parathion op de benedenloop van Gete en Demer (is afkomstig van stroomopwaarts want dit mag enkel gebruikt worden voor fruitteelt);
3. uranium (oa in de Melsterbeek, Getes, bovenloop Demer);
4. kobalt (in diverse waterlopen: bovenloop, middenloop, benedenloop van de Demer, Getes, Mombeek, Begijnebeek, …);
5. Zink op de mangelbeek (owv historische vervuiling; hiertoe is een bodemsanering lopende);
6. Barium op Herk, Kleine Gete, Melsterbeek.

Per waterlichaam kan de beoordeling voor de verschillende parameters geraadpleegd worden in de waterlichaamfiches[55].

4.1.3 Structuurkwaliteit

[55] https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

\\\

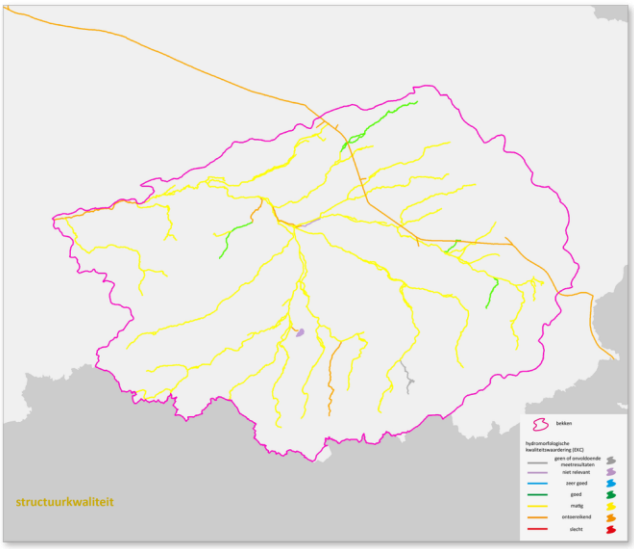

In het Demerbekken is de structuurkwaliteit (hydromorfologische kwaliteitswaardering (EKC)) van nagenoeg alle waterlichamen matig. Een beperkt aantal scoort ontoereikend of slecht.

Bij de Vlaamse waterlichamen scoort er geen enkel goed (hoewel de Velpe zeer dicht bij de norm zit). Drie waterlichamen scoren ontoereikend: Begijnebeek (maar lokale structuurherstel is in uitvoer en er zijn mogelijkheden), Demer VII (waar hermeandering is gepland in kader van Sigmaproject) en Zwart Water (waar geen structuurherstel is gepland).

Bij de lokale waterlichamen doen de Begijnebeek L1, Winterbeek (Bilzen), Zwarte Beek L1 en Miserikbeek het goed. Deze waterlopen zijn nagenoeg niet rechtgetrokken in het verleden en meanderen nog mooi. De goede score van de Miserikbeek is wat verbazend aangezien het over een sterk rechtgetrokken waterloop gaat, maar de structuur van de Oude Miserikbeek is wel nog goed.

4.1.4 Waterbodemkwaliteit

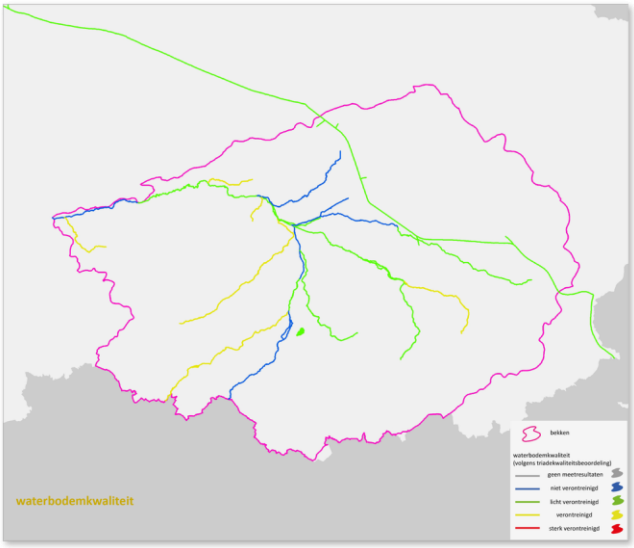

Naast puntlozingen en diffuse verontreiniging,

\\\

is er ook in de waterloop zelf een belangrijke interactie tussen de waterkolom en de waterbodem. In het geval van een propere waterbodem, kan deze dienst doen als een opslag van vervuilende deeltjes. Bij een verontreinigde waterbodem, kan deze vaak ook een bron zijn van verontreiniging in de waterkolom.

De beoordeling van de waterbodemkwaliteit gebeurt aan de hand van de triadekwaliteitsbeoordeling (TKB). De triadekwaliteitsbeoordeling bestaat uit 3 deelbeoordelingen voor chemie, biologie en ecotoxicologie.

Voor elk Vlaams waterlichaam wordt de laatst gekende beoordeling weergegeven op kaart en in de grafiek. Daaruit blijkt dat de waterbodems van de Winge, De Hulpe, Velpe, Grote Gete en Mombeek zijn verontreinigd. De waterbodem van Gete thv Geetbets, Melsterbeek, bovenloop en benedenloop van de Demer zijn licht verontreinigd. De waterbodems van Zwarte Beek, Kleine Gete, Mangelbeek en middenloop van Demer zijn niet verontreinigd. Gelet op de lage bemonsteringsaantallen is het moeilijk om vergelijkingen te maken met andere bekkens en met de vorige planperiode.

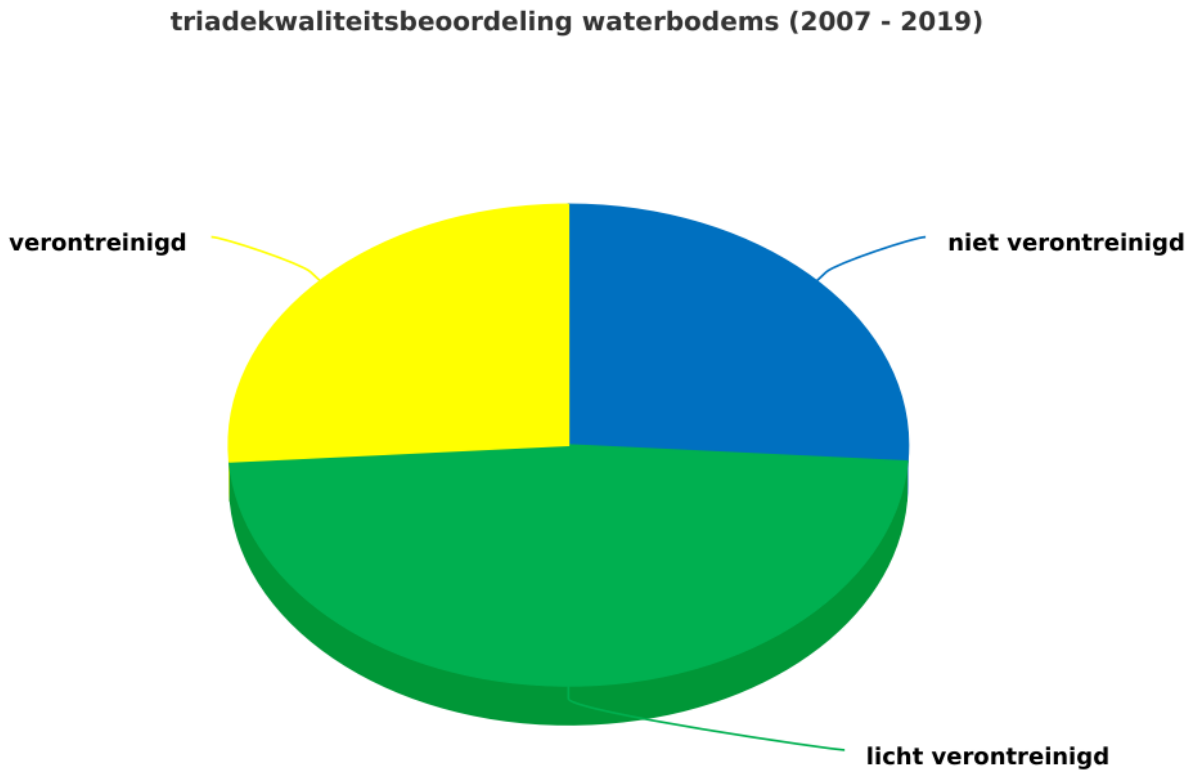

grafiek

De triadekwaliteitsbeoordeling (TKB) is een beleidsindicator met een eerder globale signaalfunctie. Om te achterhalen waar het probleem zich precies situeert, is het interessant de gemeten waarden te vergelijken met de milieukwaliteitsnormen. De grootste verontreinigingen in het Demerbekken zijn afkomstig van een aantal steeds terugkerende parameters in de waterbodem. Elke verontreinigde waterbodem kent een belasting met koolwaterstoffen en PAK's. Verder zien we in De

\\\

Hulpe een sterke verontreiniging van de waterbodem met Cadmium, Kwik en Arseen (bodemsanering is lopende!).

Voor meer informatie over de milieukwaliteitsnormen en de beoordelingsmethode van de waterbodemkwaliteit, zie stroomgebiedniveau[56].

Per waterlichaam kan de beoordeling voor de verschillende parameters geraadpleegd worden in de waterlichaamfiches[57].

4.1.5 Beschermde gebieden oppervlaktewater

Natura 2000 gebieden

specifieke doelstellingen

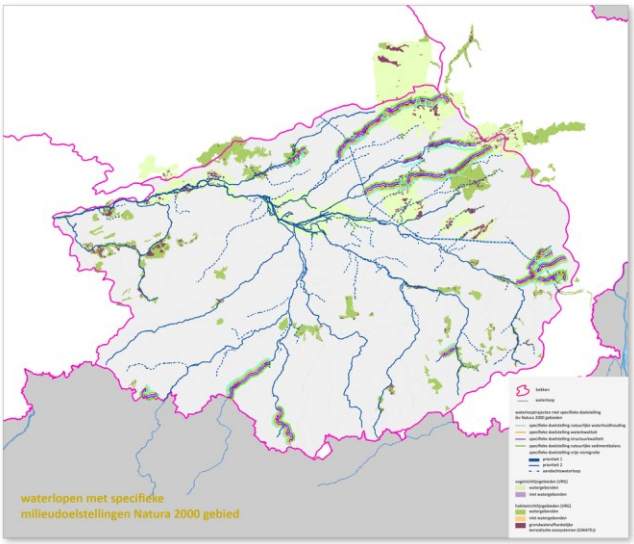

Voor de oppervlaktewaterafhankelijke habitat- (SBZ-H) en vogelrichtlijngebieden (SBZ-V) die onder invloed staan van een Vlaams of lokaal 1ste orde waterlichaam, kunnen bijkomende specifieke doelstellingen geformuleerd worden. Deze zijn bedoeld om de Europees beschermde habitattypen en soorten waarvoor specifieke instandhoudingsdoelstellingen (S-IHD) werden geformuleerd, duurzaam in stand te kunnen houden. De formulering van de specifieke doelstellingen is gebeurd op niveau van het waterlooptraject waar

56 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/waterbodemkwaliteit/dem_waterbodemkwaliteit.png

57 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/waterbodemkwaliteit/demer_triadekwaliteitsbeoordeling

\\\

de betrokken soort of habitat actueel voorkomt of volgens de S-IHD dient uit te breiden. De oppervlaktewatergerelateerde specifieke doelstellingen werden geclusterd in 5 categorieën: (1) waterlopen waar een natuurlijke waterhuishouding wordt nagestreefd; (2) trajecten waar voor bepaalde parameters strengere kwaliteitseisen nodig zijn dan deze voorzien binnen de basismilieukwaliteit; (3) trajecten waar een verbeterde structuurkwaliteit wordt nagestreefd; (4) trajecten waar een natuurlijke sedimentbalans wordt nagestreefd en (5) trajecten waar vrije vismigratie wordt nagestreefd.

Opm: deze specifieke doelstellingen gaan in vanaf de vaststelling van de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027. Voor de analyses en beoordelingen werd gebruik gemaakt van het normkader goedgekeurd in de stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021.

Waterlichamen met specifieke doelstelling oppervlaktewater Natura 2000 gebied[58]geoloket[59]

Voor meer informatie over de oppervlaktewater- en grondwatergerelateerde specifieke doelstellingen Natura 2000 gebieden, zie stroomgebiedniveau[60].

toestand

De toetsing voor de oppervlaktewaterlichamen met een strengere doelstelling waterkwaliteit (>8 mg/O2 opgeloste zuurstof en <4,3 mg/O2 BZV) *opgenomen in de tweede generatie stroomgebiedbeheerplannen* geeft aan dat:

1 het lokaal waterlichaam van de Zwarte Beek de norm voor zuurstof en BZV haalt.

2 het lokaal waterlichaam van de Laambeek de norm voor zuurstof en BZV niet haalt.

Andere beschermde gebieden

Voor de (beoordeling van de) milieudoelstellingen in de beschermde gebieden '*zwemwateren*' en '*nutriëntgevoelige gebieden*', zie stroomgebiedniveau[61].

Per waterlichaam kan de beoordeling voor de verschillende parameters geraadpleegd worden in de waterlichaamfiches[62].

4.2 Overstromingen en wateroverlast

De overstromingsrisicobeoordeling voor het bekken omvat een inschatting van de mogelijke gevolgen van overstromingen voor de economie, van het aantal getroffen personen (people @ risk)

---

58 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/beschermde-gebieden-oppervlaktewater/dem_specifieke-milieudoelstellingen.png

59 Zie bijlage: Demerbekken OWLn met specifieke doelstellingen oppervlaktewater Natura 2000 gebied

60 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/milieudoelstellingen

61 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/milieudoelstellingen

62 https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

\\\

en van de schade aan ecosystemen.

Voor de mogelijke gevolgen voor de scheepvaart verwijzen we naar het stroomgebiedniveau[63].

4.2.1 aspect waterbeheersing en veiligheid

Voor de toestandsbeoordeling van het overstromingsrisico wordt gebruik gemaakt van 2 indicatoren: 'economische schade' en 'aantal potentieel getroffen mensen'. In vergelijking met het vorige plan zijn er een aantal actualisaties gebeurd aan het model (componenten van de LATIS-tool) waardoor er nu ook een onderscheid wordt gemaakt tussen fluviale en pluviale overstromingen. Onder meer omwille van de veel kortere duur van pluviale overstromingen zal de blootstelling en schade minder groot zijn voor dit type overstromingen. Daarom kunnen de schadeberekeningen en beoordelingen van de pluviale overstromingen niet zomaar vergeleken worden met die van de fluviale overstromingen.

Voor meer uitleg over de overstromingsrisicobeoordeling miv de indicatoren en afwegingskaders, zie stroomgebiedniveau[64].

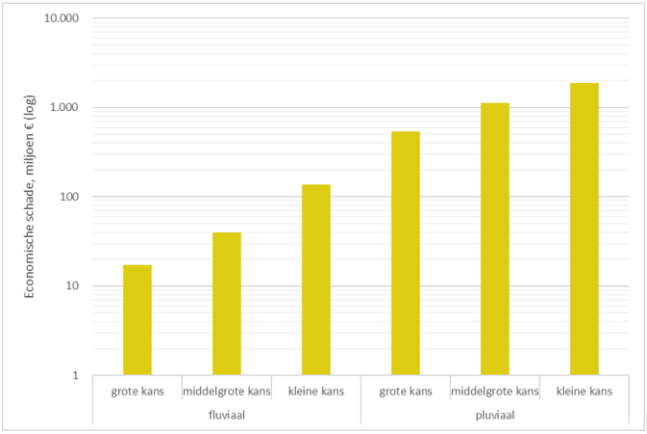

In het Demerbekken ligt de **economische schade** ten gevolge van pluviale overstromingen bij elk overstromingsrisico hoger dan bij fluviale overstromingen. Bij een pluviale overstroming met grote kans kan de schade oplopen tot ruim 500 miljoen euro, bij een fluviale overstroming met grote kans blijft dit relatief gezien beperkt tot minder dan 11 miljoen euro.

Vergeleken met de andere bekkens is in het Demerbekken de economische schade veroorzaakt door fluviale overstromingen met een kleine kans op voorkomen, klein. De uitgebouwde en optimaal gestuurde overstromingsgebieden hebben hier zeker toe bijgedragen. Omgekeerd is de ecnomische schade veroorzaakt door pluviale overstromingen groter dan in andere bekkens. De relatief grote reliëfverschillen en erosiegevoelige ondergrond in het zuiden van het Demerbekken dragen hier uiteraard toe bij.

Voor de pluviale overstromingen is het aangewezen om op zoek te gaan naar acties die de toestand

---

63 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/milieudoelstellingen

64 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/doelstellingen-en-beoordelingen

\\\

verder kunnen verbeteren. Een eerste belangrijke stap is alvast een gebiedsdekkend bronbeleid uitstippelen via bijvoorbeeld een hemelwater- en droogteplan. Daarnaast zijn diverse erosiebestrijdingsmaatregelen van belang om afstromend regenwater tegen te gaan.

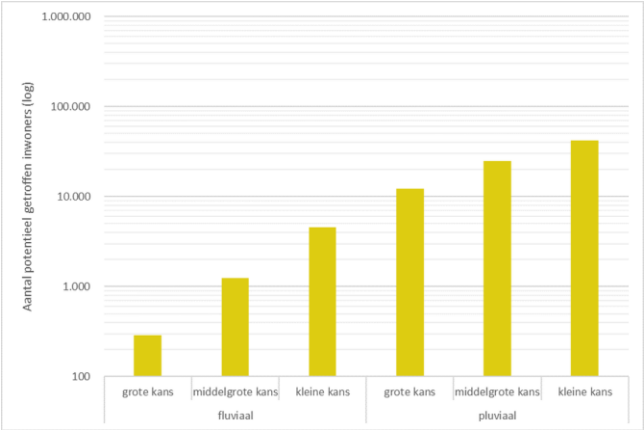

In het Demerbekken worden **personen** vooral **getroffen** bij pluviale overstromingen. Dit kan zelfs tot 40 maal zo veel zijn als bij een fluviale overstroming met een grote kans tot voorkomen.

Bij een pluviale overstroming met grote kans op voorkomen kunnen 12.000 personen getroffen worden; bij een pluviale overstroming met een kleine kans op voorkomen kan dit aantal oplopen tot bijna 42.000 personen. Bij fluviale overstromingen ligt het aantal getroffen personen lager. Het aantal varieert van 289 getroffen personen bij een fluviale overstroming met een grote kans op voorkomen tot 4.500 getroffen personen tgv een overstroming met een kleine kans op voorkomen.

Ook hier is het aangewezen om voor pluviale overstromingen mogelijke acties te onderzoeken die het aantal personen getroffen door overlast verder terugdringt. Ook individuele beschermingsmaatregelen die de burger zelf in zijn woning kan treffen komen hiervoor in aanmerking.

4.2.2 aspect ecologie

Voor beoordeling van het overstromingsrisico en de mogelijke gevolgen ervan voor de ecosystemen, wordt gekeken naar de impact van wateroverlast op biologisch waardevolle percelen. Er wordt daarbij niet alleen naar die biologische waardering gekeken, maar ook naar de mate van tolerantie van de aanwezige biologie tegenover wateroverlast. Daarbij zijn enkel de overstromingen met een grote kans op voorkomen relevant. Studies hebben immers aangetoond dat wanneer de frequentie minder is dan eens om de 50 jaar, de natuur de overlast normaal gezien wel te boven komt.

\\\

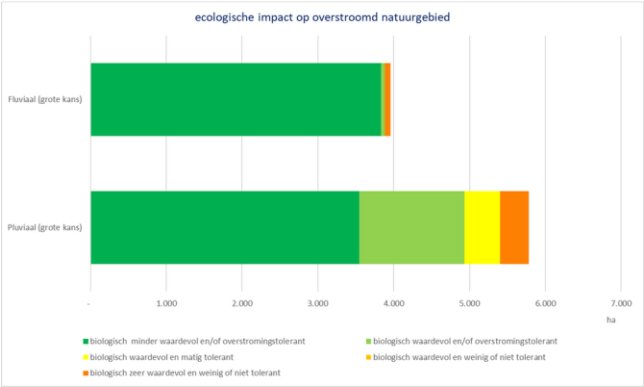

In het Demerbekken is de impact van fluviale overstromingen op de ecosystemen vrij klein: slechts 75 hectare van de in totaal bijna 4.000 ha natuurgebied dat onder water komt is biologisch zeer waardevol en weinig of niet tolerant voor overstromingen. Voor pluviale overstromingen zien we een ander beeld: de oppervlakte natuurgebied dat overstroomt is veel ruimer (tot 5.784 ha) en er komen heel wat meer biologisch (zeer) waardevolle gebieden die matig (472 ha) tot weinig of niet (379 ha) tolerant voor overstromingen zijn onder water te staan. Onder meer het Walenbos in Houwaart, Dunbergbroek in Rotselaar-Holsbeek, Nietelbroeken en Oftingen in Wimmertingen, Dorpsbemden in Diepenbeek, en andere plaatsen in de Demervallei kampen met ecologische schade door wateroverlast.

4.3 Waterschaarste en droogte

De recente droge en warme zomers leidden tot aanhoudende neerslagtekorten, historisch lage grondwaterstanden, lage waterpeilen en afvoeren en een verminderde waterkwaliteit. We verwachten dat extreme droogte in de toekomst vaker en intenser kan voorkomen. Informatie over de klimaatverandering in Vlaanderen en de toenemende droogte kan u vinden op het Klimaatportaal Vlaanderen[65]. De actuele droogtetoestand kan u raadplegen op waterinfo.be[66].

Sinds de zomer van 2016 worden we geconfronteerd met lagere neerslag-hoeveelheden. Dit gecombineerd met hoge temperaturen in de zomers van 2018 en 2019 zorgde ervoor dat de waterreserves moeilijk terug op peil kwamen.

De aanhoudende droogte had tot gevolg dat de waterpeilen in de waterlopen snel daalden. Op de Demer waren er gedurende een hele tijd sterk verlaagde waterafvoeren en verschillende beken (onder andere Zwarte Beek thv Koersel, delen van de Roosterbeek) vielen zelfs droog. De debietmeetstations op de Demer in Aarschot en Hasselt toonden voor 2017, 2018 en 2019 zomerdebieten die tot de 10% laagste debieten horen voor die periode van het jaar op die plek.

Ook de freatische grondwaterlagen daalden aanzienlijk. Er zijn een twintigtal meetpunten volledig in het Demerbekken gelegen. Elke zomer sinds 2017 zien we op deze punten telkens heel lage

---

65 https://klimaat.vmm.be/nl/welkom

66 https://www.waterinfo.be/default.aspx?path=NL/Thema/Droogte_Actueel&KL=nl

\\\

grondwaterstanden (<P10).

De droogtegevoeligheid van de bodem[67]is in het Demerbekken in de centrale strook van Vochtig Haspengouw en het grootste deel van het Hageland matig gevoelig. Heel de zuidelijkere strook (Zuid-Hageland en Droog-Haspengouw) en het noordelijk Kempische deel is wel droogtegevoelig en delen zelfs 'zeer droogtegevoelig'. Specifieke metingen van de bodemverzadiging in de voorbije zomers zijn er niet voorhanden in het Demerbekken.

De droogte had ook gevolgen voor de waterkwaliteit: de zuurstofconcentratie nam af voor bijvoorbeeld de Herk en het Zwart Water; maar ook nutriënten lager voor sommige waterlopen hoger door beperktere verdunning voor bijvoorbeeld Herk en Grote Gete.

Tegelijkertijd was er natuurlijk veel minder overstortwerking uit de rioleringen en was de verdunningsgraad van toestromend afvalwater op RWZI's beperkter.

In de droge zomer van 2020 werd voor de provincie Limburg, van 21/5/2020 tot 20/11/2020 een captatieverbod uitgevaardigd op alle onbevaarbare waterlopen, met een aantal uitzonderingen als delen van de Melsterbeek, Gete, Velpe, Demer en andere (zie https://www.crisis-limburg.be/droogte2020[68]). Het captatieverbod gold niet voor het beperkt capteren betreft van drinkwater voor het eigen vee dat nog buiten staat of voor het beperkt capteren van aanmaakwater voor gewasbeschermingsmiddelen. Voor de provincie Vlaams Brabant gold een volledig captatieverbod op de onbevaarvare waterlopen van 21/5/2020 tot en met 23/11/2020, met uitzondering van de bevaarbare en onbevaarbare Demer op het grondgebied van Vlaams-Brabant.

Voor meer informatie over de toestandsbeoordeling waterschaarste en droogte,
zie stroomgebiedniveau[69].

op de hoogte van droogte[70]

4.4 Sedimentkwantiteit

*De monitoring in het sedimentmeetnet **bevaarbare waterlopen** van het stroomgebied van de Schelde gebeurt aan de hand van continue metingen op vaste meetstations zowel in als aan de randen van het tijgebied van de Schelde.*

---

67 https://klimaat.vmm.be/nl/kaartapplicatie-thema-5

68 https://www.crisis-limburg.be/droogte2020

69 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/doelstellingen-en-beoordelingen

70 https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/overleg/droogtecommissie

\\\

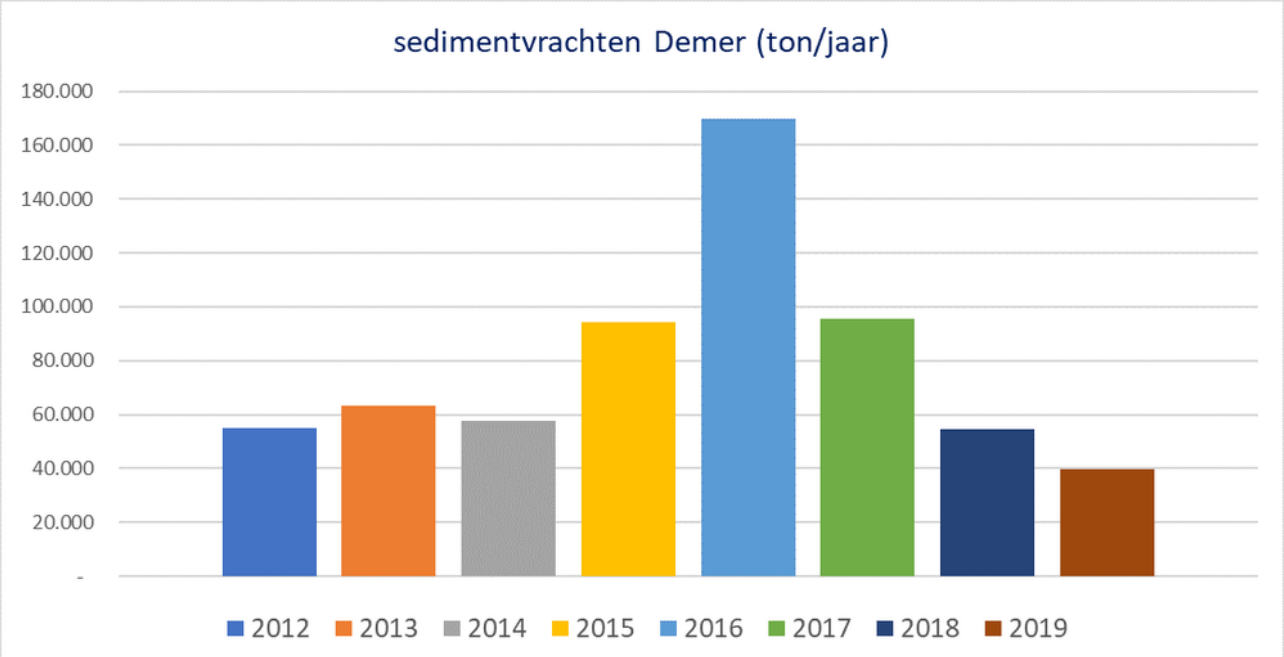

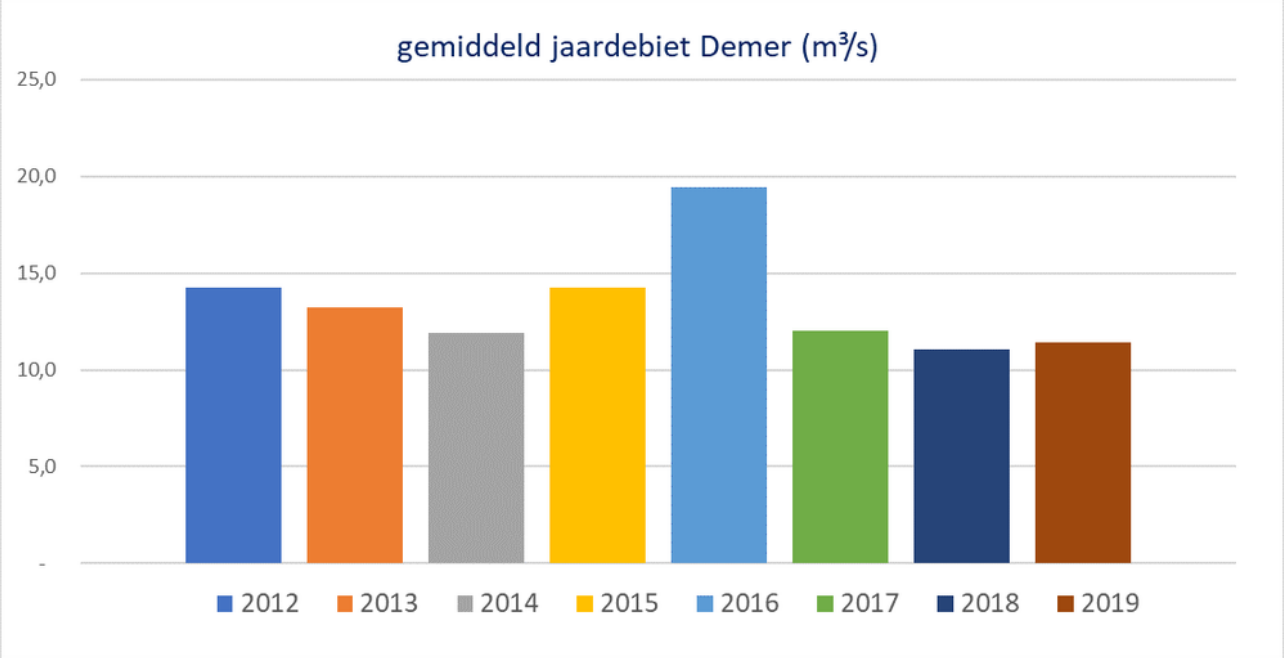

Tussen 2012 en 2019 schommelen de vrachten. De meeste jaren is er een vracht rond de 50.000 ton/jaar. Het droge jaar 2019 kende een lage vracht. In 2015 en 2017 werden deze vrachten bijna verdubbeld. Omgekeerd hebben de hevige regenbuien in 2016 de sedimentvracht in de Demer sterk verhoogd tot meer dan drie keer de normale sedimentvrachten. Met alle gevolgen van water- en modderoverlast als gevolg. Niet onlogisch dat voor 2016 de debieten in de Demer ook veel hoger liggen als de overige jaren.

*De monitoring in het sedimentnet **onbevaarbare waterlopen** gebeurt via vaste meetstations gelegen in kleine hellende en erosiegevoelige stroomgebieden in het Demerbekken en het*

\\\

Bovenscheldebekken. Mobiele meetstations worden tijdelijk geplaatst om de efficiëntie van bestaande zandvangen te onderzoeken of de sedimentpluim tijdens de ruimings- en baggerwerken te monitoren. Projectmatig worden er ook multiparametersondes geplaatst in de waterloop. Naast de sedimentkwantiteit (turbiditeit) meten deze sondes ook de sedimentkwaliteit (pH, zuurstof, saliniteit,…).

Voor bevindingen op niveau van het stroomgebied van de Schelde, zie stroomgebiedniveau[71].

[71] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/toestand/sedimentkwaniteit/dem_sedimentvrachten-demer.png

\\\

5 VISIE EN ACTIES

Het Demerbekken is een open, landelijk gebied met een actieve landbouw en veel waardevolle natuur. De groenblauwe linten van waterlopen, hun oevers en hun valleien vormen belangrijke natuurverbindingen. Het veranderend klimaat en de bevolkingstoename zorgen voor extra uitdagingen. Een robuust watersysteem is nodig om hiermee om te gaan. Het herstellen van de verbinding tussen een waterloop en haar vallei is hierbij van groot belang. Dat vraagt om een integrale, gebiedsgerichte en projectmatige aanpak. Er is nog veel open ruimte, waardoor klimaatbuffering (natuurlijke waterberging en het duurzame aanpakken van de droogte), een groenblauwe dooradering van landelijk en stedelijk gebied, natuurontwikkeling en gerichte zachte recreatie samen gerealiseerd kunnen worden.

Deze **visie** van integraal waterbeleid voor het Demerbekken schetst voor de verschillende gebieden welke watergebonden uitdagingen en mogelijkheden zich voordoen en hoe we die zullen aanpakken aan de hand van **concrete acties** om de toestand van het oppervlaktewater te verbeteren, ons beter te beschermen tegen overstromingen en droogteperiodes, in het kader van een samenhangend en biodiverser groenblauw netwerk. In de strijd tegen de droogte en waterschaarste bevat het bekkenspecifieke deel ook een integratie van de Blue Deal.

Omdat het niet mogelijk is om voor alle waterlopen alle knelpunten op te lossen tijdens deze planperiode, wordt opnieuw gekozen voor een **gebiedsgerichte prioritering**. Hiervoor werden alle oppervlaktewaterlichamen in het bekken ingedeeld in verschillende klassen, afhankelijk van hun doelafstand tot de goede toestand. In het deel ‘Gebiedsgerichte uitdagingen’ wordt aangegeven hoe verder met deze gebieden is omgegaan in het Demerbekken.

De visie van de Vlaamse regering op het integraal waterbeleid vindt u in de waterbeleidsnota[72].

actieprogramma Demerbekken[73]

actieprogramma Demerbekken

Gebiedsspecifieke acties

gebiedsspecifieke acties voor het Demerbekken

[72] https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/waterbeleidsnota

[73] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-demerbekken

\\\

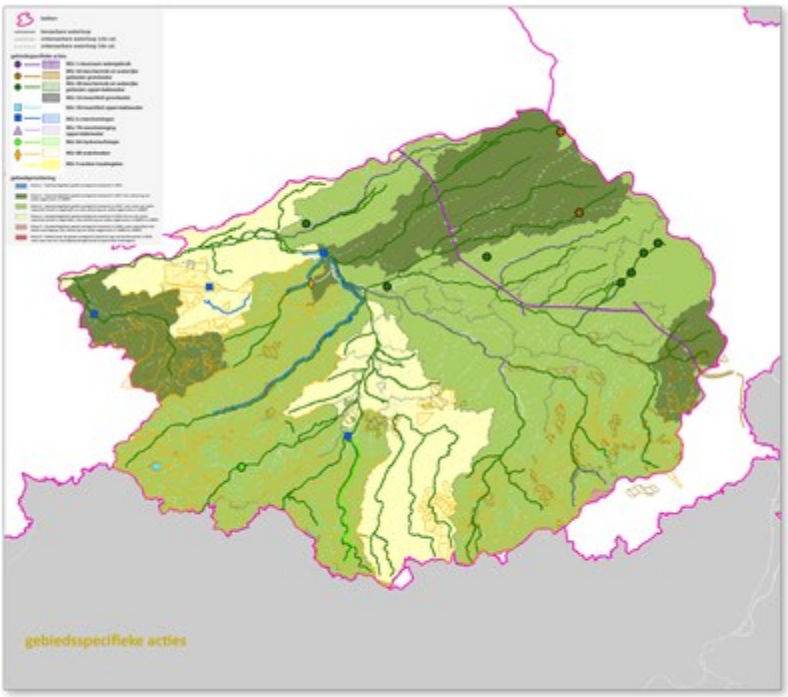

Het actieprogramma voor het Demerbekken bevat gebiedsspecifieke acties om de toestand van het oppervlaktewater in het bekken te verbeteren (bv. herstel van de structuur van waterlopen, het wegwerken van vismigratieknelpunten enz.) en om ons beter te beschermen tegen overstromingen en om ons beter te wapenen tegen de toenemende waterschaarste en droogte.

De actieprogramma's met de gebiedsspecifieke acties per gebied kan u raadplegen in het deel gebiedsgerichte uitdagingen van hoofdstuk 5 van het bekkenspecifieke deel. U vindt er in de gebiedsspecifieke visies ook meer informatie over het kader van de gebiedsspecifieke acties.

Meer informatie over de acties zelf vindt u in de actiefiches of via het geoloket.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen. De kostencijfers voor de verdere uitbouw en optimalisatie van de saneringsinfrastructuur voor het bekken kan u terugvinden in het maatregelenprogramma bij de stroomgebiedbeheerplannen.

De Blue Deal acties, die bijdragen in de strijd tegen de droogte en waterschaarste, zijn met een sterretje aangeduid.

Generieke acties

Naast de gebiedsspecifieke acties voor het bekken zijn er ook de voor Vlaanderen generieke acties die bijdragen tot het halen van de goede toestand, de bescherming tegen overstromingen en de aanpak van de waterschaarste en droogte.

\\\

5.1 Algemene uitdagingen

Een **goede waterkwaliteit** is nodig om de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water te behalen. Dat kan door in te zetten op saneringsinfrastructuur, aanpak van diffuse verontreiniging en het zelfzuivering vermogen van de waterloop te verhogen. Al is bij de uitbouw van de **saneringsinfrastructuur** de laatste jaren belangrijke vooruitgang geboekt, toch is er nog werk aan de winkel. In landelijk Haspengouw en Hageland is de rioleringsachterstand nog niet weggewerkt. Andere gebieden vragen een optimalisatie van het stelsel, overstortaanpak en beter rendement en fosforverwijdering van zuiveringsstations. In agrarisch gebied moet diffuse verontreiniging van nutriënten en pesticiden beperkt door oa erosiebestrijding. De **natuurlijke structuur van de groenblauwe verbindingen** is belangrijk: waterloop, oever en vallei. **Vismigratieknelpunten** moeten worden opgelost, de **structuurkwaliteit** verbeterd en het beheer aangepast aan droogte en biodiversiteit. Waar mogelijk bieden bufferstroken of oeverzones belangrijke meerwaarden.

Structuurkwaliteit en een dynamisch beek- en valleisysteem staan centraal in het Demerbekken. Een gezonde riviermorfologie buffert droogte èn wateroverlast, stimuleert het zelfreinigend vermogen van de waterloop en verbetert het waterleven. Een goede structuurkwaliteit leidt tot een gezond riviersysteem met gezonde populaties en goede biologische scores . Het gaat niet om de hermeandering of de goede scores op de parameters op zich. Het is niet alleen de bochtigheid op zich die een gezonde morfologie creëert, maar ook de mogelijkheid tot erosie en sedimentatie. Hoe natuurlijker de waterloop werkt, hoe beter de vallei functioneert als buffer voor droogte en wateroverlast en als blauwgroene verbinding voor biodiversiteit.

Invasieve exoten aan de waterloop, vooral uitheemse oeverplanten als Japanse duizendknoop en reuzenbalsemien geven problemen. Samenwerking van water- en terreinbeheerders zorgt voor een effectieve gebiedsdekkende bestrijding. In Integraal project 'De Wijers' werkt men hierover al samen.

Watertekort en wateroverlast, beide het gevolg van een onevenwichtige waterbalans, worden best samen bekeken. Droogte en watreroverlast keren vaak terug in het Demerbekken. Het combineren van preventieve, protectieve en paraatheids-verhogende maatregelen (3P's) en het nastreven van gedeelde verantwoordelijkheid bij de betrokkenen ontstaat leidt tot een meerlaagse waterveiligheid. De drietrapsstrategie 'vasthouden, bergen en afvoeren', blijft één van de pijlers voor waterkwantiteitsbeheer van de waterlopen. Een aanpak aan de bron, de eerste stap, is ook naar watertekort cruciaal. De voorbije droge zomers toonden dit aan. Infiltratie, hergebruik van regenwater en vrijwaren van waterconserveringsgebieden zijn hier belangrijk. Het herstel van een **natuurlijke waterhuishouding** transformeert de **valleien tot klimaatbuffers**. Het behoud van de open ruimtes is primordiaal.

In landelijk zuiden van het bekken leidt hevige regen vaak tot problemen. Door het golvend reliëf met een lemige textuur zijn er veel **erosiegevoelige** akkers. Hier treedt lokaal regelmatig water- en modderoverlast op na zware regenval. Brongerichte, teelttechnische maatregelen én erosiebestrijdingswerken en kleine landschapselementen zijn belangrijk.

De bewustwording van het belang van een gezond watersysteem verhoogt door een

\\\

grotere **belevingswaarde** van water. We zetten in op infiltratie, door bijv. ontharding en ecologische kwaliteit, bijv. door wadi's in parken of speeltuinen, openleggen van ingebuisde waterlopen ('water in de stad'), het behoud van baangrachten, groenblauwe dooradering in de stad en de open ruimte.De aanwezigheid van water is een belangrijke aantrekkingspool voor water- en oevergebonden recreatie en toerisme in het Demerbekken.

5.2 Gebiedsgerichte uitdagingen

Werken aan de goede toestand doen we **stap voor stap**, **gebied per gebied** en **samen**.

Gebiedsprioritering

De kaderrichtlijn Water stelt voor alle waterlichamen een goede toestand voorop. Vanuit het gegeven dat het behalen van die goede toestand moeilijk haalbaar is binnen het opgelegde tijdsobjectief en op basis van de nog onvoldoende waterkwaliteit en de afstand tot de doelstellingen van de kaderrichtlijn Water wordt de in de stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021 uitgewerkte gebiedsspecifieke aanpak met de aanduiding van speerpunt- en aandachtsgebieden verder gezet.

Om wat meer reliëf aan te brengen in de verschillende gebiedstypes werden de oppervlaktewaterlichamen ingedeeld in **6 klassen**, afhankelijk van hun doelafstand tot de goede toestand. Dit gebeurde op basis van de laatst beschikbare kwaliteitsgegevens en op basis van andere, pragmatische criteria (bijvoorbeeld lopende of geplande projecten in het gebied, evolutie van de waterkwaliteit over een langere periode, continuïteit van het beleid, …). Waterlichamen met een kortere doelafstand worden in klasse 2, 3 of 4 ingedeeld. Waterlichamen met kansen omwille van lokale initiatieven zijn onder klasse 5 ingedeeld. Waterlichamen met een grote doelafstand en de meeste kunstmatige waterlichamen (kanalen, met focus op scheepvaart of waterdoorvoer) zijn in klasse 6 ondergebracht.

Op basis van de huidige waterkwaliteit en de afstand tot de opgelegde normen van de kaderrichtlijn Water zijn in het Demerbekken **17 speerpuntgebieden** aangeduid (Mangelbeek, Munsterbeek, Winge, Zwarte Beek, Mombeek, Herk en Kleine Herk, Velpe, Zwart Water, het Vinne, het Schulensmeer, De Hulpe-Zwart Water, Demer I, Demer II, Demer III-IV, Grote Gete en Borggracht, Kleine Gete en Vloedgracht en Begijnenbeek). In deze gebieden willen we in 2027 een goede watertoestand bereiken. Ook in de **5 aandachtsgebieden** (Demer V, Demer VI-VII, Gete I, Gete II en Melsterbeek I-II) staat een gebiedsgerichte werking voorop, zodat hier al de eerste stappen gezet worden om hier in een latere fase een goede watertoestand te bereiken.

\\\

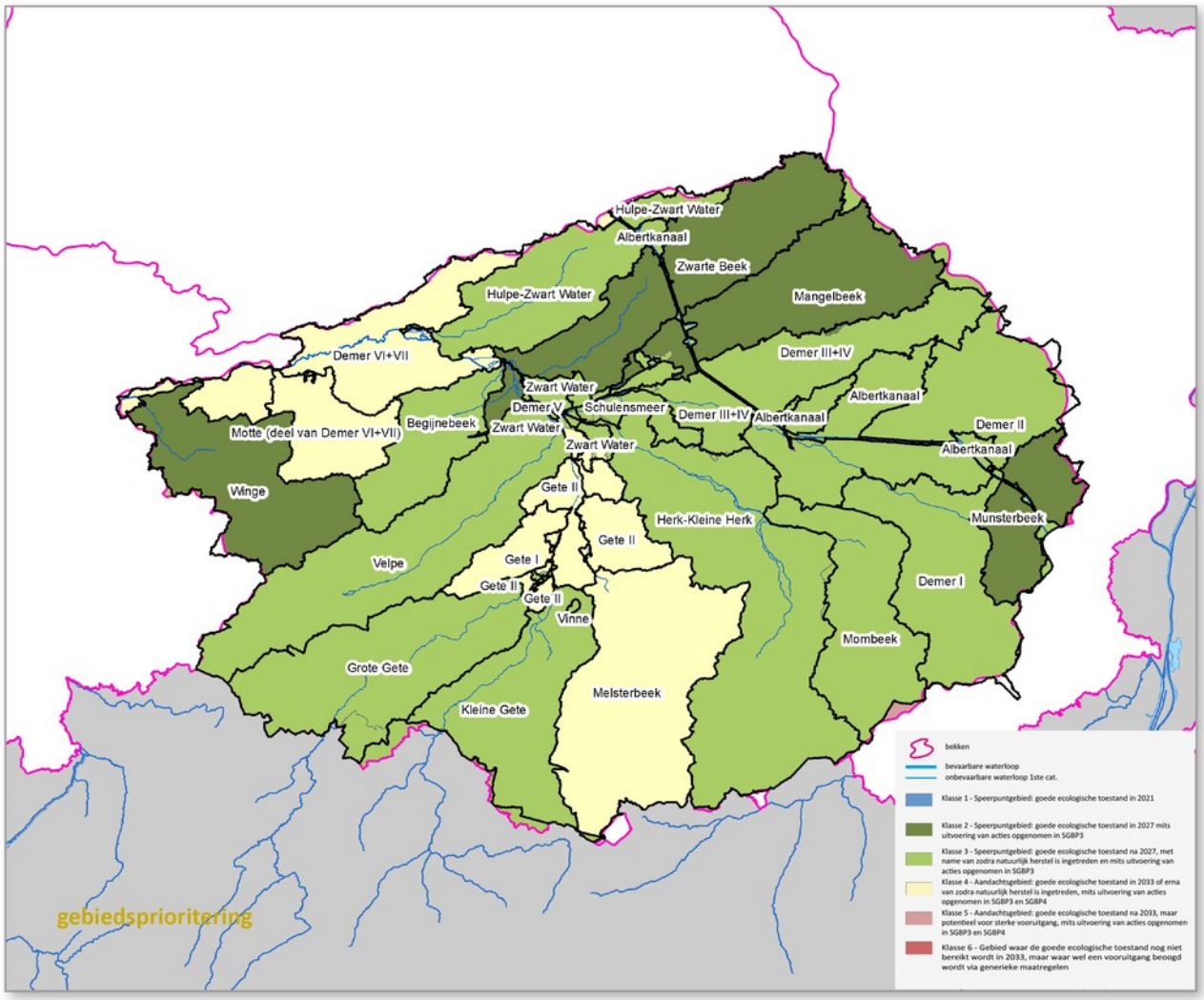

gebiedsprioritering SGBP3 Demerbekken[74]

reductiedoelen SGBP3 Demerbekken[75]

Gebiedsgerichte werking rond water

Ruimte voor water klimaatbuffering, waterlopen met een goede ecologische toestand en een biodivers groenblauw netwerk vormen belangrijke doelstellingen. Deze doelstellingen kunnen slechts op een goede, duurzame manier gerealiseerd worden als de waterlopen op een **integrale manier** benaderd worden.

Het bekkensecretariaat brengt alle betrokkenen samen in een **gebiedsgericht overleg**. Dit overleg is onlosmakelijk verbonden met de geplande acties op het terrein, die individueel zijn opgenomen in

---

[74] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/gebiedsgerichte-uitdagingen/dem_gebiedsprioritering.png

[75] Zie bijlage: gebiedsprioritering SGBP3 Demerbekken

\\\

het actieprogramma. In deze Integrale Projecten zoeken de verschillende partners naar oplossingen en stemmen ze acties op elkaar af. Het gebiedsgericht overleg zorgt er bovendien voor dat de acties passen binnen het globale verhaal van beleid, vergunningen, en handhaving. Zo komen we op het terrein sneller tot resultaat. Ook overleg en afstemming met de verschillende betrokkenen over de bekken- en gewestgrenzen heen is hierbij nodig.

De komende planperiode zet het bekkensecretariaat alvast de werking van volgende integrale projecten verder (zie gebiedsgerichte werking bij de verschillende gebieden[76]):

- Integraal Project Demer Limburg (Munsterbeek, Demer I, Demer II)

- Integraal Project Herk & Mombeek (Herk-Kleine Herk en Mombeek)

- Integraal Project Zwarte Beek (Zwarte Beek)

- Integraal Project Noord-Hagelandse Beken (Winge, Begijnebeek, Motte)

- Integraal Project Getes-Melsterbeek (Klein Gete, Grote Gete, Gete I, Gete II, Melsterbeek, Het Vinne)

- Integraal Project De Wijers (Mangelbeek, noordelijke zijlopen Demer II en Demer III-IV)

- Integraal Project Velpe (Velpe)

- Integraal Project de Drie Beken (Hulpe-Zwart Water (Winterbeek))

- Integraal Project Demerdelta (Demer III-IV, Benedenloop Herk, Benedenloop Mangelbeek, Schulensmeer, Zwart Water)

- Integraal Project Demervallei (Demer VI -VII)

De bekkenraad vraagt aan het bekkenbestuur om in de loop van het nieuwe stroomgebiedbeheerplan, binnen de integrale projecten, concreet gebiedsgericht en binnen een globale valleivisie rond droogte te werken en oeverzoneprojecten te overwegen en hiervoor bij voorkeur samen te werken met de universitaire wereld. De resultaten van het project ''Future Floodplains' of de droogtestudie van de provincie Limburg kunnen hiervoor worden aangewend.

Uiteraard blijven we ook in de andere gebieden in het bekken investeren in een betere waterkwaliteit en een betere bescherming tegen wateroverlast en watertekort.

Voor meer informatie over de gebiedsgerichte werking, zie bekkenwebsite.

5.2.1 Speerpuntgebieden

Speerpuntgebieden zijn de oppervlaktewaterlichamen waarvan we verwachten dat ze tegen eind 2027 een goede ecologische toestand hebben (klasse 2), of waarvoor na 2027 enkel nog natuurlijk herstel nodig is (klasse 3).

---

[76] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/gebiedsgerichte-uitdagingen/reductiedoelen

\\\

In het Demerbekken verwachten we dat:

1 de Munsterbeek, Mangelbeek, Winge en Zwartebeek ten laatste in 2027 een goede ecologische toestand hebben (klasse 2)

2 de Herk & Kleine Herk, de Mombeek, de Velpe, het Zwartwater, het Vinne, het Schulensmeer, de Hulpe-Zwart Water, de Demer I, II, III & IV, de Grote Gete & Borggracht, de Kleine Gete & Vloedgracht en de Begijnebeek na 2027 enkel nog natuurlijk herstel nodig hebben om een goede ecologische toestand te kunnen bereiken (klasse 3)

5.2.1.1 Munsterbeek

De **Munsterbeek** ontspringt in het grensgebied van Zutendaal en Lanaken en stroomt daarna verder doorheen Bilzen, waar ze uitmondt in de Demer. Belangrijke zijlopen zijn Zutendaalbeek en Bezoensbeek (Kempen) en Wilderbeek (Haspengouw).

De **kwaliteit** van het Munsterbeekwater is als één van de weinige Vlaamse waterlichamen in het Demerbekken al enkele jaren **goed**. De focus voor de Munsterbeek moet daarom niet zozeer liggen op het aansluiten van nieuwe huishoudens. Voor het rioleringsstelsel zijn optimalisatiewerken aan de bestaande rioleringsinfrastuctuur belangrijker. Zo is afkoppeling van onverharde oppervlakten en drainagegrachten (oa afkoppeling Watergatloop in Martenslinde, bovenloop Zutendaalbeek) van belang om de overstorten minder te doen werken. De hydraulische studie van zuiveringsgebied Bilzen geldt hier als een belangrijke insteek van maatregelen. De zuivering van de vuilvracht in de bovenlopen van Zutendaalbeek, Broekerbeek, Bezoensbeek en Munsterbeek-Molenbeek is belangrijk voor de verdere ontwikkeling van de beekprikpopulatie

Naast huishoudelijk afvalwater, is een **vermindering van de aanvoer van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen** naar de waterlopen (Wilderbeek, Krombeek, Meersbeek) belangrijk. Maatregelen zoals het aanleggen van erosiebufferstroken in akkergebieden (Haspengouwse bovenlopen), zullen niet alleen de waterkwaliteit verbeteren, maar ook de lokale modderoverlast bij hevige regenval verminderen in de omgeving van Kleine Spouwen en Martenslinde. Afspoeling van verharde oppervlakten moet vermeden worden.

Ondanks de goede kwaliteit van het Munsterbeekwater, is er nog een **sterke verbetering nodig van de biologische kwaliteit** (met name visbestand en macrofyten) van de Munsterbeek.

Om de visindex te verbeteren moeten vispopulaties vanuit Demer I en vanuit de Zutendaalbeek (beekprik) naar de volledige Munsterbeek kunnen migreren. Dit vraagt om een oplossing van vismigratieknelpunten : enerzijds op de Demer (hoofdmigratieroute Demerbekken),n anderzijds op de Munsterbeek aan het stadspark van Munsterbilzen.

Naast het visbestand is een sterke verbetering van de **macrofyten** absoluut noodzakelijke om de goede toestand te halen. Momenteel staan er vanaf de monding van de Wilderbeek nagenoeg geen waterplanten in de Munsterbeek. Er zijn diverse verklaringen zoals impact van herbiciden, sterke waterpeilschommelingen bij regenweer, relevant transport van zandkorrels op waterbodem bij hogere debieten, ... Naast bovenstaande acties dient daarom zeer sterk ingezet te worden op een

\\\

relevante aanpassing van de structuur van de Munsterbeek voor meer stromingsafwisseling en een diversere waterbodemmorfologie. Structuurherstel van de rechtgetrokken Munsterbeek stroomop- en stroomafwaarts het centrum van Munsterbilzen is hiertoe absoluut prioritair.

In het kader van Integraal Project 'Demer Limburg' werden, met steun van de Vlaamse Milieumaatschappij, enkele **concrete projecten voorbereid**, ***oa aan de Oude Beekstraat ter hoogte van het Munsterbos,aan de Appelboomgaardstraat ter hoogte van de zagerij 'De Slagmolen' en aan het vismigratieknelpunt aan de Waterstraat***, die de komende jaren moeten worden uitgevoerd (zie verder bij acties en gebiedsgerichte werking).

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en beoordeling in de waterlichaamfiches[77] VL05_114 - MUNSTERBEEK, L117_1085 - WILDERBEEK, L107_852 - MUNSTERBEEK L1, L107_853 - ZUTENDAALBEEK.

5.2.1.1.1 actieprogramma

Het **actieprogramma** voor de **Munsterbeek** omvat volgende gebiedsspecifieke acties

*= Blue Deal actie

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4B_B_0310[78]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van de Munsterbeek, waterlopen 2de en 3de categorie in het kader van integraal project Demer Limburg	Provincie Limburg
4B_I_0020[79]	*Hydrologische herstelmaatregelen voor herstel laagveenlandschap met soortenrijke graslanden in de Bezoensbeek- en Munsterbeekvallei ikv iP Demer Limburg	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
4B_I_0024[80]	*Maatregelen voor verbetering leefgebied beekprik in Zutendaalbeek/Broekerbeek, Bezoensbeek,	Provincie Limburg

[77] https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

[78] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0310.pdf

[79] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0020.pdf

[80] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0024.pdf

\\\

	Munsterbeek/Oefaertloop ikv IP Demer Limburg	
8B_A_0147[81]	Uitvoeren van erosiebestrijdingsmaatregelen in afstroomgebied van de bovenloop van de Munsterbeek en de Wilderbeek	Alle Gemeenten

Zie ook actieprogramma Demer I en Demer II en Integraal Project 'Demer Limburg'

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties[82] en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.[83]

actieprogramma Demerbekken[84]

5.2.1.2 Demer I

De Demer wordt opgedeeld in 7 waterlichamen. Het meest stroomoopwaartse, **Demer I**, ontspringt in Ketsingen (Tongeren) en stroomt daarna verder via Hoeselt naar Bilzen en Diepenbeek. Vanaf de monding van de Stiemer in de Demer, spreken we van waterlichaam Demer II. Belangrijke zijlopen van Demer I zijn de Winterbeek in Bilzen en de Dautenbeek in Diepenbeek.

Demer I heeft de laatste jaren de norm van de **goede fysisch-chemische kwaliteit** van het water **bijna** gehaald. De meest relevante ontbrekende rioleringen (langs de Winterbeek, in Romershoven en verder opwaarts) worden momenteel aangesloten. Daarna moet de instroom van oppervlaktewater én grondwater in zuiveringsgebied Bilzen en Hoeselt worden beperkt om de overstorten minder te laten werken. Tegelijk kan een verbeterde zuivering op de zuiveringsstations van Bilzen (gepland) en Hoeselt (nog niet gepland) een relevante impact hebben op Demer I.

Naast huishoudelijk afvalwater is er, zeker na een periode van neerslag, een relevante instroom van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen vanuit de sterk **erosie**gevoelige en landbouwintensieve brongebieden van Demer en zijlopen. De aanpak van bodemerosie gericht op instroom naar de waterlopen (en dus niet enkel op modderoverlast in bebouwde zones) is belangrijk.

Om voldoende en divers waterleven in de Demer te krijgen is een drastische verbetering van de

---

81 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8B_A_0147.pdf

82 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma

83 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen

84 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-demerbekken

\\\

hydromorfologische structuur van Demer I absoluut noodzakelijk. **Structuurherstel** van de **boven- en zijlopen** geeft een eerste aanzet, maar zeker **het verondiepen en actief laten meanderen van de Demer zelf is prioritair**. Mogelijkheden liggen (1) in het Habtitatrichtlijngebied stroomafwaarts Renfortmolen, (2) thv Diepenbeek aansluitend bij het erkende reservaat van de Dorpsbeemden, en (3) thv de monding van de Stiemer aansluitend bij de Demervallei langs de universiteitscampus. Het structuurherstel kan hier gepaard gaan met vernatting van de vallei om grondwatergevoelige natuurwaarden in de beschermde gebieden te herstellen. Tegelijkertijd pakken deze maatregelen ook de stroomafwaartse overstromingsproblematiek én de verdrogingsproblematiek aan. Het structuurherstel aan de campus wordt oa. in het kader van de landinrichting Oude en Nieuwe Stiemer (Integraal Project De Wijers) aangepakt.

De Demer is als **hoofdmigratieroute** belangrijk voor het visbestand in Demer en zijlopen. De **vismigratieknelpunten** op de Demer moeten daarom prioritair worden aangepakt.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en beoordeling in de waterlichaamfiches[85] VL05_98 - DEMER I, L107_847 - WINTERBEEK (BILZEN).

5.2.1.2.1 actieprogramma

Het **actieprogramma** voor de **Demer I** omvat volgende gebiedsspecifieke acties

*= Blue Deal actie

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4A_B_0020[86]	*Uitvoeren van hydrologische herstelmaatregelen, als verwijderen/aanpassen oppervlakkige drainage ifv grondwaterafhankelijke natuurstreefbeelden / realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen in in SBZ Jekervallei en bovenloop van de Demervallei	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
4A_B_0021[87]	*Uitvoeren van hydrologische herstelmaatregelen in SBZ gebied overgang Kempen-Haspengouw	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)

[85] https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

[86] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4A_B_0020.pdf

[87] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4A_B_0021.pdf

\\\

4B_B_0317[88]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van Demer I, 1ste categorie, in het kader van integraal project Demer Limburg	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
4B_B_0318[89]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van Demer I, waterlopen 2de en 3de categorie in het kader van integraal project Demer Limburg	Provincie Limburg
4B_B_0335[90]	*Ecohydrologisch herstel van de Munsterbeekvallei en de Demervallei en Demer I op basis van het hiertoe gevoerd ecohydrologisch onderzoek, oa in de deelgebieden Munsterbos, Krombeekvallei en De Kuil	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), Natuurpunt
4B_D_0241[91]	*Hydrologische herstelmaatregelen op basis van ecohydrologische studie Demer tussen Bilzen en Diepenbeek, ikv IP Demer stroomopwaarts Diest	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), Natuurpunt, Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
4B_I_0010[92]	*Milderende ingrepen met betrekking tot bemesting, drainerende maatregelen en beheer in deelgebieden van Munsterbeek, Demer I en Demer II	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), Natuurpunt

88 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0317.pdf

89 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0318.pdf

90 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0335.pdf

91 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0241.pdf

92 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0010.pdf

\\\

4B_I_0018[93]	*Hydrologische herstelmaatregelen op basis van ecohydrologische studie voor Jeker en bovenloop Demer ikv IHD en ikv IP Demer Limburg	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
4B_I_0023[94]	Herstel optrekbaarheid van de Demer ten behoeve van vismigratie van oa rivierprik ikv het IP Demer	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
8B_A_0149[95]	Uitvoeren van erosiebestrijdingsmaatregelen in afstroomgebied van de Winterbeek en van de bovenloop van de Demer	Alle Gemeenten

Zie ook actieprogramma Munsterbeek en Demer II en Integraal Project 'Demer Limburg'

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties[96] en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.[97]

actieprogramma Demerbekken[98]

5.2.1.3 Demer II

Vanaf de monding van de Stiemer in de Demer (Diepenbeek), spreken we over waterlichaam Demer II. Na de monding van de Slangebeek in de Demer is dat waterlichaam Demer III-IV. Belangrijke zijlopen van Demer II zijn Stiemer en Miserikbeek.

---

93 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0018.pdf

94 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0023.pdf

95 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8B_A_0149.pdf

96 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma

97 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen

98 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-demerbekken

\\\

5.2.1.3.1 visie

Het verbeteren van de waterkwaliteit van Demer I en Munsterbeek heeft een positieve invloed op Demer II. Demer II is bij regenweer sterk onderhevig aan **overstortwerking** vanuit de collectoren op de oever van de Demer en in enkele zijlopen zoals Stiemer en Kaatsbeek. Dit wordt op twee wijzen aangepakt:

Enerzijds wordt in **Diepenbeek** een **nieuw zuiveringsstation** gebouwd om de afwaartse overstorten te ontlasten.

Anderzijds dient sterk ingezet te worden op **aanpak-bij-de-bron**: gescheiden stelsels en infiltratie van regenwater. Zeker de infiltratierijke zandgronden in het kempische deel van het afstroomgebied (Genk) bieden hier kansen. De vernieuwende aanpak volgens de principes van het Sustainable Urban Drainage System (SUDS) door de stad Genk (Masterplan Stiemervallei in kader van Integraal Project 'De Wijers') loopt hierbij voorop

Wateroverlast trad in het verleden op bij overstromingen uit Demer & opgestuwde zijlopen ter hoogte van **campus Diepenbeek**. Door lokale beschermingsmaatregelen worden de universiteitsgebouwen deels gevrijwaard van overstromingen. Tegelijkertijd moet de Demervallei (thv de campus en ook verder opwaarts) bij hoog water zijn waterbergend vermogen optimaal kunnen vervullen om overlast thv de campus en verder afwaarts in Hasselt te vermijden.

Aanpak van wateroverlast gaat hand in hand met **structuurherstel** , wat dan tegelijk ook het waterleven meer kansen geeft. Zoals bij Demer I betekent dit **actieve hermeandering** van de sterk rechtgetrokken Demer, **verondiepen en verwijderen van kunstmatig opgehoogde oeverwallen/dijken** in de Demervallei stroomopwaarts Hasselt. Het beperken van het drainerend effect van de Demer zorgt tegelijk voor hogere grondwaterstanden in de vallei . Dit heeft naast aanpak van de wateroverlast ook een positieve impact op de **droogteproblematiek** in de Demervallei en is voor grondwatergevoelige ecosystemen van levensbelang. Gelijkaardige ingrepen in het stroomgebied van Oude en Nieuwe Stiemer op grondgebied Diepenbeek worden onderzocht (cfr. de hydrologische studie die de provincie Limburg ism VLM gaat uitvoeren, mede ter voorbereiding van een mogelijk landinrichtingsplan "Oude en Nieuwe Stiemer")

Structuurherstel kan gepaard gaan met oplossen van **vismigratieknelpunten** op de Demer (aangeduid als **hoofdmigratieroute** voor het visbestand). Zowel voor het knelpunt ter hoogte van het golfterrein in Godsheide op te lossen, als voor aanleg van een meer meanderende bypass rond het verval op de Demer aan de Robbemolen stroomafwaarts Hasselt. Tegelijkertijd worden afwaartse migratieknelpunten op de Demer (Grote Steunbeer in Diest, Veldekemolen in Kermt) opgelost.

De voorbije planperiode werd, op aanzet van het bekkensecretariaat en onder leiding van de provincie Limburg een **masterplan 'Signaalgebied campus Diepenbeek'** uitgewerkt. Het hierboven besproken structuurherstel van de Demer en van de Stiemer, oude Stiemer en Miserikbeek (landinrichtingsproject 'Oude en Nieuwe Stiemer' in het kader van Integraal 'Project De Wijers'), zorgen de komende jaren voor een eerste uitvoering van dit masterplan.

Voor de **Stiemervallei in Genk** werd ook een **masterplan** uitgewerkt, ter bescherming van de stad

\\\

tegen klimaatrisico's zoals overstroming, hitte en droogte. Cruciaal in de aanpak is daarbij voldoende **'ruimte' voor natuur, groen en water**. Het vrijwaren van open ruimte is daarom een belangrijk uitgangspunt in de ontwikkeling van Genk. Genk ontwikkelt de Stiemervallei als een blauw-groene klimaatrobuuste verbinding en brengen de vallei tot leven op sociaal, ecologisch en economisch vlak. Stad Genk is de stuwende kracht achter deze ontwikkeling waarin burgers, bedrijven en organisaties mee de kar trekken. De stad Genk ontwikkelt de Stiemervallei als blauw-groene ader, met als kernpunten (1) ontwikkeling valleiroute tot een belevingsvolle fietsroute met aandacht voor natuur,cultuur, water en mens, (2) gefaseerd opwaarderen Stiemervallei tussen Stalenstraat en Thor Park tot groene long voor Waterschei, (3) gefaseerd uitbouwen van de Slagmolen tot toegangspoort voor De Maten en De Wijers, (4) via proefproject SUDS & SODA natuurlijke oplossingen voor duurzaam waterbeheer testen en demonstreren, (5) het afsluiten van Stiemerdeals om sociale innovatie en ondernemerschap te stimuleren en diverse actoren actief te betrekken bij de ontwikkeling van de Stiemervallei, (6) communicatie en participatie om andere actoren te betrekken en engageren bij de ontwikkeling van de Stiemervallei en (7) de uitvoering van het Stiemerprogramma coördineren samen met het Europees project Connecting Nature.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en beoordeling in de waterlichaamfiches[99]. VL05_99 - DEMER II, L111_844 - STIEMER, L107_846 - KAATSBEEK.

5.2.1.3.2 actieprogramma

Het **actieprogramma** voor de **Demer II** omvat volgende gebiedsspecifieke acties

*= Blue Deal actie

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4B_B_0319[100]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van Demer II, 1ste categorie, in het kader van integraal project Demer Limburg	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
4B_B_0320[101]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van Demer II, waterlopen 2de en 3de categorie in het kader van integraal project Demer Limburg	Provincie Limburg

[99] https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

[100] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0319.pdf

[101] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0320.pdf

\\\

4B_B_0329[102]	*Waterconservering in het brongebied van de Zusterkloosterbeek in SBZ-gebied	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), Vlaamse overheid : Vlaamse Landmaatschappij (VLM)
4B_B_0336[103]	*Herstel van een oude meander in de Stiemervallei,ter hoogte van het Sportin GenkPark, kaderend in Integraal Project De Wijers	Gemeente: Genk
4B_B_0355[104]	*Herstel van natte graslanden en bossen in Elsenhout (Stiemervallei)	Gemeente: Genk
4B_B_0356[105]	*Open maken van vennen in Kielenswen (Stiemervallei)	Gemeente: Genk
4B_D_0239[106]	Saneren van waterloop Stiemerbeek: project 22.334 ikv IP De Wijers	Rioolbeheerder : Aquafin NV.
4B_D_0244[107]	*Ecologische maatregelen in De Maten op basis van ecohydrologische studie ikv Natuurinrichtingsproject en IKV IP De Wijers	Vlaamse overheid : Vlaamse Landmaatschappij (VLM), Rioolbeheerder : Infrax West
4B_D_0251[108]	Maatregelen voor het minimaliseren van vervuilingspunten op Schabeek/Achterbeek ikv IP De Wijers	Rioolbeheerder : Aquafin NV.

102 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0329.pdf

103 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0336.pdf

104 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0355.pdf

105 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0356.pdf

106 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0239.pdf

107 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0244.pdf

108 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0251.pdf

\\\

4B_D_0254[109]	Kwaliteits- en debietsmeting aan instroom reservaat de Maten	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), Rioolbeheerder : Aquafin NV., Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
4B_I_0013[110]	*Instellen gunstige hydrologie door ondermeer het openmaken van vennen/ bomkraters in de Stiemervallei, kaderend in Integraal Project De Wijers	Gemeente: Genk
4B_I_0014[111]	*Bewaren en versterken van de ecologisch- hydrologische waarde van de Slagmolen (Stiemervallei), kaderend in Integraal Project De Wijers	Gemeente: Genk
4B_I_0015[112]	*herstel van een meer natuurlijk watersysteem in Waterschei (Stiemervallei), kaderend in Integraal Project De Wijers	Gemeente: Genk
4B_I_0017[113]	*Hydrologische herstelmaatregelen in natuurinrichting 'De Maten' en uitvoering van maatregelen ter herstel van de waterkwaliteit en waterhuishouding	Gemeente: Genk, Provincie Limburg
4B_I_0021[114]	*Hydrologische herstelmaatregelen op basis van onderzoek waterkwaliteit en ecologisch onderbouwd	Provincie Limburg

[109] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0254.pdf

[110] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0013.pdf

[111] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0014.pdf

[112] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0015.pdf

[113] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0017.pdf

[114] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0021.pdf

\\\

	minimumpeil en/of minimumdebiet in waterloop Heyweyer ikv IP De Wijers	
7B_H_0022[115]	Opzetten van een meetnet in de Stiemervallei , kaderend in Integraal Project De Wijers	Gemeente: Genk

Zie ook actieprogramma Munsterbeek en Demer I en de Integrale Projecten 'Demer Limburg' en 'De Wijers'.

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties[116] en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.[117]

actieprogramma Demerbekken[118]

5.2.1.3.3 gebiedsgerichte werking

Het bekkensecretariaat trekt het **Integraal Project 'Demer Limburg'** dat het vorige planperiode opstartte met een doorlichting van Munsterbeek & Demer I. Het integraal project realiseert, in overleg en met deelprojecten, het integraal waterbeleid voor het afstroomgebied van **Munsterbeek, Demer I en Demer II**. We streven naar de goede toestand van de waterlopen door inspanningen op het vlak van riolering, erosiebestrijding en structuurherstel. Tegelijk werken we aan een multifunctioneel blauwgroen netwerk in de vallei en treffen andere maatregelen van integraal waterbeleid in het volledig afstroomgebied. De scope van het integraal project omvat oa. riolering, erosie, structuurkwaliteit, de aanpak van droogte en wateroverlast, extensivering van het ruimingsbeheer, koolstofcaptatie, biodiversiteit en het creëren van groenblauwe netwerken, oeverzones en natuurlijke waterberging. Het integraal project begeleidt hierbij zowel de acties uit het actieprogramma (link actieprogramma) als (ondermeer) volgende specifieke aandachtspunten en deelprojecten:

Inzake WATERKWALITEIT

(1) aanduiden & uitvoeren van de nodige acties inzake riolering, overstorten & afkoppeling om de goede toestand te bereiken in waterlichamen Munsterbeek, Demer I en Demer II

(2) uitwerken & uitvoeren acties, volgend uit ecohydrologisch onderzoek SBZ Jekervallei/ bovenloop Demervallei en uit ecohydrologisch onderzoek Munsterbos & Krombeekvallei en in gebied 'De Kuil'

---

115 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_H_0022.pdf

116 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma

117 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen

118 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-demerbekken

\\\

(3) oplossen overstromingsproblematiek vervuild water Demer, Kaatsbeek, Molenbeek, Laak & afwateringsgrachten Groot Meers (industrie Tongeren Oost)

(4) verbetering waterkwaliteit Zutendaalbeek/Broekerbeek, Bezoensbeek, Munsterbeek/Hoefaertloop door rioleringsprojecten en beperken overstortwerking: overleg met VMM, gemeentes en rioolbeheerders

Inzake WATERKWANTITEIT (droogte & wateroverlast, herstel hydrologisch systeem)

(5) uitwerken en uitvoeren acties, volgend uit droogtestudie provincie Limburg

Inzake WATERBELEVING, PARTICIPATIE, EDUCATIE EN COMMUNICATIE

(6) Inrichting vistrap parkje waterstraat in Bilzen met aandacht voor waterbeleving bewoners

(7) Samenwerking met het Nationaal Park Hoge Kempen.

Inzake ECOLOGIE, LANDSCHAP EN RUIMTE

(8) uitdoofbeleid & actief aankoopbeleid weekendverblijven in beekvalleien met verdrogingsproblematiek (venige bronhoofden)

(9) investeren in valleibeheer en afspraken met grondgebruikers ivm milderende maatregelen (op vrijwillige basis) in de vallei van de Munsterbeek en zijlopen ('De Hoefaert', Krombeekvallei, Wilderbeek, Groenendaal, Elsterbeemden, Heiken, Munsterbos

(10) Afspraken met openbare bestuur & private eigenaren/gebruikers over herstel laagveenlandschap met soortenrijke graslanden in Bezoensbeek- & Munsterbeekvallei (aandacht voor landbouwgebruik als bemesting en weekendverblijven)

Het integraal project, getrokken door het bekkensecretariaat, creëert draagvlak voor integraal waterbeleid in het gebied. Participanten in het project zijn alle betrokken waterbeheerders (VMM, provincie Limburg, Watering Het Vereveld), gemeentebesturen (Riemst, Hoeselt, Bilzen, Diepenbeek, Hasselt, Genk, Vlaamse administraties (VMM, VLM, ANB, Dep. Landbouw en Visserij, Dep. omgeving), rioolbeheerders (Aquafin en Fluvius) en middenveld (Boerenbond, Natuurpunt, Limburgs Landschap, Limburgse Milieukoepel). Het is de bedoeling om de watergebonden acties in dit gebied ook mee te integreren in de werking van het Nationaal Park Hoge Kempen.

Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren bundelt de komende jaren mee de krachten bij het trekken van dit integraal project om gecombineerd groen-blauwe netwerken te realiseren, oa. in het kader van de werking van het Nationaal Park.

5.2.1.4 Zwarte Beek

De Zwarte Beek, die ontspringt in Hechtel-Eksel, loopt haar bovenloop lang door het militair domein van Leopoldsburg. Via Beringen, Lummen en Halen stroomt de Zwarte Beek tot in Diest, waar ze, in de buurt van Webbekomsbroek, uitmondt in de Demer. De vallei van de Zwarte Beek wordt gerekend als één van de meest waardevolle beekvalleien in West-Europa.

\\\

5.2.1.4.1 visie

Het Vlaams waterlichaam van de Zwarte Beek is niet heel ver verwijderd van de goede ecologische toestand. Om nog stapjes vooruit te zetten moet er ingezet worden op diverse maatregelen. Van bron tot monding stellen we volgende acties voorop:

1 Het oorspronggebied van de Zwarte Beek is momenteel een sterk bemest en intensief akkerbouwgebied. Dit zorgt voor een ongewenste aanvoer van nutriënten (via oppervlaktewater en grondwater) naar de bovenloop van de Zwarte Beek (en Dommel) en de watergebonden natuurwaarden in het stroomafwaarts aansluitend natuurgebied/militair domein. Door middel van oeverstroken langs de waterlopen en grachten, maar ook door een grondige evaluatie en controle op het bemestingsbeleid kan de nutriëntenimpact te worden geminimaliseerd.

2 In de bovenloop van de Zwarte Beek (stroomopwaarts Beringen) is een natuurinrichtingsproject voor een groot deel van de vallei in uitvoering. Door het verhogen van de grondwatertafel (verondiepen van Oude Beek en drainagegrachten) wordt hier naast natuurherstel ook een optimale sponswerking van het veenpakket in de ondergrond nagestreefd. Hermeandering van Zwarte Beek is uitgevoerd op een aantal geschikte locaties.
In de zone tussen Koersel en het centrum van Beringen kan een oeverzone de impact van de landbouwgronden naar de Zwarte Beek en Oude Beek beperken. Een oplossing voor het vismigratieknelpunt thv de Stalse molen is een meerwaarde voor het visbestand zolang het geen negatieve impact heeft op de beekprikpopulatie opwaarts.

1. Ter hoogte van Beringen centrum komt er nog ongezuiverd huishoudelijk afvalwater in de waterlopen terecht. Via bijkomende aansluitingen en afkoppelingen van belangrijke onverharde oppervlakken in het centrum van Beringen wordt deze impact sterk verminderd. Structuurherstel is hier niet aan de orde. Het centrum is vispasseerbaar via de Kleine Beek.

2. Stroomafwaarts Beringen tot aan de Demervallei komt er op een aantal plaatsen nog ongezuiverd huishoudelijk afvalwater in de waterloop terecht (Beringen, Lummen). Aansluiting van de meest relevante riolering is hier aan de orde. Daarnaast is een belangrijk deel reeds hermeanderd. Met lokaal een sterke verbetering van de ecologische waarde van de Zwarte Beek als gevolg. Bijkomend structuurherstel lijkt mogelijk op enkele plaatsen: afschuinen en verlagen oeverwallen thv Bakel of stroomop- en stroomafwaarts Van Zurpeledijk. Daarnaast zijn er in de brede vallei heel wat veenpakketten waar, gelijkaardig aan de bovenloop, de sponswerking moet geoptimaliseerd worden dmv verondiepen waterlopen (Bakelse beek, Vlootgracht, Vloedgracht, Halbeek, Geenhoutervliet, ...) en minder intensief ruimingsbeheer rekening houdende met alle aangelanden.

3. Voor het samenvloeiingsgebied van de Zwarte Beekvallei met het Zwart Water en de Demer wordt verwezen naar het integraal waterbeheer thv Webbekoms- en Diesters broek.

4. Thv de monding zal de Zwarte Beek deels fungeren als bypass voor vismigratie rond de Grote Steunbeer op de Demer. Hoewel stuw K31 de Demer en Zwarte Beek verbindt kan het visbestand ook vrij de Zwarte Beek op migreren vanuit de Demer.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en

\\\

beoordeling in de waterlichaamfiches[119] VL11_117 - ZWARTEBEEK, L111_1079 - HELDERBEEK, L111_1080 - ZWARTEBEEK L1.

5.2.1.4.2 actieprogramma

Het **actieprogramma** voor de **Zwarte Beek** omvat volgende gebiedsspecifieke acties

*= Blue Deal actie

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4A_B_0024[120]	*Herstellen van de infiltratie in het brongebied van de Zwarte Beek	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
4B_B_0315[121]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van de Zwarte Beek, waterlopen 2de en 3de categorie in het kader van integraal project Zwarte Beek	Provincie Limburg
4B_B_0316[122]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van de Zwarte Beek, 1ste categorie in het kader van integraal project Zwarte Beek	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
4B_B_0350[123]	*Inrichten van natte natuur (venherstel) en aanplant bos en zoom na afbraak rode PAS hoeve (inrichtingsproject Porters Vasdonck) (Molenstede Diest)	Vlaamse overheid : Vlaamse Landmaatschappij (VLM)
4B_D_0243[124]	*Hydrologische herstelmaatregelen op basis van ecohydrologische studie	Vlaamse overheid : Vlaamse Landmaatschappij (VLM)

[119] https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

[120] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4A_B_0024.pdf

[121] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0315.pdf

[122] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0316.pdf

[123] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0350.pdf

[124] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0243.pdf

\\\

	Zwarte beek stroomafwaarts Nieuwendijk, ikv IP Zwarte beek	
4B_D_0249[125]	*Hydrologische herstelmaatregelen en/of ecologische maatregelen op basis van studie nutriëntenbelasting in Natuurinrichting Zwarte beek, ikv IP Zwarte Beek	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
4B_D_0250[126]	Maatregelen op basis van studie flankerend beleid VLM in Natuurinrichting Zwarte beek, ikv IP Zwarte Beek	Vlaamse overheid : Vlaamse Landmaatschappij (VLM)
4B_I_0005[127]	*Uitvoering van de acties binnen natuurinrichting Zwarte Beek, kaderend in Integraal Project Zwarte Beek	Vlaamse overheid : Vlaamse Landmaatschappij (VLM)

Zie ook Integraal Project Zwarte Beek.

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties[128] en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.[129]

actieprogramma Demerbekken[130]

5.2.1.4.3 gebiedsgerichte werking

Het bekkensecretariaat trekt verder het **Integraal Project Zwarte Beek**, dat het in de vorige planperiode opstartte met een doorlichting. Het integraal project realiseert, in overleg en met deelprojecten, het integraal waterbeleid voor dit afstroomgebied. We streven naar de goede toestand van de waterloop door inspanningen op het vlak van riolering, erosiebestrijding en

---

125 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0249.pdf

126 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0250.pdf

127 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0005.pdf

128 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma

129 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen

130 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-demerbekken

\\\

structuurherstel. Tegelijk werken we aan een multifunctioneel blauwgroen netwerk in de vallei en treffen andere maatregelen van integraal waterbeleid in het volledig afstroomgebied. De scope van het integraal project omvat o.a. riolering, erosie, structuurkwaliteit, de aanpak van droogte en wateroverlast, extensivering van het ruimingsbeheer, koolstofcaptatie, biodiversiteit en het creëren van groenblauwe netwerken, oeverzones en natuurlijke waterberging. Aangezien de Zwarte beek een zeer belangrijk habitatrichtlijngebied wordt het bevorderen van de biodiversiteit beschouwt als een prioritair aandachtspunt binnen het integraal project en in alle acties, die in het gebied worden uitgevoerd. Het integraal project begeleidt hierbij zowel de acties uit het actieprogramma (link actieprogramma) als (onder meer) volgende specifieke aandachtspunten en deelacties:

Inzake WATERKWALITEIT

(1) aanduiden en uitvoeren van de nodige acties inzake riolering, overstorten en afkoppeling om de goede toestand te bereiken

(2) vrijwaren brongebied Zwarte Beek van nutriëntenbelasting: onderzoek, scenariostudies, flankerend beleid, overleg en herstelmaatregelen

Inzake WATERKWANTITEIT (droogte & wateroverlast, herstel hydrologisch systeem)

(3) uitwerken/uitvoeren acties, volgend uit droogtestudie provincie Limburg en uit project Future Floodplains.

(4) Aanpak oppervlakkige drainage in Vallei Zwarte Beek (volledig kamp Beverlo)

(5) Acties in het kader van Natuurinrichting Zwarte Beek

1 hydrologisch valleiherstel door o.a. ophoging bedding Oude Beek, stroomopwaarts de Nieuwendijk, plaatsen damwanden en opheffen drainerende zijgrachten vervangen/verwijderen/plaatsen van duikers/bruggen/beekovergangen op Oude en Zwarte beek

2 hermeandering Zwarte beek ter hoogte van de Kraaienstraat

3 aanleg kleinschalige waterzuiveringsinstallaties in bovenstrooms gebied Oude Beek

4 verhogen beekbodempeil Oude Beek in functie van herstel laagveen

Inzake ECOLOGIE, LANDSCHAP EN RUIMTE

(6) herstel veengebied om terug koolstof op te slaan: Intereg projec Care Peat: (link https://www.natuurpunt.be/pagina/care-peat-veen-als-natuurlijk-reservoir-van-koolstof)

(7) bestrijding reuzenbalsemien in SBZ gebied

(8) acties natuurinrichting Zwarte Beek

1. herstel open valleilandschap met ontwikkelingskansen voor gewenste vegetaties/soorten (kleine zeggenvegetatie, droge, vochtige & natte heide, heischrale graslanden...) door o.m. omvormen elzenbroekbos, verwijderen houtopslag & afgraven voedselrijke bouwvoor, bosomvorming, natuurvriendelijke inrichting van voormalige weekend- en visvijvers; aanleggen/ verbeteren van weginfrastructuur en opslagplaatsen in functie van beheer,verwijderen overbodige infrastructuur &

\\\

constructies, aanleg amfibiedoorsteken.

(9) maatregelen ter bevordering van de biodiversiteit, zoals nagestreefd in het kader van de Habitatrichtlijn.

1. Het integraal project, getrokken door het bekkensecretariaat, creëert draagvlak voor integraal waterbeleid in het gebied. Participanten in het project zijn alle betrokken waterbeheerders (VMM, provincie Limburg, Watering Schulensbroek), gemeentebesturen (Beringen, Heusden-Zolder, Lummen), Vlaamse administraties (VMM, VLM, ANB, Dep. Landbouw en Visserij, Dep. omgeving), rioolbeheerders (Aquafin en Fluvius), het middenveld (boerenbond, natuurpunt, limburgs landschap en limburgse milieukoepel) en het Regionaal Landschap Lage Kempen. We werken intensief samen met natuurinrichting Zwarte Beek en Interegproject Care Peat.

5.2.1.5 Mangelbeek

De Mangelbeek ontspringt op het Kempens Plateau in Helchteren en loopt verder via Lillo naar Zolder. Onderweg krijgt ze water van de Schansbeemdenbeek, de Laambeek en de Berkenbosbeek. Een groot deel van de vallei is natuurgebied. In Lummen, in het Lummensbroek (aansluitend op het Schulensbroek) mondt de mangelbeek uit in de Demer (zie ook Demerdelta) In het begin van de 20ste eeuw werd de beek sterk rechtgetrokken. Het Schulensmeer vormt ook één van de onthaalpunten van/tot De Wijers (zie integraal project 'De Wijers').

5.2.1.5.1 visie

De **waterkwaliteit** van de Mangelbeek is (samen met de Munsterbeek als enige in het Demerbekken) **goed** sinds enkele jaren. Om deze goede kwaliteit te behouden zijn er nog enkele zinvolle rioleringsacties gepland: het opheffen van de regenbezinktank op RWZI Houthalen-centrum en aansluiten van relevante ontbrekende huishoudens. Daarnaast moet vermeden worden dat het opgepompt grondwater uit mijnverzakkingsgebied aangesloten wordt op het rioleringsstelsel om de overstortwerking en het verdunningsprobleem op RWZI Zolder te beperken.

Op de **Laambeek** ter hoogte van het industriegebied van Lummen-Houthalen-Zolder werden regelmatig calamiteiten vastgesteld. Een juiste aansluiting op DWA/RWA van de bedrijven en mogelijke aanpassing aan het rioleringsstelsel (verwijderen overstortmuur) kunnen deze calamiteiten grotendeels vermijden. Tot slot zal het verderzetten van de grondwatersanering thv dit industriegebied het arseengehalte in de Laambeek geleidelijk aan doen afnemen.

Wat betreft het **waterleven** is er een sterke vooruitgang merkbaar voor **waterplanten** en werd de norm zelfs gehaald. Voor **macroinvertebraten** is nog een verbetering nodig. Voor het visbestand zijn er geen recente afvissingen beschikbaar. Nieuwe afvissingen zijn gepland anno 2020. De Mangelbeek en Laambeek zijn momenteel vispasseerbaar tot opwaarts het Albertkanaal. Verder opwaarts kunnen in eerste instantie de knelpunten met een beperkt verval snel en eenvoudig worden opgelost.

De structuur van de Mangelbeek is, zowel voor het Vlaams als het lokaal waterlichaam **verre van**

\\\

goed. Op Mangelbeek 1e cat zijn er nagenoeg geen mogelijkheden voor structuurherstel. Afwisseling in de bestaande bedding door middel van blokmaaien van de Mangelbeek 1e cat kan een minimum aan structuur creëren. Op de **Mangelbeek 2e cat op- en afwaarts het Albertkanaal** zijn er wel mogelijkheden (en ruimte) voor structuurherstel door middel van minder intensief te maaien of door de Winterbeek opnieuw watervoerend te maken. Daarnaast is er een hydrologische studie lopende in kader van het landinrichtingsproject Mijn Mangelbeek. Deze studie gaat na waar en in hoeverre grondwater in mijnverzakkingsgebieden minder intens kan worden opgepompt om de grondwaterstanden in delen van de (sterk verdroogde) Mangelbeekvallei te verondiepen.

De Laambeek **meandert** meer dan de Mangelbeek. Bijkomende hermeandering is minder aan de orde. Het extensiveren van de beekruimeingen kan hier een ecologische meerwaarde creëren.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en beoordeling in de waterlichaamfiches[131] VL05_110 - MANGELBEEK, L107_836 - LAAMBEEK, L111_1081 - MANGELBEEK L1.

5.2.1.5.2 actieprogramma

Het **actieprogramma** voor de **Mangelbeek** omvat volgende gebiedsspecifieke acties

*= Blue Deal actie

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4A_B_0025[132]	*Herstel historisch veengebied Kelchterhoef in de Laambeekvallei	Gemeente: Houthalen-Helchteren, Regionaal Landschap : Lage Kempen, Provincie Limburg
4B_B_0307[133]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van de Mangelbeek, waterlopen 2de en 3de categorie in het kader van integraal project De Wijers	Provincie Limburg
4B_D_0245[134]	*Ecologische maatregelen Laambeek ikv IP De Wijers	Rioolbeheerder : Aquafin NV., Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
4B_D_0247[135]	*Hydrologische	Vlaamse overheid : Vlaamse

[131] https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

[132] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4A_B_0025.pdf

[133] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0307.pdf

[134] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0245.pdf

[135] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0247.pdf

\\\

	herstelmaatregelen op basis van onderzoek naar de verbetering van de waterkwaliteit en de structuur van de Mangelbeek ikv IP De Wijers	Landmaatschappij (VLM), Provincie Limburg
4B_D_0248[136]	Hydrologische herstelmaatregelen ifv het laten dalen van de nitraat- en fosfaatgehaltes op locaties die gebruikt worden om de vijvers in cascade op te laten (bv. Hengelhoef) ikv IP De Wijers	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
4B_D_0252[137]	Maatregelen voor opheffen van invloei vervuild water afkomstig van woningen uit de Waterlozenstraat 49 - 80 ikv IP De Wijers	Rioolbeheerder : Aquafin NV.
4B_D_0253[138]	Aanpak waterkwaliteit in het ENR Laambeekvallei ikv IP De Wijers	Rioolbeheerder : Aquafin NV.
4B_I_0004[139]	*Uitvoering van de acties binnen landinrichtingsplan De Wijers, kaderend in Integraal Project De Wijers	Vlaamse overheid : Vlaamse Landmaatschappij (VLM)

Zie ook Integraal Project 'De Wijers' en 'Demerdelta'

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties[140] en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.[141]

---

136 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0248.pdf

137 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0252.pdf

138 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0253.pdf

139 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0004.pdf

140 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma

141 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen

\\\

actieprogramma Demerbekken[142]

5.2.1.5.3 gebiedsgerichte werking

Zoals in de vorige planperiode trekt het bekkensecretariaat verder mee het **Integraal Project 'De Wijers**'. Het doet dat in nauwe samenwerking met de **Stuurgroep van de Wijers** en organiseert, samen met Dep. Omgeving, de VLM en provincie Limburg het **Waterplatform van de Wijers**. Ook met de recent opgestarte landinrichtingsprojecten van de Wijers en het **Masterplan Stiemervallei Genk** wordt intens samengewerkt. Voor de Mangelbeek maakt het bekkensecretariaat een doorlichting en start het een specifiek integraal project op.

Het integraal project realiseert, in overleg en met deelprojecten, het integraal waterbeleid voor dit gebied van vijvers en afstroomgebieden naar de Demer. We streven naar de goede toestand van de waterlopen door inspanningen op het vlak van riolering, erosiebestrijding en structuurherstel. Tegelijk werken we aan een multifunctioneel blauwgroen netwerk in de vallei en treffen andere maatregelen van integraal waterbeleid in het volledig afstroomgebied.. De scope van het integraal project omvat oa. riolering, erosie, structuurkwaliteit, de aanpak van droogte en wateroverlast, extensivering van het ruimingsbeheer, koolstofcaptatie, biodiversiteit en het creëren van groenblauwe netwerken, oeverzones en natuurlijke waterberging. Het integraal project begeleidt hierbij zowel de acties uit het actieprogramma (link actieprogramma) als (ondermeer) volgende specifieke aandachtspunten en deelacties:

Inzake WATERKWALITEIT

(1) aanduiden en uitvoeren van de nodige acties inzake riolering, overstorten en afkoppeling om de goede toestand te bereiken in de waterlichamen

(2) onderzoek inlaat eutroof water in Lange Waters uit bufferbekken Berenbroekstraat/ overstortproblematiek kruising Peerdsdiefweier-De Mierlik) & waterkwaliteitsverbetering Lange Waters (Bokrijk)

(3) overleg over foute aansluitingen industrieel afvalwater & rioleringssituatie industriezone Lummen--Zolder (Laambeek)

(4) onderzoek extra voorzuiveringing nitraat/fosfaat op locaties om de vijvers in cascade op te laten (Hengelhoef, VNR Wijvenheide) & aanleg voorzuivering Balewijers

(5) onderzoek verbetering overstortkwaliteit Roosterbeek stroomopwaarts RWZ Houthalen

(6) onderzoek (vrijwillige) stop bemesting graslanden langs oplaatgracht van vijvers met waterrijke habitats

(7) Aanpak vervuilingspunten op Slangebeek, oude oploop Ballewijers en Welleke (als aftakking Roosterbeek)

(8) onderzoek saneren overstort(en) aan Katschotseweg op Roosterbeek, Stiemerbeek en

---

[142] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-demerbekken

\\\

Heyweyerbeek

(9) acties inzake de regenbezinkingstank op het RWZI Houthalen Zuid

Inzake WATERKWANTITEIT (droogte & wateroverlast, herstel hydrologisch systeem)

(10) Hydrologisch herstel ikv masterplan signaalgebied campus Diepenbeek en Stiemervallei Genk

(11) landinrichtingsplan Mijn Mangelbeek

(12) uitwerken en uitvoeren acties, volgend uit droogtestudie provincie Limburg en uit de watermapping (OSA KU Leuven in opdracht van dep. Omgeving)

(13) Afspreken dempen ontwateringsgrachten & (bijsturing) vernatting/waterbeheer aan het Schietveld (op basis ecohydrologische studie)

(14) Ecohydrologisch onderzoeken vallei Roosterbeek en Mangelbeekvallei

(15) Onderzoek wenselijkheid opstuwen Kapelbeek thv Craenevenne vijvers (natuurinrichting Vijvercomplex Bokrijk-Kiewit)

(16) Onderzoek huidige afleiding oppervlaktewater van vallei Huttebeek naar Roosterbeek

(17) Onderzoek hydrologie Zusterkloosterbeek en Schrijnbroekbeek (ifv natuurinrichtingsproject Vijvercomplex Bokrijk-Kiewit): grond- en oppervlakterwaterpeilen in vallei en waterkwaliteit grond- & oppervlaktewater

(18) Onderzoek bovengronds herleggen Zusterkloosterbeek en verbetering waterkwaliteit

(19) Afspraken opheffen opstoppingen afvoergrachten in Vossengracht-Oude Laambeek

(20) Oplossingen in het kader van de mijnverzakkingsproblematiek (pompen en hergebruik mijnverzakkingswater), oa aan de Mangelbeek en de Laambeek.

Inzake WATERBELEVING, PARTICIPATIE, EDUCATIE EN COMMUNICATIE

(21) landinrichtingsproject 'Wijers Beleven' met de inrichting van alle 8 onthaalpunten van De Wijers

Inzake ECOLOGIE, LANDSCHAP EN RUIMTE

(22) landinrichtingsplannen ikv Landinrichtingprojecten 'De Wijers': Openruimtegebied Kiewit-Zonhoven, 'Curange les bains' (Demer Kuringen/Hasselt),), Multifuntioneel Landschap Roosterbeek, Caetswijers-Broekbosvijvers.

(23) natuurinrichting Vijvercomplex Bokrijk-Kiewit (zusterkloosterbeek / schrijnebroekbeek)

(24) natuurinrichting 'De Maten'(herstel waterkwaliteit/-huishouding, verbeteren watertoevoer (ecohydrologische studie & studie Genk)

(25) interreg project Green Win (onderzoek naar energie-efficiëntie mijnpompen Mangelbeekvallei)

(26) Afspraken landbouwconcessies op grond militaire overheid

(27) Herstel vijversysteem door stuwen en herstel oplaten, aflaten en overlopen vijvers (natuurinrichting Vijvercomplex Bokrijk-Kiewit)

\\\

(28) Wegwerken vismigratieknelpunten Laambeek in (SBZ BE2200031)

(29) Bestrijding invasieve exoten

Het bekkensecretariaat, creëert via het Integraal Project, samen met de Stuurgroep van de Wijers (getrokken door de provincie Limburg) en samen met departement omgeving (organisatie Waterplatform voor de Wijers draagvlak voor integraal waterbeleid in het gebied. Een aantal concrete deelprojecten worden uitgevoerd via Landinrichting De Wijers. Participanten in het project zijn alle betrokken waterbeheerders (VMM, provincie Limburg, Wateringen), gemeente- en stadsbesturen (Hasselt, Genk, Zonhoven, Houthalen-Hechteren,Diepenbeek, Heusden-Zolder, Lummen), Vlaamse administraties (VMM, VLM, ANB, Dep. Landbouw en Visserij, Dep. omgeving), rioolbeheerders (Aquafin en Fluvius), het middenveld (boerenbond, natuurpunt, limburgs landschap, landelijk Vlaanderen) en de Regionale Landschappen 'Lage Kempen' en 'Kempen en Maasland', toerisme Limburg en domein Bokrijk.

5.2.1.6 Winge

De Winge ontspringt in Lubbeek en stroomt verder via Tielt-Winge, Holsbeek en Rotselaar naar Werchter, waar ze uitmondt in de Demer.

5.2.1.6.1 visie

Voor het Vlaams waterlichaam van de Winge is het meeste van belang dat de **opgedragen collectoren in middenloop** (Holsbeek; collector Winge fase 2, 4 en 5 zuiveringsgebied Rotselaar) verder aangelegd worden. Het gaat hier over de aansluiting van een relevant grote huishoudelijke vuilvracht die nagenoeg rechtstreeks in de Winge of zijlopen terecht komt. De voorbije jaren is een eerste deel reeds aangelegd, en dit is al merkbaar in de meetresultaten van de waterkwaliteit en van het waterleven in het Vlaams waterlichaam van de Winge.

Het water van de Winge in de **bovenlopen** is ook nog van **slechte kwaliteit**. Uitvoering van diverse opgedragen rioleringsprojecten in Lubbeek en Sint-Joris-Winge is de eerste stap om de ecologische toestand van de Winge hier merkbaar te verbeteren. En dit zal ook voor het Vlaams waterlichaam van betekenis zijn.

Intensieve landbouw heeft ook een negatief effect op de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater. **Buffermaatregelen tegen inspoelen van sediment, nutriënten en bestrijdingsmiddelen** én het gericht uitvoeren van **erosiebestrijdingsmaatregelen** in de reliëfrijke brongebieden (Tielt-Winge, Lubbeek) zijn noodzakelijk.

In de brede vallei van de **middenloop van de Winge** (stroomopwaarts van E314) zijn heel wat overstromingsgevoel**ige en beschermde natuurwaarden** gelegen in Habitatrichtlijngebied. Grote oppervlakten in de vallei zijn hier in natuurbeheer. Van zodra de zijlopen van de Winge minder nutriënten bevatten, is afstemmen van het ruimingsbeheer (inclusief aanwezigheid van de bever) van waterlopen op de gewenste natuurdoeltypes uit de instandhoudingsdoelstellingen noodzakelijk. Door het uitvoeren van maatregelen zoals het verondiepen van de grachten kan de drainerende

\\\

werking ervan verminderd worden.

Voor de **vallei van de Winge 1e categorie** is er een grote uitdaging om de frequent voorkomende **overstromingsproblematiek** (Wingepark, Steenweg op Holsbeek) op te lossen. Hiertoe kunnen lokale beschermingsmaatregelen (dijken) op een kostenefficiënte manier wateroverlast sterk beperken. Ter hoogte van het Wingepark en stroomafwaarts wordt de afvoer van het water deels belemmerd. Diverse obstructies worden weggehaald en de oevers worden lokaal afgeschuind. Dit levert tegelijkertijd een betere **ecologische structuur** op. Daarnaast mag bijkomende verharding in overstromingsgevoelig gebied de druk op het watersysteem niet verder verhogen.

De structuur van de Winge is op vele plaatsen nog goed. Op de Winge 2e categorie is het mogelijk actief afgesneden meanders opnieuw aan te sluiten. Op de Winge 1e categorie is het van belang dat de huidige **oeverzone** uitgebreid wordt tot een continue zone waar de impact van omliggend landgebruik beperkt is en de waterloop de kans krijgt zich verder op een natuurlijke manier te ontwikkelen. Ruimtelijk is dergelijke oeverzone van belang om een **groenblauwe verbinding** tussen Hagelandse vallei en Demervallei te realiseren.

Voor **vismigratie** is het prioritair aan te pakken knelpunt gelegen ter hoogte van de monding. Ophogen van het peil van de Demer in kader van Sigmaproject zou deze drempel opheffen. Op de tweede plaats kunnen de migratieknelpunten in Holsbeek op de Winge 1e en 2ecategorie worden aangepakt.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en beoordeling in de waterlichaamfiches[143] VL05_116 - WINGE, L111_1041 - WINGE L1.

5.2.1.6.2 actieprogramma

Het **actieprogramma** voor de **Winge** omvat volgende gebiedsspecifieke acties

*= Blue Deal actie

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4B_B_0313[144]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van de Winge, waterlopen 2de en 3de categorie in het kader van integraal project Noord-Hagelandse Beken	Provincie Vlaams-Brabant
4B_B_0314[145]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van de Winge, 1ste categorie in het kader van integraal	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij

[143] https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

[144] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0313.pdf

[145] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0314.pdf

\\\

	project Noord-Hagelandse Beken	(VMM)
4B_I_0011[146]	*Instellen gunstige hydrologie voor het herstel/ontwikkelen/kwaliteitsverbetering van habitats van de historische veen- en kwelgebieden van het stroomgebied van de Winge.	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
6_H_0047[147]	*Aanleg van dijken langs de Winge ter hoogte van het industriegebied	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
8B_A_0141[148]	Uitvoeren van erosiebestrijdingsmaatregelen in afstroomgebied van de Winge	Alle Gemeenten
8B_A_0143[149]	Uitvoeren van erosiebestrijdingsmaatregelen in afstroomgebied van de bovenloop van de Winge	Alle Gemeenten

Zie ook actieprogramma Begijnenbeek en Integraal Project Noord Hagelandse Beken.

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties[150] en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.[151]

actieprogramma Demerbekken[152]

5.2.1.6.3 gebiedsgerichte werking

Het bekkensecretariaat trekt verder het **Integraal Project Noord-Hagelandse Beken**, dat het in de vorige planperiode opstartte met een doorlichting van Winge en Begijnenbeek. Het integraal project realiseert, in overleg en met deelprojecten, het integraal waterbeleid voor het afstroomgebied van Winge, Begijnenbeek en Grote Motte. We streven naar de goede toestand van de waterlopen door

146 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0011.pdf

147 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_H_0047.pdf

148 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8B_A_0141.pdf

149 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8B_A_0143.pdf

150 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma

151 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen

152 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-demerbekken

\\\

inspanningen op het vlak van riolering, erosiebestrijding en structuurherstel. Tegelijk werken we aan een multifunctioneel blauwgroen netwerk in de vallei en treffen andere maatregelen van integraal waterbeleid in het volledig afstroomgebied. De scope van het integraal project omvat oa. riolering, erosie, structuurkwaliteit, de aanpak van droogte en wateroverlast, extensivering van het ruimingsbeheer, koolstofcaptatie, biodiversiteit en het creëren van groenblauwe netwerken, oeverzones en natuurlijke waterberging. Het integraal project begeleidt hierbij zowel de acties uit het actieprogramma (link actieprogramma) als (ondermeer) volgende specifieke aandachtspunten en deelacties:

Inzake WATERKWALITEIT

(1) acties riolering, overstorten en afkoppeling om goede toestand te halen :overstorten, overstroming door verontreinigd water en lokale knelpunten waterkwaliteit (bestrijdingsmiddelen, meststoffen ...) met negatieve invloed op habitats SBZ gebied 'Valleien Winge/Motte met valleihellingen'.

Inzake WATERKWANTITEIT (droogte & wateroverlast, herstel hydrologisch systeem)

(2) instellen gunstige hydrologie voor herstel/ ontwikkelen/verbeteren van historische habitatsveen- & kwelgebieden ter hoogte van De Roost, het veengebied ten noord-westen van de dorpskern van Kortrijk-Dutsel en het kwelgebied tussen Geestmolenstraat en pastorie van St. Pieters-Rode.

(3) aanpak van de specifieke waterproblematiek in het Dunbergbroek door middel van onderzoek, overleg en gerichte maatregelen.

Inzake WATERBELEVING, PARTICIPATIE, EDUCATIE EN COMMUNICATIE

(4) Plaatsen van infoborden aan realisaties

(5) waterpreventieve maatregelen (subsidies stad Aarschot en prov Vl-Br- paticipatie burgers via eigen bijdrage)

Inzake ECOLOGIE, LANDSCHAP EN RUIMTE

(6) afstemmen /win-win's tussen acties verschillende maatregelengroepen in het SBZ-gebied 'Valleien van de Winge en de Motte met valleihellingen' (waaronder ook de beveractiviteit in de vallei van de Winge)

(7) organiseren van optimaal waterbeheer voor de bittervoorn, met oa. aandacht voor de vismigratie.

Het integraal project, getrokken door bekkensecretariaat, creëert draagvlak voor integraal waterbeleid in het gebied. Participanten in het project zijn alle betrokken waterbeheerders (VMM, provincie Vlaams Brabant, Watering De Molenbeek), gemeentebesturen (Rotselaar, Holsbeek, Lubbeek en Tielt-Winge (Winge), Bekkevoort en stad Diest (Begijnenbeek), stad Aarschot (Grote Motte), Vlaamse administraties (VMM, VLM, ANB, Dep. Landbouw en Visserij, Dep. omgeving), rioolbeheerders (Aquafin / Fluvius), middenveld (boerenbond, natuurpunt), Regionaal Landschap Noord-Hageland. Voor acties Motte zie ook actielijst Demer VI-VII en Integraal Project Demervallei

\\\

5.2.1.7 Begijnebeek

De Begijnenbeek ontspringt in Bekkevoort en stroomt daarna verder naar Diest waar ze uitmondt in de Demer.

Het **waterleven** doet het, ondanks de mindere kwaliteit van het water, **bijna goed** in de Begijnenbeek. Rioleringsacties enerzijds en structuurherstel anderzijds kunnen het waterleven nog verder verbeteren.

Momenteel komt een groot deel van het huishoudelijk afvalwater in het afstroomgebied van de Begijnenbeek (Waanrode, Meensel-Kiezegem, Assent, Molenbeek-Wersbeek) nog in de waterlopen terecht. Een sterke **inhaaloperatie op vlak van zuiveringsinfrastructuur**, met het operationeel maken van het **RWZI van Bekkevoort** prioritair voorop, is noodzakelijk voor de verbetering van de **(momenteel slechte) fysisch-chemische waterkwaliteit**. Naast aanleg van nieuwe riolering is aansluiting op reeds bestaande riolering noodzakelijk van het afvalwater van de bedrijvenzone langsheen de Leuvensesteenweg en van de ca. 30 achterwaartse lozingen in de Begijnenbeek op- en afwaarts de Eduard Robijnslaan.

Op volgende plaatsen is structuurherstel mogelijk.

1 ter hoogte van het natuurreservaat Paepenbroek: actieve aansluiting van enkele afgesneden meanders en afschrapen van opgehoogde rechteroever van Begijnenbeek om passief structuurherstel mogelijk te maken;

2 aanleg van een structuurrijkere bypass rond het verdeelwerk Begijnenbeek/Leugebeek (reeds uitgevoerd);

3 wegnemen van oeververstevigingen op de watervoerende Gele Gracht;

4 herinrichting van de Begijnenbeekvallei ter hoogte van Speelhofwijk met win-win op vlak van waterberging, structuurherstel, ecologische opwaardering, verbeteren van recreatieve toegankelijkheid en beleving van parkgebied;

5 opheffen van het vismigratieknelpunt aan de monding van de Begijnenbeek in de Demer door de werken aan de Grote Steunbeer.

Bijkomend structuurherstel opwaarts 1e categorie zal tegelijkertijd het oppervlaktewater vertraagd doen afstromen naar de benedenloop van de Begijnenbeek. Dit heeft ook, aanvullend op de reeds aangelegde wachtbekkens en lokale maatregelen voor het waterrobuust maken van woningen in overstromingsgevoelige gebieden, een positieve impact op de wateroverlast in het centrum van Diest.

Voor informatie over de gebiedsgerichte werking, zie Winge.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en beoordeling in de waterlichaamfiches[153] VL20_96 - BEGIJNENBEEK, L107_423 - BEGIJNEBEEK

[153] https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

\\\

L1, L107_424 - VIJVERSLOOP.

5.2.1.7.1 actieprogramma

Het **actieprogramma** voor de **Begijnebeek** omvat volgende gebiedsspecifieke acties

*= Blue Deal actie

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4B_B_0297[154]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van de Begijnenbeek, waterlopen 2de en 3de categorie in het kader van integraal project Noord-Hagelandse Beken	Provincie Vlaams-Brabant
4B_B_0298[155]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van de Begijnenbeek, 1ste categorie in het kader van integraal project Noord-Hagelandse Beken	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
6_I_0103[156]	Demer, Begijnebeek en Velpe vervanging van hydraulische groepen en cilinders op kunstwerken	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
8B_A_0142[157]	Uitvoeren van erosiebestrijdingsmaatregelen in afstroomgebied van de Begijnebeek	Alle Gemeenten
8B_A_0144[158]	Uitvoeren van erosiebestrijdingsmaatregelen in afstroomgebied van de Vijversloop	Alle Gemeenten
8B_C_0078[159]	*Aanleg van sedimentvang 9.7	Vlaamse overheid : Vlaamse

[154] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0297.pdf

[155] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0298.pdf

[156] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_I_0103.pdf

[157] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8B_A_0142.pdf

[158] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8B_A_0144.pdf

[159] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8B_C_0078.pdf

\\\

op de Begijnebeek Milieumaatschappij (VMM)

Zie ook actieprogramma Winge en Integraal Project Noord Hagelandse Beken.

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties[160] en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.[161]

actieprogramma Demerbekken[162]

5.2.1.8 Mombeek

De Mombeek ontspringt in Widooie (Tongeren) om via Zammelen, Wintershoven, Vliermaalroot en Wimmertingen en Sint-Lambrechts-Herk in de Herk uit te monden. Belangrijke zijlopen van de Mombeek zijn de Sint-Annabeek, de Lerebeek en de Winterbeek.

5.2.1.8.1 visie

Fysico-chemisch behaalt de **waterkwaliteit** van de Mombeek al enkele jaren de stikstofnorm, maar voor fosfor is de kwaliteit nog ontoereikend. **Fosforverwijdering** is dus een belangrijk aandachtspunt. Voort de **biologische kwaliteit** haalt de Mombeek de goede toestand voor fytobenthos (kiezelwieren) en een matige toestand voor macrofyten (waterplanten) en macroinvertebraten (kleine waterdiertjes). De visindex is momenteel ontoereikend, maar was in het verleden beter, wat mogelijk verband houdt met de droogte van de laatste jaren. De beoordeling en drukanalyse voor de Mombeek zijn hier terug te vinden.

Voor de Mombeek is de **verdere uitbouw** van de **saneringsinfrastructuur** belangrijk. Een groot deel van de rioleringswerken werden al opgedragen maar nog niet uitgevoerd. Verdere fosforverwijdering op de zuiveringsstations, afkoppelingsprojecten die zuiver water en rioolwater scheiden en de aanpak van de overstorten zijn ook nodig. In de zuidelijke bovenlopen moet de **erosie** prioritair worden aangepakt (Tongeren, Borgloon, Kortessem).

Voor **structuurkwaliteit** scoort de Mombeek nog matig. Het gepland structuurherstel en de aanpak van vismigratieknelpunten op de **benedenloop** van de Mombeek is daarom heel belangrijk. Tegelijk moet ook de vismigratie tussen Demer en Herk & Mombeek worden bevorderd. Voor de **midden- en bovenloop** van de Mombeek ondersteunde VMM, in het kader van het integraal project, het ontwerp van meerdere acties rond **beekherstel en vismigratie**, die nu moeten worden uitgevoerd. Het **beekherstel- en oeverzoneproject 'Middenloop Mombeek'** is daarvan het grootste project. Het creëert een nieuwe, natuurlijke loop voor de middenloop van de Mombeek over meerdere

---

160 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma

161 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen

162 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-demerbekken

\\\

kilometers en biedt tegelijk een oplossing voor de vismigratieknelpunten aan Oude Molen, Rootmolen en Bombroekmolen. Andere projecten zijn voorzien aan Sint-Annabeek, Lerebeek (Binkelhoeve), Winterbeek (Jongenbos) en aan de Mombeek zelf ter hoogte van Zammelen /Herkwinning en Kolmont.

De Mombeek stroomt doorheen een snoer van **ecologisch waardevolle gebieden**, die behoren tot het **IHD gebied Haspengouw**. De hiervoor vermelde beekherstelprojecten spelen hierop in.

Boven- en middenloop van de Mombeek (Herkwinning, Zammelen, Wintershoven...) vragen extra inspanning voor waterkwaliteit en waterhuishouding van oppervlaktewater en grondwater (peilbeheer, aanpassing drainage, vertraagde afvoer, ...) voor herstel & uitbreiding van grond- & oppervlakte-waterafhankelijke habitats.

In de **beneden-Mombeekvallei** tussen Vliermaal en Oftingen (Nietelbroeken-Merlemont en Mombeekvallei Alken-Hasselt) worden, in lijn met de Instandhoudingsdoelstellingen, natuurlijke overstromingsgebieden uitgewerkt, die waterberging en –conservering combineren met het herstel van zeldzame grond- en oppervlaktewaterafhankelijke habitats. Dit gebeurt door een herstel van de waterhuishouding (peilbeheer, aanpassing drainage, inschakelen overstromingsgebieden, vertraagde afvoer...), waarbij rekening gehouden wordt met de overstromingsgevoeligheid van bepaalde vegetatietypes, een aangepaste waterkwaliteit en structuurherstel. Ook het Bellevuebos en het Jongenbos hebben een goede waterhuishouding nodig.

De Mombeekvallei had in de droge zomers van 2018 en 2019 sterk te lijden onder watertekort, met kritische gevolgen voor waterkwaliteit en ecologie. De problematiek gaat overigens ruimer en treft ook het Haspengouwse gebied en de landbouwsector buiten de valleien. De **ruime regio van Herk en Mombeek is dan ook een prioritair gebied voor acties rond droogtebestrijding**. Bij voorkeur worden die zoveel mogelijk gecombineerd met beekherstel, herstel van het watersysteem in de vallei en acties rond de kwetsbare grond- en oppervlaktewaterafhankelijke habitats. Maar ook met acties, die een win-win met de landbouwsector mogelijk maken.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en beoordeling in de waterlichaamfiches[163] VL05_113 - MOMBEEK, L107_812 - MOMBEEK L1, L107_810 - WINTERBEEK (KORTESSEM).

5.2.1.8.2 actieprogramma

Het **actieprogramma** voor de **Mombeek** omvat volgende gebiedsspecifieke acties

*= Blue Deal actie

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4B_B_0308[164]	*Beek- en valleiherstel voor	Provincie Limburg

[163] https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

[164] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0308.pdf

\\\

	het afstroomgebied van de Mombeek, waterlopen 2de en 3de categorie in het kader van integraal project Herk & Mombeek	
4B_B_0309[165]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van de Mombeek, 1ste categorie in het kader van integraal project Herk & Mombeek	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
4B_B_0330[166]	*Bevorderen van waterconservering of tegengaan van verdroging in SBZ-gebied Bossen en Kalkgraslanden van Haspengouw thv Haren ikv instandhoudingsdoelstellingen teneinde te voldoen aan kwaliteitseisen (LSVI) voor tufbronnen	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
4B_B_0334[167]	*Uitvoering van de acties binnen Waterlandschap, deelgebied Herk & Mombeek, kaderend in Integraal Project Herk & Mombeek.	Regionaal Landschap : Haspengouw en Voeren, Provincie Limburg
8B_A_0139[168]	Uitvoeren van erosiebestrijdingsmaatregelen in afstroomgebied van de Mombeek	Alle Gemeenten

Zie ook actieprogramma Herk-Kleine Herk en Integraal Project Herk & Mombeek

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van

[165] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0309.pdf

[166] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0330.pdf

[167] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0334.pdf

[168] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8B_A_0139.pdf

\\\

de generieke acties[169] en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.[170]

actieprogramma Demerbekken[171]

5.2.1.8.3 gebiedsgerichte werking

Het bekkensecretariaat trekt, zoals vorige planperiode, samen met Regionaal Landschap Haspengouw & Voeren verder het **Integraal Project Herk en Mombeek**, dat, in overleg en door deelprojecten, het integraal waterbeleid voor het afstroomgebied van de Herk en de Mombeek realiseert. We streven naar de goede toestand van de waterlopen door inspanningen op het vlak van riolering, erosiebestrijding en structuurherstel. Tegelijk werken we aan een multifunctioneel blauwgroen netwerk in de vallei en treffen andere maatregelen van integraal waterbeleid in het volledig afstroomgebied.. De scope van het integraal project omvat oa. riolering, erosie, structuurkwaliteit, de aanpak van droogte en wateroverlast, extensivering van het ruimingsbeheer, koolstofcaptatie, biodiversiteit en het creëren van groenblauwe netwerken, oeverzones en natuurlijke waterberging. Het integraal project begeleidt hierbij zowel de acties uit het actieprogramma (link actieprogramma) als (ondermeer) volgende specifieke aandachtspunten en deelprojecten:

Inzake WATERKWALITEIT

(1) aanduiden/uitvoeren nodige acties inzake riolering, overstorten en afkoppeling om de goede toestand te bereiken in de waterlichamen Herk & Mombeek

(2) afspraken ivm probleem overstroming vervuild water uit Fonteinbeek, Mombeek, Brikbeek, Harenbeek & Herk

(3) aanleg biodiverse perceelsranden bij fruittelers (Sint-Truiden, Nieuwerkerken, Wellen, Kortessem, Herk de Stad, ...)

(4) gecombineerde erosiebestrijdings- & biodiversiteitsmaatregelen (akkervogels, hamster), oa in Tongeren

Inzake WATERKWANTITEIT (droogte & wateroverlast, herstel hydrologisch systeem)

(5) uitwerken/uitvoeren acties, volgend uit droogtestudie provincie Limburg en uit het project Future Floodplains.

Inzake WATERBELEVING, PARTICIPATIE, EDUCATIE EN COMMUNICATIE

(6) inrichting educatief centrum oude dorpsmolen Alken

(7) uitbouw 'Bengelbeemd' : ecologische & toeristische verbinding (biodiverse oeverzone) tussen 'de Alk' en 'de Mombeekvallei' in Alken

---

169 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma

170 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen

171 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-demerbekken

\\\

(8) betrekken bewoners bij valleiversterking in de Herkvallei in Stevoort en Sint-Lambrechts-Herk (Hasselt).

Inzake ECOLOGIE, LANDSCHAP EN RUIMTE

(9) kleinschalig herstel waterlopen & duurzaam beheer valleigraslanden in Diepenbeek

(10) landschapsherstel aan Melbeek Diepenbeek, Zijpvallei Nieuwerkerken en in Herk-de-Stad

(11) kleinschalig beekherstel Herk, met maatregelen erosiebestrijding/ biodiversiteit (akkervogels, hamster) in Heers

(12) herstel valleigraslanden in Kortessem

(13) optimalisatie moeras & valleigraslanden aan Broekbeemd Wellen

(14) Herstel habitat kamsalamander in valleigebieden Wellen/Herk-de-Stad

(15) beek-, vallei & landschapsherstel aan Mombeek, Lerebeek en Winterbeek aan Binkelhoeve

(16) hermeandering & vernatting Mombeek(vallei) van bron tot monding

(17) initiatieven nemen inzake oeverzoneprojecten

Integraal project Herk & Mombeek creëert een draagvlak voor het integraal waterbeleid in het gebied. In het integraal project, samen getrokken door Bekkensecretariaat en Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren, participeren alle betrokken waterbeheerders (VMM, provincie Vlaams Brabant, Watering De Herk), gemeentebesturen (Alken, Borgloon, Diepenbeek, Hasselt, Heers, Kortessem, Nieuwerkerken, SInt-Truiden, Tongeren, Wellen), Vlaamse administraties (VMM, VLM, ANB, Dep. Landbouw en Visserij, Dep. omgeving), rioolbeheerders (Aquafin en Fluvius), het middenveld (Boerenbond, Natuurpunt, Limburgs Landschap, Limburgse Milieukoepel), PC Fruit, CCBV, en PIBO Campuis Tongeren. Voor een groot aantal van deze en andere concrete acties werken dezelfde partners samen als lokale coalitie binnen het **project 'Waterlandschap**'. Bekkensecretariaat en Regionaal landschap werken voor dit project ook samen met het onderzoeksproject **Future Floodplains** van KUL, INBO, SCK en Natuurpunt Studie.

5.2.1.9 Herk-Kleine Herk

De Herk ontspringt in Rukkelingen-Loon (Heers), waarna ze verder stroomt door Heers, Sint-Truiden, Borgloon, Wellen en Alken. In Sint-Lambrechts-Herk (Hasselt) komen Mombeek en Herk samen, vandaar stroomt de Herk verder door Sint-Lambrechts-Herk en Stevoort (Hasselt) naar Schulen (Herk de Stad). In het Schulensbroek komt ze samen met de Gete (zie ook Demerdelta). Belangrijke zijlopen zijn Herkebeek, Mombeek, Simsebeek, Kozenbeek, Wijerbeek en Rijsbeek.

5.2.1.9.1 visie

Fysico-chemisch haalt de **waterkwaliteit** van de Herk-Kleine Herk de stikstofnorm; voor fosfor is de kwaliteit nog ontoereikend. **Fosforverwijdering** is dus belangrijk. Voor de **biologische kwaliteit** scoort de Herk matige voor de vier parameters (fytobenthos (kiezelwieren), macrofyten

\\\

(waterplanten), macroinvertebraten (kleine waterdiertjes) en vis, telkens +/- 80 % van de norm. Met de nodige inspanningen moet het mogelijk zijn de goede toestand te halen. Het gebied kampt de laatste jaren wel sterk met de droogte, die ook de waterkwaliteit negatief beïnvloedt. (De beoordeling en drukanalyse voor de Herk-Kleine Herk zijn hier terug te vinden).

Voor de Herk is de **verdere uitbouw van de saneringsinfrastructuur** belangrijk. Veel rioleringswerken werden al opgedragen maar nog niet uitgevoerd. Verdere fosforverwijdering op de RWZI's, afkoppelingsprojecten die zuiver water & rioolwater scheiden en de aanpak van de overstorten zijn ook nodig. Door de sterke verdunning op de zuiveringsstations van Alken, Wellen & Wimmeringen, enkel op te lossen door afkoppeling, wordt de bijkomende vuilvracht immers anders gewoon overgestort bij neerslagpieken. In de zuidelijke bovenlopen moet erosie prioritair worden aangepakt. De impact van bestrijdingsmiddelen moet worden beperkt. De verdere verbetering in speerpuntgebied Mombeek zal een positieve invloed hebben op de kwaliteit van de Herk.

Voor **structuurkwaliteit** scoort de Herk scoort matig. Maatregelen inzake **structuurherstel en vismigratie op de benedenloop** van de Herk-Kleine Herk moeten worden uitgewerkt en uitgevoerd. De VMM plant hiervoor een onderzoek van de gecombineerde maatregelen voor vismigratie en beekherstel. De bestaande overstromingsgebieden Grote Beemd Wellen en Herten en Stevoort kunnen in dat kader verder worden ingericht (structuurherstel, aangepast beheer, ...), waarbij ook actief kan worden gezocht naar structurele win-wins (vb waardevolle overstromingsgraslanden) met ecologie, aangepaste zachte recreatie en landbouw. Zijlopen als Kozenbeek, Wijerbeek en Rijsbeek lenen zich tot multifunctionele bufferstroken en ruimte voor water. Vismigratie tussen Demer en Herk & Mombeek dient mogelijk te worden gemaakt. Het demoproject 'randenbeheer fruitplantages', in het kader van 'waterlandschap', biedt perspectief.

Voor de **bovenlopen** van de Herk werden, met steun van VMM, door het Integraal Project Herk & Mombeek, acties rond **structuurherstel** uitgewerkt, die moeten worden uitgevoerd. Overstromingsgebied Hoenshoven-Helshoven wordt ecologisch ingericht. Voor Herkebeek, Motbeek, Molenbeek & Weierkesbeek zijn er mogelijkheden tot beekherstel en oeverstroken. De Herk-Kleine Herk stroomt doorheen een snoer van **ecologisch waardevolle gebieden**, die behoren tot het **IHD gebied Haspengouw**. Het ecologisch zeer waardevol gebied van Overbroek-Egoven/ Mettekoven/ Klein Gelmen vraagt extra inspanningen voor waterkwaliteit (oppervlakte- en grondwater) en waterhuishouding (peilbeheer, aanpassing drainage, vertraagde afvoer, ...) om grond- en oppervlaktewaterafhankelijke habitats te herstellen en uit te breiden. De Instandhoudingsdoelstellingen vereisen, omwille van het alkalisch laagveen, specifieke kwaliteitsvoorwaarden voor het grondwater voor het gebied Overbroek-Egoven.Het alkalisch laagveen in de Broekbeemd stelt specifieke eisen inzake waterhuishouding en waterkwaliteit: overstromen met eutroof Herkwater is daar niet aangewezen.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en beoordeling in de waterlichaamfiches[172] VL05_108 - HERK + KLEINE HERK, L117_1074 - HERK

[172] https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

\\\

L1, L117_813 - HERKEBEEK.

5.2.1.9.2 actieprogramma

Het **actieprogramma** voor de **Herk-Kleine Herk** omvat volgende gebiedsspecifieke acties

*= Blue Deal actie

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4A_B_0019[173]	*Uitvoeren van hydrologische herstelmaatregelen, zoals verwijderen en/of aanpassen oppervlakkige drainage ifv grondwaterafhankelijke natuurstreefbeelden / realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen in SBZ bossen en kalkgraslanden van Haspengouw	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), Polder en/of Wateringen: Watering De Herk, Provincie Limburg
4B_B_0303[174]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van de Herk/ Kleine Herk, 1ste categorie, in het kader van integraal project Herk & Mombeek	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
4B_B_0304[175]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van de Herk/ Kleine Herk, waterlopen 2de en 3de categorie in het kader van integraal project Herk & Mombeek	Provincie Limburg
4B_B_0337[176]	*Hydrologische herstelmaatregelen voor Herk en Mombeekvallei ikv IHD en ikv IP Herk en Mombeek	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)

[173] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4A_B_0019.pdf

[174] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0303.pdf

[175] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0304.pdf

[176] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0337.pdf

\\\

4B_D_0242[177]	*Hydrologische herstelmaatregelen op basis van ecohydrologische studie Haspengouw-KEHA, ikv IP Herk en Mombeek & IP Demer Limburg	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), Natuurpunt
7B_H_0023[178]	Ecologische inrichting Fonteinbeek, Mombeek, Brikbeek, Harenbeek en Herk en vermijden overstroming van vervuild water op voor IHD relevante percelen, ikv IP Herk en Mombeek	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), Provincie Limburg
8B_A_0138[179]	Uitvoeren van erosiebestrijdingsmaatregelen in afstroomgebied van de bovenloop van de Herk en van de Herkebeek	Alle Gemeenten

Zie ook actieprogramma Mombeek en Integraal Project Herk & Mombeek

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties[180] en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.[181]

actieprogramma Demerbekken[182]

5.2.1.10 Velpe

De Velpe ontspringt in Bierbeek en stroomt via Boutersem, Tienen, Glabbeek en Kortenaken tot in Halen, waar ze uitmondt in de Demer.

Voor de **kwaliteit** van het Velpewater, en ook voor een betere ecologische toestand, is de **verdere**

---

177 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0242.pdf

178 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_H_0023.pdf

179 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8B_A_0138.pdf

180 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma

181 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen

182 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-demerbekken

\\\

uitbouw van de (vele) ontbrekende waterzuiveringsinfrastructuur noodzakelijk. Operationeel maken van de RWZI's Glabbeek, Kortenaken en Kersbeek-Miskom en aanvoer van de (meest efficiënt te verzamelen) vuilvracht via de toevoerleidingen is absoluut prioritair. Tegen 2027 moeten deze 3 RWZI's een belangrijke vuilvracht verwerken die momenteel nog in de Velpe terecht komt.

Het heuvelachtige karakter van het smalle, langgerekte afstroomgebied van de Velpe geeft in combinatie met de intensieve landbouw aanleiding tot **erosie** op landbouwgronden. En dat leidt logischerwijze tot dichtslibben van grachten en buizen, en instroom van nutriënten en gewasbestrijdingsmiddelen naar de Velpe via zijlopen. Erosiecoördinatie en uitvoering van erosiebestrijdingsmaatregelen op de bovenlopen moet deze problematiek aanpakken en via brongerichte en infrastructurele maatregelen een win-win-situatie creëren voor zowel landbouw als ecologie.

Hoewel de Velpe 1e cat op vele plaatsen nog een goede structuur kent, zijn er enkele bijkomende mogelijkheden voor **structuurverbetering**. Enerzijds door actieve hermeandering in het wachtbekken van Hoeleden of door (deels) aansluiting van twee afgesneden meanders stroomopwaarts van de Arnautsmolen. Anderzijds is een minder intensieve ruiming van de waterlopen ook een verbetering van de Velpestructuur. Zo wordt al meerdere jaren het deel van de Velpe tussen Bauwelstraat en de Krawatenstraat niet geruimd. Zonder bijkomende wateroverlast. Deze niet-ruimingszone kan ook verder afwaarts doorgetrokken worden.

Vanuit de Demer zullen na verhoging van het Demerpeil (tgv werken aan Grote Steunbeer te Diest) de vissen bij normale debieten de Velpe kunnen optrekken. Verder opwaarts op de Velpe werden de voorbije jaren reeds een aantal relevante vismigratieknelpunten opgelost. Blijvend onderhoud hiervan is nodig. Daarnaast dient het migratieknelpunt aan de Arnautsmolen prioritair te worden aangepakt.

Om **wateroverlast** in de Velpevallei en verder stroomafwaarts te voorkomen, werden de wachtbekkens van Hoeleden en in Halen aan de Zepstraat aangelegd. Bijkomende wachtbekkens zijn niet gepland. Om de verdrogingsproblematiek in de vallei tijdens droge zomers aan te pakken, kunnen lokale drainerende waterlopen worden aangepakt (verondiepen, minder ruimen) om het grondwater te verhogen.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en beoordeling in de waterlichaamfiches[183] VL05_115 - VELPE.

5.2.1.10.1 actieprogramma

Het **actieprogramma** voor de **Velpe** omvat volgende gebiedsspecifieke acties

*= Blue Deal actie

nr	titel	initiatiefnemer(s)

[183] https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

\\\

4B_B_0311[184]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van de Velpe, waterlopen 2de en 3de categorie in het kader van integraal project Velpe	Polder en/of Wateringen: Watering Het Velpedal
4B_B_0312[185]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van de Velpe, 1ste categorie in het kader van integraal project Velpe	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
4B_I_0016[186]	*Hydrologische herstelmaatregelen aan Velpe op basis van ecohydrologische studie Velpevallei ikv IP Velpe	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), Vlaamse overheid : Vlaamse Landmaatschappij (VLM)
5B_C_0046[187]	*Vertraagde bovengrondse afwatering door gedeeltelijke ontharding Verbindingstraat (ruilverkaveling Willebringen)	Vlaamse overheid : Vlaamse Landmaatschappij (VLM)
8B_A_0148[188]	Uitvoeren van erosiebestrijdingsmaatregelen in afstroomgebied van de Velpe	Alle Gemeenten

Zie ook Integraal Project Velpe

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties[189] en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.[190]

---

184 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0311.pdf

185 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0312.pdf

186 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0016.pdf

187 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_5B_C_0046.pdf

188 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8B_A_0148.pdf

189 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma

190 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen

\\\

actieprogramma Demerbekken[191]

5.2.1.10.2 gebiedsgerichte werking

Het bekkensecretariaat trekt verder het **Integraal Project Velpe**, dat het in de vorige planperiode opstartte met een doorlichting van de Velpe. Het integraal project realiseert, in overleg en met deelprojecten, het integraal waterbeleid voor het afstroomgebied van de Velpe, waarbij we streven naarde goede toestand van de waterloop door inspanningen voor riolering, erosiebestrijding en structuurherstel. Tegelijk werken we aan een multifunctioneel blauwgroen netwerk in de vallei en treffen andere maatregelen van integraal waterbeleid in het volledig afstroomgebied.. De scope van het integraal project omvat oa. riolering, erosie, structuurkwaliteit, de aanpak van droogte en wateroverlast, extensivering van het ruimingsbeheer, koolstofcaptatie, biodiversiteit en het creëren van groenblauwe netwerken, oeverzones en natuurlijke waterberging. Het integraal project begeleidt hierbij zowel de acties uit het actieprogramma (link actieprogramma) als (ondermeer) volgende specifieke aandachtspunten en deelacties:

Inzake WATERKWALITEIT

(1) aanduiden en uitvoeren van de nodige acties inzake riolering, overstorten en afkoppeling om de goede toestand te bereiken in de waterlichamen

Inzake WATERKWANTITEIT (droogte en wateroverlast, herstel hydrologisch systeem)

(2) Het waar mogelijk in open bedding brengen van waterlopen (structuurherstel, droogte, wateroverlast)

Inzake WATERBELEVING, PARTICIPATIE, EDUCATIE EN COMMUNICATIE

(3) Plaatsen van infoborden aan realisaties

(4) waterpreventieve maatregelen (subsidies prov Vl-Br- participatie burgers via eigen bijdrage)

Inzake ECOLOGIE, LANDSCHAP EN RUIMTE

Het integraal project, getrokken door het bekkensecretariaat, creëert draagvlak voor integraal waterbeleid in het gebied. Participanten in het project zijn alle betrokken waterbeheerders (VMM, provincie Vlaams Brabant, Watering Het Velpedal, Watering De Velpe), gemeente- en stadsbesturen (Bierbeek, Boutersem, Glabbeek, Kortenaken, Tienen, Halen), Vlaamse administraties (VMM, VLM, ANB, Dep. Landbouw en Visserij, Dep. omgeving), rioolbeheerders (Aquafin en Fluvius), het middenveld (boerenbond, natuurpunt) en het Regionaal Landschap Zuid-Hageland.

5.2.1.11 Hulpe-Zwart Water

De Winterbeek ontspringt in de gemeente Beringen, stroomt dan verder door Tessenderlo en Diest en mondt na een traject van 32 km in Scherpenheuvel-Zichem uit in de Demer. Op dat traject

---

[191] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-demerbekken

\\\

verandert ze een paar keer van naam: Winterbeek op het Limburgs grondgebied, Grote Beek, Zwart Water en tenslotte Hulpe in Vlaams-Brabant.

5.2.1.11.1 visie

Door de vermindering van de industriële lozingen sinds 2014 en door het lopende **project** van de **waterbodemsanering** heeft De Hulpe-Zwart Water (Winterbeek) een grote ecologische stap voorwaarts gezet. Zowel het visbestand, waterplanten als macroinvertebraten kennen een sterke verbetering. Of bij de huidige chlorideconcentraties een goede biologische toestand kan worden gehaald, is nog af te wachten. Een continue monitoring van de geleidbaarheid in Winterbeek blijft noodzakelijk.

Een verdere aansluiting van de grote **huishoudelijke vuilvracht** die momenteel in Diest nog in de vallei van de drie beken (waaronder Winterbeek) terecht komt én de splitsing van het zuiveringsgebied Tessenderlo zijn de twee prioritaire focuspunten om een volgende grote stap richting goede toestand te zetten. Een verbetering van de waterkwaliteit geeft een stimulans aan de enorme potentie voor **natte natuurwaarden** die in de overstromingsgevoelige vallei zijn gelegen. Behoud en versterking van deze natuurwaarden betekent de ontwikkeling van aaneengesloten valleilandschappen met rivierbegeleidende bosvegetaties in combinatie met open, natte natuur in de grasland- en moerassfeer. Hierbij wordt rekening gehouden met het huidige landbouwkundige belang van de valleigronden.

Omwille van de (deels) uitgevoerde bodemsanering is het **overstromingsregime van de Winterbeek** minder dramatisch. Enkel bij echt hoge waterstanden overtopt de Winterbeek. Op dat moment zijn de zoutconcentraties ook niet nefast voor het grondgebruik in de overstroomde delen van de vallei. Een opvolging van de grondwaterstanden in de vallei blijft echter noodzakelijk om de impact van de uitgevoerde waterbodemsanering op de grondwaterstanden te monitoren. Indien nodig dient door bijkomende palenrijen de bedding licht verhoogd te worden. Tegelijk is het tijdig ruimen van de aangelegde slibvangen op de Winterbeek nodig om nieuwe verspreiding van eventueel verontreinigd slib op te vangen. Wel mag worden gezegd dat de overstromingsgevoelige komgronden tijdens piekdebieten een belangrijke bijdrage leveren in functie van de bescherming tegen wateroverlast.

De **structuurkwaliteit** van de Winterbeek is al vrij goed. Er zijn geen vismigratieknelpunten meer gekend. Wel hebben momenteel de Middelbeek en Kleine Beek in de vallei een zeer sterke drainerende werking. Dit heeft gezorgd voor **verdroging van het veenpakket** in een groot deel van de vallei. Een stijging van de grondwatertafel in deze veengebieden maar ook in andere delen van de vallei is vanuit verdrogingsstandpunt zeer wenselijk en kan diverse habitats van natte natuur herstellen. Dit kan door de bedding van waterlopen of drainagegrachten te verondiepen, of door een meer genuanceerd maaibeheer te voeren (delen niet / minder intensief / wel intensief maaien). Gezien het extensieve grondgebruik en de grote delen in eigendom van Natuurpunt of Vlaamse overheid lijkt vernatting haalbaar. Logischerwijze dient een aanpassing van het ruimingsregime ook rekening te houden met het overige grondgebruik in de vallei.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en

\\\

beoordeling in de waterlichaamfiches[192] VL21_97 - DE HULPE - ZWART WATER.

5.2.1.11.2 actieprogramma

Het **actieprogramma** voor de **Hulpe-Zwart Water** omvat volgende gebiedsspecifieke acties

*= Blue Deal actie

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4B_B_0331[193]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van de waterlopen 2de en 3de categorie, behorend tot het waterlichaam Hulpe-Zwart Water in het kader van integraal project De Drie Beken	Provincie Vlaams-Brabant
4B_B_0353[194]	*Aanleggen van gecontroleerde overstromingsgebieden in combinatie met maatregelen voor vernatting van de valleien en het aanleggen van zomer-winterbedden (Genovevabeek, Groebengracht, Molenbeek, Veldbeek, Kleine Beek)	Provincie Vlaams-Brabant
4B_D_0255[195]	*Verbetering van structuurkwaliteit en natuurlijke waterhuishouding in de Vallei van de Drie Beken ifv de IHD en de GET/GEP KRLW ikv het IP Vallei van de Drie Beken (afwerken/ nazorg saneringsproject Winterbeek)	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), Vlaamse overheid : Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM)
4B_I_0019[196]	*Hydrologische herstelmaatregelen voor	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)

[192] https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

[193] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0331.pdf

[194] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0353.pdf

[195] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0255.pdf

[196] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0019.pdf

\\\

	herstel Drijvende waterweegbree in SBZ Demervallei ikv IP Demervallei	
7B_A_0022[197]	Evaluatie van de industriële lozingsvoorwaarden uit vergunning van Tessenderlo Group en Vynova Belgium in functie van de haalbaarheid van de goede ecologische toestand van de Grote Laak / De Hulpe Zwart Water	Bekkensecretariaat Netebekken, Bekkensecretariaat Demerbekken

Zie ook Integraal Project De Drie Beken.

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties[198] en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.[199]

actieprogramma Demerbekken[200]

5.2.1.11.3 gebiedsgerichte werking

Het bekkensecretariaat trekt verder het **Integraal Project van de Drie Beken**, dat het in 2009 op vraag van het bekkenbestuur opstartte. Het integraal project omvat vijf werkvelden:

1 Sanering en milderende maatregelen Winterbeek & vallei

2 Monitoring chlorideconcentratie

3 Waterzuiveringsinfrastructuur

4 Herinrichting Middelbeek – Kleine Beek

5 Ecologische monitoring

Sinds 2017, toen het saneringsproject van de Winterbeek werd opgestart, bevindt het project zich grotendeels in uitvoeringsfase. De saneringswerken, uitgevoerd door VMM en OVAM, worden afgerond in 2021. De werkvelden 'monitoring chlorideconcentratie' en 'waterzuiveringsinfrastructuur blijven ook na de uitvoering van de werken van belang. De 'ecologische monitoring' werd opgedragen aan 'natuurpunt studie' en wordt de komende jaren verder gezet. De herinrichting van

197 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_A_0022.pdf

198 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma

199 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen

200 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-demerbekken

\\\

Middelbeek en Kleine Beek gebeurt in het kader van het natuurbeheer in het Vlaams Natuurreservaat 'De Drie Beken'.

Het integraal project realiseert, in overleg en met deelprojecten, het integraal waterbeleid voor het afstroomgebied van Hulpe-Zwart Water (andere naam: Winterbeek of Grote Beek), waarbij we streven naarde goede toestand van de waterloop door inspanningen voor riolering, sanering van de waterloop en structuurherstel. Tegelijk werken we aan een multifunctioneel blauwgroen netwerk in de vallei en met andere maatregelen van integraal waterbeleid in het volledige afstroomgebied van de waterloop. De scope van het integraal project omvat oa. riolering, beeksanering, structuurkwaliteit, de aanpak van droogte en wateroverlast, extensivering van het ruimingsbeheer, koolstofcaptatie, biodiversiteit en het creëren van groenblauwe netwerken, oeverzones en natuurlijke waterberging.

Het is de bedoeling om in de komende planperiode het integraal project, volgens de structuur van de vijf werkvelden, verder te zetten.

Inzake WATERKWALITEIT

(1) aanduiden en uitvoeren van de nodige acties inzake riolering, overstorten en afkoppeling om de goede toestand te bereiken in de waterlichamen

Inzake WATERKWANTITEIT (droogte en wateroverlast, herstel hydrologisch systeem)

(2) Het waar mogelijk in open bedding brengen van waterlopen (structuurherstel, droogte, wateroverlast)

(3) Creëren hoger waterpeil voor middelbeek en zijlopen (verdroging veenpakket).

Het integraal project, getrokken door het bekkensecretariaat, creëert draagvlak voor integraal waterbeleid in het gebied. In dit integraal project participeren alle betrokken waterbeheerders (VMM, provincie Vlaams Brabant, Watering De 8 Beken), gemeentebesturen (stad Diest,stad Scherpenheuvel-Zichem, Beringen, Tessenderlo), Vlaamse administraties (VMM, ANB, Dep. Landbouw en Visserij, Dep. omgeving) en de rioolbeheerders (Aquafin en Fluvius).

5.2.1.12 Kleine Gete

De Kleine Gete komt Vlaanderen binnen bij Ezemaal en stroomt verder door Orsmaal en Zoutleeuw om in Budingen samen te vloeien met de Grote Gete. De Dormaelbeek, die net voor Zoutleeuw in de Kleine Gete uitmondt, is haar belangrijkste zijwaterloop.

Voor wat de **biologische kwaliteit** betreft haalt de Kleine Gete- Vloedgracht een ontoereikende score voor fytobenthos (kiezelwieren) en een matige toestand voor macrofyten (waterplanten), macroinvertebraten (kleine waterdiertjes) en vis. De laatste resultaten van de visindex geven een ontoereikende score, alhoewel die in het verleden goed was. In de bovenlopen van de Kleine Gete huist overigens de Europees beschermde vissoort rivierdonderpad, waarvan geweten is dat hij ook verder migreert richting Kleine Gete. De score voor stikstof is matig, die voor fosfor ontoereikend.

\\\

Voor de Getes dient de **inhaaloperatie van waterzuiveringsinfrastructuur** te worden verder gezet. Afkoppeling van verharde oppervlaktes en afstemming met erosiebestrijdingsmaatregelen zijn hierbij noodzakelijk. Tegelijkertijd dient blijvende aandacht te gaan naar vervuiling van oppervlaktewater door calamiteiten vanuit bedrijven. Het **gemeenschappelijk hemelwater- en droogteplan** voor de Gete biedt hier kansen, ook om de waterzuiveringsproblematiek te integreren in het ruimere watersysteemverhaal.

De glooiende leembodems van het gebied van de Kleine Gete kampen met **erosie** die bodemverlies, water- en modderoverlast veroorzaakt. Intense samenwerking met landbouwers en verdere uitvoering van erosiebestrijdingsplannen moeten leiden tot een verdere reductie van de problematiek.

De ruimtelijke uitgestrektheid van het gebied biedt belangrijke kansen in de zoektocht naar **mogelijkheden om de interactie tussen de valleigronden en hun waterlopen te herstellen**. De nadruk dient te liggen op het bevorderen van de natuurlijke overstromingsmogelijkheden van de valleien, op een manier die tegelijkertijd ook de vallei als natte klimaatbuffer (waterconservering) in tijden van droogte benut. Ook in kleinere deelprojecten schuilen bijzondere kansen om win-winsituaties te creëren voor zowel het watersysteem als landbouw.

Verder stroomopwaarts zijn ook maatregelen noodzakelijk om de **wateroverlast**problematiek aan te pakken. Zo werden er om de wateroverlast in de stad Landen te verminderen twee overstromingsgebieden ingericht . Om het centrum van Zoutleeuw te beschermen tegen wateroverlast is ter hoogte van de monding van de Dormaalbeek in de Kleine Gete gezocht naar de meest geschikte oplossingen. Naast de inrichting van overstromingsgebieden moeten de mogelijkheden onderzocht worden om de uitgestrekte valleigebieden maximaal hun waterbergende en -conserverende functie te laten vervullen.

In de **bovenlopen** van het afstroomgebied van de Kleine Gete leeft een relictpopulatie van de **rivierdonderpad**, die intussen, om het risico van uitsterven te voorkomen, succesvol uitgezet werd in enkele vergelijkbare beken in de regio. Aanpak van vismigratieknelpunten, doelgerichte aanpak van lozingen en stimuleren van paaiplaatsen via het verbeteren van de structuurkwaliteit beogen een duurzame instandhouding en verdere verspreiding van deze vissoort. Om de soort beter te kunnen beschermen worden best ook de nog niet geklasseerde beken met rivierdonderpad geklasseerd . Hier dienen de komende jaren extra inspanningen te worden geleverd om het biotoop voor de rivierdonderpad te optimaliseren.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en beoordeling in de waterlichaamfiches[201] VL11_109 - KLEINE GETE + VLOEDGRACHT, L107_432 - DORMAALBEEK, L107_431 - ST-ODULPHUSBEEK.

5.2.1.12.1 actieprogramma

Het **actieprogramma** voor de **Kleine Gete** omvat volgende gebiedsspecifieke acties

---

[201] https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

\\\

*= Blue Deal actie

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4B_B_0299[202]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van de Dormaelbeek, 1ste categorie in het kader van integraal project Getes-Melsterbeek	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
4B_B_0300[203]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van de Dormaelbeek, 2de en 3de categorie in het kader van integraal project Getes-Melsterbeek	Polder en/of Wateringen: Watering De Kleine Gete, Provincie Vlaams-Brabant
4B_B_0305[204]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van de Kleine Gete, waterlopen 2de en 3de categorie in het kader van integraal project Getes-Melsterbeek	Polder en/of Wateringen: Watering De Kleine Gete, Provincie Vlaams-Brabant
4B_B_0306[205]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van de Kleine Gete, 1ste categorie in het kader van integraal project Getes-Melsterbeek	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
4B_I_0006[206]	*Uitvoering van de acties binnen Waterlandschap, deelgebied Getes, kaderend in Integraal Project Getes-Melsterbeek	Regionaal Landschap : Zuid-Hageland
6_F_0399[207]	*Inrichting natuurlijk	Regionaal Landschap : Zuid-

[202] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0299.pdf

[203] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0300.pdf

[204] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0305.pdf

[205] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0306.pdf

[206] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0006.pdf

[207] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_F_0399.pdf

\\\

	overstromingsgebied Den Bruel (samenvloeiing Kleine Gete en Dormaalbeek) en Dormaalbeek - deelgebied Getestreek.	Hageland, Vlaamse overheid : Vlaamse Landmaatschappij (VLM)
8B_A_0150[208]	Uitvoeren van erosiebestrijdingsmaatregelen in afstroomgebied van de St-Odulphusbeek, de Dormaalbeek en de Kleine Gete + Vloedgracht	Alle Gemeenten

Zie ook actieprogramma Grote Gete, Gete I, Gete II, Melsterbeek, het Vinne en Integraal Project Getes.

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties[209] en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.[210]

actieprogramma Demerbekken[211]

5.2.1.12.2 gebiedsgerichte werking

Het bekkensecretariaat trekt verder het **Integraal Project Getes-Melsterbeek**, opgestart in planperiode 1 voor de Kleine Gete (rivierdonderpad), dat samenspoort met Strategisch Project Getestreek & Water-land-schap. Samen realiseren we, in overleg en met deelprojecten, het integraal waterbeleid voor het afstroomgebied van de Getes, waarbij we streven naar de goede toestand van de waterloop door inspanningen voor riolering, erosiebestrijding en structuurherstel. Tegelijk werken we aan een multifunctioneel blauwgroen netwerk in de vallei en treffen andere maatregelen van integraal waterbeleid in het volledig afstroomgebied. De scope van het integraal project omvat oa. riolering, erosie, structuurkwaliteit, de aanpak van droogte en wateroverlast, extensivering van het ruimingsbeheer, koolstofcaptatie, biodiversiteit en het creëren van groenblauwe netwerken, oeverzones en natuurlijke waterberging. Het integraal project begeleidt hierbij zowel de acties uit het actieprogramma (link actieprogramma) als (ondermeer) volgende specifieke aandachtspunten en deelacties:

Inzake WATERKWALITEIT

---

208 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8B_A_0150.pdf

209 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma

210 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen

211 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-demerbekken

\\\

(1) aanduiden / uitvoeren nodige acties inzake riolering, overstorten en afkoppeling om de goede toestand te bereiken in de waterlichamen.

(2) herinrichting van kwel- en brongebieden als kwaliteitsbronnen met als doel bescherming en buffering voor meststoffen en pesticiden, zelfzuiverend vermogen, erosiebestrijding, bescherming van relictpopulatie rivierdonderpad (demoproject Water-Land-Schap)

(3) lokaal bijkomende, ecologische waterzuivering (rietveld, BO 'natuurlijke , zelf-zuiverende oevers, ...) tegen diffuse verontreiniging;

(4) ecologische buffers tegen modder- en wateroverlast (Ferrarislinten/wijkbuffers)

(5) grensoverschrijdende erosieaanpak, oa in kader grensoverschrijdend overleg Dijle-Gete

(6) Project Zevenbronnenbeekvallei: aanpak erosie/ sedimenttransport naar de bron, aanleg bufferbekken & beschermingszone

(7) Project Menevallei (Hoegaarden/Tienen): integrale valleivisie met aanpak lokale knelpunten, versterken groenblauwe corridor doorheen de industriezone tot aan samenvloeiing met Grote Gete (Stadsrandbos). Realiseren oeverzones via ruilverkaveling Willebringen. Oplossen rioleringsknelpunt Grijpenveld.

(8) ontwikkelen netwerk multifunctionele oeverzones/ groenblauwe verbindingen langs de waterlopen, met als doel (a) buffering voor meststoffen en pesticiden, (b) structuurkwaliteit,(c) natuurverbinding, (d) verhogen belevingswaarde vallei.

Inzake WATERKWANTITEIT (droogte, wateroverlast, herstel hydrologisch systeem)

(9) bovengemeentelijk Hemelwater- en droogteplan Getes: knelpuntanalyse, gerichte maatregelen, opmaak plan 'Ruimte voor water van bron tot monding' (infiltratie, ontharding, zuivering, buffering, groenblauwe netwerken,...).

(10) stimuleren klimaatslimme en alternatieve landbouwpraktijken met aandacht voor waterberging, waterinfiltratie & bodembescherming en –structuur (o.a. in kader demoprojecten Water-Land-Schap als 'GETEST! in Hoegaarden')

(11) versterken/ herstellen waterloopstructuur: hermeandering & micromeandering (oa in kader Water-Land-Schap)

(12) Project samenvloeiing Dormaalbeek/Kleine Gete: natuurlijk overstromingsgebied aan de rand van Zoutleeuw, met oog op waterberging, biodiversiteit & waterbeleving

(13) uitwerken/uitvoeren acties, volgend uit project Future Floodplains.

(14 Het waar mogelijk in open bedding brengen van waterlopen (structuurherstel, droogte, wateroverlast)

Inzake WATERBELEVING, PARTICIPATIE, EDUCATIE EN COMMUNICATIE

(15) Sensibilisatie waterproblematiek: publiekevents als 'Zomeren aan de Gete', ... (samenwerking met Contrat-Rivière Dyle-Gette en Waalse gemeenten...)

\\\

(16) Project Molenbeekvallei (Gobelin pilootproject): integrale valleivisie als multifunctionele groenblauwe corridor: aanplant stadsrandbos of weide en boscomplex of didactische hoogstamboomgaard, beekstructuurherstel, buffering , ontharding, afkoppeling riolering, uitbreiding fiets- en voetpad, waterbeleving.

(17) Project Dormaalbeekvallei: ontsluiten trage wegen tussen De Beemden (Landen) en Het Vinne (Zoutleeuw), met maatregelen klimaatadaptatie/ -mitigatie, waterbeleving & erfgoed. Perceel +/- 1ha langs oever wordt aangekocht om in te schakelen voor beekstructuurherstel & waterberging.

Inzake ECOLOGIE, LANDSCHAP EN RUIMTE

(18) Ontwikkelen robuuste groenblauwe corridors (Zevenbronnenbeek/Molenbeekvallei, Dormaalbeekvallei, Mene-Jordaanvallei...)

(19) Verleggen Loop VIII in Linter, aanleg verbinding tussen 's Hertogengracht en Waarbeek en heraanleg Braambeek in open bedding (Linter)

(20) oplossen vismigratieknelpunten

(21) extra inspanningen om de goede toestand te bereiken in de bovenlopen van de Kleine Gete en in de Schoorbroekbeek om het biotoop van de rivieridonderpad te optimaliseren en uit te breiden.

Het integraal project creëert, samen met Strategisch Project Getestreek en 'Water-land-schap' , een sterk draagvlak voor integraal waterbeleid. Trekkers zijn Bekkensecretariaat, Regionaal Landschap Zuid-Hageland en provincie Vlaams Brabant, participanten de waterbeheerders (VMM, provincie Vlaams Brabant, Wateringen 'De Grote Gete', 'De Kleine Gete', 'De Mene', 'De Natte Nest' en Watering van Sint-Truiden), gemeentebesturen (Hoegaarden, Zoutleeuw, Linter, stad Tienen,Geetbets, Landen), Vlaamse administraties (VMM, VLM, ANB, Dep. Landbouw en Visserij, Dep. omgeving), rioolbeheerders (Aquafin, Fluvius) en middenveld (boerenbond, natuurpunt). We werken ook samen met onderzoeksproject Future Floodplains en C2-project 'Mens-milieu interacties in valleigebieden'.

De bekkenraad vraagt aan het bekkensecretariaat om in de loop van dit stroomgebiedbeheerplan initiatieven te nemen hoe men waterconservering in de vallei kan aanwenden in een win-win voor landbouw, water en natuur

5.2.1.13 Grote Gete

De Grote Gete ontspringt op de grens van Namen en Waals-Brabant nabij Perwez en stroomt via Geldenaken Vlaanderen binnen in Hoegaarden. Ze stroomt verder door Tienen. In Budingen vloeien Grote en Kleine Gete samen. Vanaf daar spreken we over de Gete (waterlichaam Gete I).

De **biologische kwaliteit** van de Grote Gete valt goed mee. Voor macroinvertebraten (kleine waterdiertjes) wordt de norm positief overschreden, voor vis wordt hij net niet gehaald. En ook voor de andere biologische parameters fytobenthos (kiezelwieren) en macrofyten (waterplanten) is de afstand naar de norm niet meer zo groot. De **fysico-chemische kwaliteit** is een stuk slechter: voor fosfor matig en voor **stikstof** zelfs **slecht**!

\\\

Voor de Grote Gete dient de **inhaaloperatie van waterzuiveringsinfrastructuur** verder te worden gezet. Een belangrijk deel van projecten werd al opgedragen, maar nog niet uitgevoerd. Afkoppeling van verharde oppervlaktes en afstemming met erosiebestrijdingsmaatregelen is hierbij noodzakelijk. Tegelijkertijd dient blijvende aandacht te gaan naar vervuiling van oppervlaktewater door calamiteiten vanuit bedrijven. Het **gemeenschappelijk hemelwater- en droogteplan voor de Gete** biedt hier kansen, ook om de waterzuiveringsproblematiek te integreren in het ruimere watersysteemverhaal.

De glooiende leembodems van het gebied van de Grote Gete kampen met **erosie** die bodemverlies, water- en modderoverlast veroorzaakt. Intense samenwerking met landbouwers en verdere uitvoering van erosiebestrijdingsplannen zijn nodig.

De ruimtelijke uitgestrektheid van het gebied biedt belangrijke kansen in de zoektocht naar **mogelijkheden om de interactie tussen de valleigronden en hun waterlopen te herstellen**. De nadruk dient te liggen op het bevorderen van de natuurlijke overstromingsmogelijkheden van de valleien, op een manier die tegelijkertijd ook de vallei als natte klimaatbuffer (waterconservering) in tijden van droogte benut.

Voor informatie over de gebiedsgerichte werking, zie Kleine Gete.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en beoordeling in de waterlichaamfiches[212] VL21_107 - GROTE GETE + BORGGRACHT, L107_422 - 'S HERTOGENGRACHT, L107_421 - GENOVEVABEEK, L107_418 - MENE.

5.2.1.13.1 actieprogramma

Het **actieprogramma** voor de **Grote Gete** omvat volgende gebiedsspecifieke acties

*= Blue Deal actie

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4B_B_0301[213]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van de Grote Gete, 1ste categorie in het kader van integraal project Getes-Melsterbeek	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
4B_B_0302[214]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van de Grote Gete en Mene, waterlopen 2de en 3de categorie in het kader	Polder en/of Wateringen: Watering De Mene, Polder en/of Wateringen: Watering De Grote Gete, Provincie

[212] https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

[213] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0301.pdf

[214] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0302.pdf

\\\

	van integraal project Getes-Melsterbeek	Vlaams-Brabant
4B_B_0353[215]	*Aanleggen van gecontroleerde overstromingsgebieden in combinatie met maatregelen voor vernatting van de valleien en het aanleggen van zomer-winterbedden (Genovevabeek, Groebengracht, Molenbeek, Veldbeek, Kleine Beek)	Provincie Vlaams-Brabant
8A_E_0430[216]	*Aanleggen van een natuurlijk overstromingsgebied, inrichting van natuurlijke oeverzones, structuurherstel hermeandering, waterkwantiteitsbeheer, natuurbehoud, natuurlijke structuur in kader van Strategisch project Getestreek	Provincie Vlaams-Brabant
8A_E_0432[217]	*Openlegging van de Grote Gete ter hoogte van het Schip te Tienen	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
8B_A_0145[218]	Uitvoeren van erosiebestrijdingsmaatregelen in afstroomgebied van de Mene en de Schoorbroekbeek	Alle Gemeenten
8B_A_0146[219]	Uitvoeren van erosiebestrijdingsmaatregelen in afstroomgebied van de Genovevabeek; de 's Hertogengracht en de Grote Gete + Borggracht	Alle Gemeenten

[215] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0353.pdf

[216] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_E_0430.pdf

[217] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_E_0432.pdf

[218] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8B_A_0145.pdf

[219] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8B_A_0146.pdf

\\\

Zie ook actieprogramma Kleine Gete, Gete I[220], Gete II[221], Melsterbeek[222], het Vinne[223] en Integraal Project Getes.[224]

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties[225] en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.[226]

actieprogramma Demerbekken[227]

5.2.1.14 Vinne

In 2004 zorgde het eerste Natuurinrichtingsproject in Vlaams Brabant ervoor dat de natuur van provinciedomein **Het Vinne** – binnen hydrologisch wenselijke grenzen – in haar oorspronkelijke staat werd hersteld: het **grootste natuurlijke binnenmeer van Vlaanderen**. Met 71 ha van het habitattype 3150 (voedselrijk gebufferd water met rijke waterplantenvegetatie), met veel habitattypische soorten (vroege glazenmaker, gevlekte glanslibel, glassnijder) en moerasvogels (roerdomp, woudaap en zwarte stern op doortrek). Op de rand van het meer komen zeldzame vochtige vegetaties voor als laagveen, natte heischrale graslanden en alkalisch moeras.

Tien jaar na het herstel van het Vinnemeer constateerde men een **achteruitgang door eutrofiëring** van het water door de achtergebleven organische fractie op de bodem. Om de water- en natuurdoelstellingen te halen is een heldere, door waterplanten gedomineerde waterkolom nodig.

Waterkwaliteitsmetingen bevestigen het probleem: **slechte score voor stikstof en fosfor en geen goede score biologische parameters**. Daarom werden in 2019 **grootschalige herstelwerkzaamheden**, bedoeld om het eutrofiëringsproces te stoppen, opgestart, waaronder:

1 Droogpompen Vinnemeer: .

2 Verwijderen achtergebleven organisch materiaal van de meerbodem. In combinatie met maaien van lisdodde- en pitrusvegetaties in het open watergedeelte vermindert dit ook broedlocaties kokmeeuwen, die ook een rol spelen in de eutrofiëring van het Vinnemeer.

3 Gerichte slibruiming (locaties met historische verontreiniging door beekwater (doorsijpeling St-

---

220 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/aandachtsgebieden/gete-i/actieprogramma

221 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/aandachtsgebieden/gete-ii/actieprogramma

222 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/aandachtsgebieden/melsterbeek/actieprogramma

223 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/vinne

224 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/kleine-gete/gebiedsgerichte-werking

225 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma

226 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen

227 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-demerbekken

\\\

Odulphusbeek) en effluent KWZI Rondeweg.

4 Plaatsing damwand in St-Odulphusbeek om doorsijpeling nutriëntenrijk water tegen te gaan, in afwachting van een inrichtingsproject (reeds uitgevoerd)

5 In stand houden van voldoende grote oppervlaktes rietland en moeraszone

6 Vermijden overmaat bladval in de oeverzone door lokaal verwijderen boomopslag

7 Behoud voldoende hoog waterpeil meer.

8 Afkoppeling niet werkende KWZI Rondeweg door stad Zoutleeuw

Het **project Dormaalbeekvallei** (zie integraal project) wil de trage wegen ontsluiten tussen De Beemden (Landen) en Het Vinne (Zoutleeuw). Het project combineert dit met maatregelen inzake klimaatadaptatie/ -mitigatie, waterbeleving, erfgoed en geschiedenis. Het is de bedoeling dat er een perceel van +/- 1ha langs de oever wordt aangekocht om in te schakelen voor beekstructuurherstel & waterberging.

Voor informatie over de gebiedsgerichte werking, zie Kleine Gete.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en beoordeling in de waterlichaamfiches[228] VL05_119 - VINNE.

5.2.1.15 Demer III-IV

De Demer bestaat uit 7 waterlichamen. Demer III-IV begint aan de monding van de Slangebeek in de Demer en eindigt waar de Gete in de Demer uitmondt. Belangrijke zijlopen zijn Roosterbeek en Slangebeek zelf.

Voor de **biologie** scoort Demer III-IV niet slecht. Volgens de laatste gegevens wordt de score voor macrofyten (waterplanten) ruimschoots gehaald, die van macroinvertebraten (kleine waterdiertjes) net. Voor fytobenthos (kiezelwieren) en vis is er wel nog werk aan de winkel. Fysico-Chemisch scoort Demer III-IV matig voor zowel stikstof als fosfor.

Slangebeek en **Roosterbeek** stromen door ecologisch waardevol gebied.. De slangebeek scoort goed voor stikstof en matig voor fosfor, de roosterbeek scoort ontoereikend tot matig voor fosfor en stikstof

De Demervallei vormt ter hoogte van Herk-de-Stad, Lummen, Halen en Diest een natuurlijke kom waar meer dan de helft van het Limburgs water samenkomt: de **Demerdelta**. Die kom ligt op het kruispunt van drie verschillende geologische regio's: Haspengouw, Kempen en Hageland. Een uniek samenvloeiingsgebied waar bijzondere graslanden met zeldzame dier- en plantensoorten voorkomen, die gebonden zijn aan natuurlijke overstromingen.

De mens drukte in de loop der tijd sterk zijn stempel op dit landschap. Naast het hooien van

[228] https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

\\\

graslanden, probeerde hij het watersysteem naar zijn hand te zetten. Dit eeuwenlang landgebruik leverde een unieke planten- en dierenrijkdom op. Zo kan je in dit uitgestrekte en open gebied nog **weidevogels** zoals de grutto bewonderen en langs mooie bloemrijke hooilanden wandelen. De jarenlange menselijke invloed overschreed soms ook de natuurlijke veerkracht. Waardevolle graslanden werden bebost of te intensief beheerd. Rechtgetrokken beken zorgen stroomafwaarts voor wateroverlast en op andere plaatsen voor verdroging. Dit is niet enkel nadelig voor de mens, maar ook voor de natuur. Hoog tijd voor actie.

LIFE Delta is een project gefinancierd met Europees geld dat de leefgebieden van bedreigde soorten wil verbeteren. Dit landschap, dat door mensen gemaakt werd, zal opnieuw door mensenhanden worden aangepakt. Niet alleen de leefgebieden van verschillende dier- en plantensoorten zullen hierdoor verbeteren. Het project zet in op kwalitatieve natuurbeleving met wandel- en belevingspaden en de aanleg van hengelplaatsen in samenwerking met de plaatselijke vissersvereniging.

De belevingswaarde en de waterveiligheid voor de mens zal verhogen.

Verschillende van die ingrepen zullen een grote en zichtbare impact hebben op het landschap. Het valleisysteem en het open karakter ervan worden hersteld door oude zanddepots af te graven en populierenbossen, die in de vorige eeuw werden aangeplant, te rooien. Graslanden, hooilanden en rietmoerassen worden uitgebreid. Waterlopen worden hersteld en krijgen een betere structuur.

Hierbij dienen de bijzondere dier- en plantensoorten van het LIFE-project als '**gidssoorten**': hun voorkomen is de graadmeter voor het succes van de uitgevoerde acties. Zo geven grote modderkruipers trage waters aan, en porseleinhoenen waterinfiltratiegebieden, roerdompen en woudapen geven gezonde vispaaiplaatsen aan, kwartelkoningen markeren soortenrijke oude valleigraslanden en bruine kiekendieven hebben moerassen nodig als broedgebied.

Toekomstbeeld Demerdelta, zie ook bespreking Zwart Water.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en beoordeling in de waterlichaamfiches[229] VL11_205 - DEMER III+IV, L107_814 - STEENLAAK, L111_1082 - SLANGBEEK, L107_839 - ZONDERIKBEEK.

5.2.1.15.1 actieprogramma

Het **actieprogramma** voor de **Demer III-IV** omvat volgende gebiedsspecifieke acties

*= Blue Deal actie

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4B_B_0321[230]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van Demer	Provincie Limburg

[229] https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

[230] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0321.pdf

\\\

	III & IV, waterlopen 2de en 3de categorie in het kader van integraal project Demer Limburg	
4B_B_0322[231]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van Demer III & IV, 1ste categorie, in het kader van integraal project Demer Limburg	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
4B_D_0246[232]	*Ecologische maatregelen op basis van ecohydrologisch onderzoek in gebied vallei Roosterbeek ikv IP De Wijers	Rioolbeheerder : Aquafin NV., Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
4B_I_0012[233]	*Uitvoering van de acties binnen natuurinrichting Vijvercomplex Bokrijk- Kiewit, kaderend in Integraal Project De Wijers	Vlaamse overheid : Vlaamse Landmaatschappij (VLM)
7B_A_0023[234]	Evaluatie van de industriële lozingsvoorwaarden op de Roosterbeek in functie van de haalbaarheid van de goede ecologische toestand van de Roosterbeek en de toevoer van nutriënten naar het vijvergebied van de Wijers te beperken.	Bekkensecretariaat Demerbekken

Zie ook actieprogramma Demer V, Zwart Water, Schulensmeer en Mangelbeek en Integrale Projecten 'Demerdelta' en 'De Wijers'

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van

[231] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0322.pdf

[232] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0246.pdf

[233] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0012.pdf

[234] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_A_0023.pdf

\\\

de generieke acties[235] en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.[236]

actieprogramma Demerbekken[237]

5.2.1.15.2 gebiedsgerichte werking

In de eerste planperiode startte het bekkensecretariaat het **integraal project Schulensbroek** op en begeleidde het mee de opheffing van het overstort van de Vroente. In deze planperiode ondersteunt het bekkensecretariaat actief het Integraal Project Demerdelta, een Life Project van Natuurpunt, Agentschap Natuur en Bos, Vlaamse Milieumaatschappij en Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren. In het kader van dit integraal project realiseren we door middel van overleg en op te zetten deelprojecten, de doelstellingen van het integraal waterbeleid, de goede toestand van de waterlopen en realisatie van een multifunctioneel blauwgroen netwerk en creëen we een draagvlak voor het integraal waterbeleid voor het gebied van de Demerdelta: het afstroomgebied van Demer III-IV, Demer V, het Zwart Water en de monding van Herk, Gete II en Mangelbeek in het Schulensbroek (met Schulensmeer), Lummensbroek & Webbekomsbroek.Het Schulensmeer vormt overigens ook één van de onthaalpunten van/tot De Wijers (zie integraal project 'De Wijers'). Deelprojecten gaan over structuurkwaliteit, de aanpak van droogte en wateroverlast, extensivering van het ruimingsbeheer, koolstofcaptatie, bevordering biodiversiteit, creatie van groenblauwe netwerken, oeverzones en natuurlijke waterbergingscapaciteit. Volgende specifieke aandachtspunten en deelacties staan de komende planperiode al op de agenda:

Inzake WATERKWALITEIT

(1) aanduiden en uitvoeren van de nodige acties inzake riolering, overstorten en afkoppeling om de goede toestand te bereiken in de waterlichamen

Inzake WATERKWANTITEIT (droogte & wateroverlast, herstel hydrologisch systeem)

(2) afspraken waterpeil Schulensmeer

(3) uitwerken en uitvoeren acties, volgend uit droogtestudie provincie Limburg

Inzake WATERBELEVING, PARTICIPATIE, EDUCATIE EN COMMUNICATIE

(4) acties Life Delta: kwalitatieve natuurbeleving met wandel- en belevingspaden, aanleg van hengelplaatsen in samenwerking met de plaatselijke vissersvereniging.

(5) Bezoekerscentrum Webbekomsbroek (op wandelafstand van stadscentrum Diest). Vier bewegwijzerde wandelingen van 3 tot 8 kilometer naar het broek.

(6) Nieuw wandelpad tussen Bezoekerscentrum Webbekomsbroek en oude pastorij Zelem. Nieuwe wandelbrug over het Zwart Water.

---

[235] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma

[236] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen

[237] https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-demerbekken

\\\

(7) Bezoekerscentrum Schulensmeer :Vier wandelingen van 2 tot 10 kilometer, over de dijken rond het meer naar het schulensbroek. Uitkijkplatform op het dak van het gebouw.

(8) (Kinder)avonturen- en natuurbelevingspad bij het bezoekerscentrum Schulensbroek (toegankelijk voor rolstoelen).

Inzake ECOLOGIE, LANDSCHAP EN RUIMTE

(9) bestaande historische hooilanden worden uitgebreid en de oevers afgeschuind.

(10) Herstel greppels en opnieuw bloemrijke, kletsnatte graslanden en ruigtes. De natste plekken zijn een thuis voor de porseleinhoen. De overgang van natte naar drogere graslanden is ideaal voor de kwartelkoning.

(11) Het eiland en de zanddepots worden afgegraven tot net onder het waterpeil. Het zand wordt ter plaatse gebruikt om de oeverzones van het meer minder diep te maken. Zo creëren we een rietmoeras, voor soorten zoals roerdomp, woudaap, blauwborst, baardmannetje en rietzanger.

(12) Herstel paaiplaatsen grote modderkruiper en historische graslanden.

(13) Herstel greppels en openmaken verruigd moeras met wilgen en elzen. Zo kan het waardevolle graslandkarakter terugkomen en hopelijk ook de watersnip.

5.2.1.16 Zwart Water

Het Zwart Water haalt de **waterkwalteit**snorm voor macroinverebraten (kleine waterdiertjes) en scoort ongeveer 80 % van de norm voor macrofyten (waterplanten) en fytobenthos (kiezelwieren). Voor vis scoort dit waterlichaam momenteel nog slecht. Voor fosfor scoort het zwart water ontoereikend.

Door de aanpassingswerken, die werden gedaan aan het overstort van de Vroente valt te verwachten dat zowel de biologische als de fysico-chemische waarden gaan verbeteren. Voor het overige ontvangt het zwart water, wanneer het na een vulling terug wordt geledigd ook het water van het Schulensmeer.

In het kader van Life Delta zijn momenteel ook geen structuurherstelacties gepland in dit deel van het Schulensbroek.

Voor een bespreking van de Demerdelta, zie bespreking Demer III-IV

Toekomstbeeld Demerdelta

Trage waters en vispaaiplaatsen

Talrijke waterlopen doorsnijden de Demerdelta en zorgen voor een grote biodiversiteit onder water met waterplanten, amfibieëen en vissen, als de grote modderkruiper en de bittervoorn. Grachten en poelen die verbonden zijn met grote waterpartijen zorgen voor kleinere vlucht- en paaiplaatsen voor heel wat vissoorten die door concurrentie van grote vissen niet kunnen overleven. Met een onderwatervegetatie en rietstengels op de oevers ontstaan goede afzetplaatsen voor het nageslacht.

\\\

Op hun beurt profiteren typische rietmoerasvogels als roerdomp en woudaap van de oeverzones met rietkragen waar ze voldoende kleine vissen vinden

Biodiverse oude valleigraslanden

Een thuis voor kwartelkoning, paapje, roodborsttapuit, porseleinhoen, watersnip, zomertaling

De Demervallei is van oudsher bekend om zijn uitgestrekte hooilanden en vrijgeweides. Die graslanden werden enkel 'bemest' met water en sediment van de verschillende rivieren die hier samen kwamen. Hierdoor vind je in de vochtige hooilanden nog steeds zeer veel soorten kruiden en bloemen. Het microreliëf dat zorgt voor droge en nattere zones in de percelen, is het ideale leefgebied voor de kwartelkoning. Grondwatergebonden vegetaties en de daarbij horende dieren profiteren van een hoge grondwaterstand, maar ook de waterberging zal op die manier de omliggende (woon)gebieden vrijwaren van overstroming

Moerassen

Een thuis voor bruine kiekendief, blauwborst, kleine karekiet

Uitgestrekte moerassen, die een lappendeken vormen van hooilanden, bloemrijke ruigtes en rietvelden zijn de ideale biotoop voor heel wat kleine zangvogels zoals blauwborst en kleine karekiet. Maar ook een roofvogel zoals de bruine kiekendief houdt zich hier graag schuil. Hij broedt in de uitgestrekte rietvelden met een hoge grondwaterstand, terwijl hij in de omliggende graslanden en ruigtes op zoek gaat naar voedsel. Laag overzwevend speurt hij naar muizen. Wist je dat moerassen ook grote hoeveelheden CO2 capteren? Een belangrijk middel om de klimaatswijziging te temperen.

Voor informatie over de gebiedsgerichte werking, zie Demer III-IV[238].

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en beoordeling in de waterlichaamfiches[239] VL05_118 - ZWARTWATER.

5.2.1.17 Schulensmeer

Op basis van de beschikbare gegevens haalt het Schulensmeer volop de **waterkwaliteit**snorm voor **fytoplancton** en helemaal niet de norm voor fytobenthos (kiezelwieren). Voor andere biologische parameters zijn er minder recente gegevens. De norm voor vis werd in het verleden wel bijna behaald. Voor fosfor scoort het Schulensmeer ontoereikend, voor stikstof goed.

Webbekomsbroek en Schulensbroek, hét waterveiligheidscentrum van het Demerbekken, combineren beide een traditioneel wachtbekken met belangrijke ecologische waarden. Het Schulensmeer vormt ook één van de onthaalpunten van/tot De Wijers (zie integraal project 'De Wijers').

Voor het wachtbekken van het Schulensbroek worden de veiligheidsvoorzieningen verder

---

238 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/demer-iii-iv/gebiedsgerichte-werking

239 https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

\\\

geoptimaliseerd en wordt de **vernatuurlijking** van de **oevers** van het **Schulensmeer** uitgewerkt. Door dit project wordt plantengroei aan en in het Schulensmeer gestimuleerd, hetgeen, samen met een algemene verbetering van de waterkwaliteit, een positief effect kan hebben op het meer. In het ruimere gebied van het Schulensbroek wordt de waterkwaliteit van de waterlopen en sloten verbeterd door gerichte acties. De natuurlijke overstromingsdynamiek wordt hersteld door een trage(re) waterafvoer, het versterken van het contact tussen waterloop en omgeving en het verbeteren van het retentievermogen van waterlopen, sloten en poelen. Het herstel van het rivierecosysteem sluit hierop aan en omvat het herstel / verbeteren van structuurkwaliteit en ecologische kwaliteit van de waterlopen, gericht beheer van de natte graslanden en soortgericht beheer.

Het bekkensecretariaat coördineert verder het integraal project Schulensbroek. Dit project vertrekt vanuit de noodzakelijke infrastructuur van het wachtbekken en sturing ivm de waterveiligheid. Bij de inrichting van infrastructuur moet voldoende aandacht gegeven worden aan ecologische gevolgen van deze infrastructuur, zoals bijvoorbeeld de gevolgen voor vismigratie (vijzels ...).

Daarnaast bouwt het verder op de doelstellingen van de studie 'Trage Waters in het Schulensbroek' en op de afspraken, gemaakt tijdens het overleg binnen het integraal project. In de context van het integraal project wordt tevens een langetermijnvisie uitgewerkt, die het herstellen van natuurlijke overstromingsdynamiek en rivierecosysteem combineert met extra waterberging en waterconservering in het ruimere gebied van het Schulensbroek, binnen de randvoorwaarden van de noodzakelijke waterkwaliteit (invloed op schraalgraslanden). Deze langetermijnvisie wordt best ondersteund door de hiervoor noodzakelijke studies van de water- en natuurbeheerders.

De Instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied van de Demer vraagt om een voldoende hoog waterpeil tijdens het broedseizoen. Hiertoe moet voldoende aandacht geschonken worden aan het maken van peilafspraken.Voor de problematiek van het overstort van de Vroente, dat een negatief effect heeft op zowel landbouw, natuur als waterveiligheid, wordt verder een integrale oplossing uitgewerkt.

Voor een bespreking van de Demerdelta, zie bespreking Demer III-IV

Toekomstbeeld Demerdelta, zie ook bespreking Zwart Water

DEMERDELTA : Schulensbroek een doorkijk naar de toekomst

NU In de plannen van de jaren '70 voor het uitgraven van het Schulensmeer voor de aanleg van de E314, werd er amper rekening gehouden met ecologische waarden. De oevers werden steil afgegraven. En de zanddepots die werden aangelegd, zijn nu - 40 jaar later - helemaal overgroeid met wilgen.

ACTIE De zanddepots en het grote eiland worden afgegraven tot net onder het waterpeil. De grond wordt ter plaatse gebruikt om de oeverzones van het meer minder diep te maken. Hierdoor krijg je een combinatie van zachtglooiende oevers en een grote ondiepe zone in en rond het meer. In die ondiepe zone zal zich een rietmoeras ontwikkelen, waar vogels zoals roerdomp, woudaap, bruine kiekendief en blauwborst zich thuis voelen. Het rietmoeras wordt doorsneden door een netwerk van

\\\

grachten en ondiep open water. Dit zijn ideale paaiplaatsen voor heel wat vissoorten zoals grote modderkruiper en snoek.

Voor informatie over de gebiedsgerichte werking, zie Demer III-IV[240].

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en beoordeling in de waterlichaamfiches[241] VL05_200 - SCHULENSMEER.

5.2.1.17.1 actieprogramma

Het **actieprogramma** voor het **Schulensmeer** omvat volgende gebiedsspecifieke acties

*= Blue Deal actie

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4B_D_0240[242]	*Ecologische inrichting van Schulensbroek, Webbekomsbroek en Borchbeemden ikv LIFE DELTA, IP Schulensbroek en Blue Deal (Vlaamse Veerkracht)	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), Natuurpunt, Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), Regionaal Landschap : Haspengouw en Voeren

Zie ook actieprogramma Demer III-IV, Demer V, Zwart Water en Mangelbeek en Integrale Projecten 'Demerdelta' en 'De Wijers'

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties[243] en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.[244]

actieprogramma Demerbekken[245]

5.2.2 Aandachtsgebieden

Aandachtsgebieden zijn oppervlaktewaterlichamen waarvoor we een goede ecologische toestand tegen 2033 haalbaar achten (klasse 4) of waarvoor we een belangrijke waterkwaliteitsverbetering kunnen realiseren (klasse 5).

---

240 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/demer-iii-iv/gebiedsgerichte-werking

241 https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

242 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0240.pdf

243 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma

244 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen

245 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-demerbekken

\\\

In het Demerbekken verwachten we dat voor de Demer V, VI en VII, de Gete I en II, de Melsterbeek I & II en een lokaal waterlichaam 2de orde (nr 4461) de ecologische toestand goed kan zijn in 2033 (of erna van zodra natuurlijk herstel heeft plaatsgevonden), met de uitvoering van het maatregelenprogramma 2022-2027 én met bijkomende acties in de periode 2028-2033 (klasse 4).

5.2.2.1 Demer VI-VII

Demer VI loopt van Diest tot Aarschot, Demer VII van Aarschot tot de samenvloeiing met de Dijle in Werchter. Belangrijke zijlopen zijn Begijnenbeek, Winge en Grote Motte.

Demer VI/ VII scoort **fysico-chemisch matig** voor stikstof en fosfor, **biologisch goed** voor **fytobenthos** (kiezelwieren) en **fytoplancton**. Voor vis wordt de norm bijna bereikt, voor macrofyten & macroinvertebraten is er nog werk. De fysico-chemie hangt mee af van riolering en diffuse verontreiniging op alle waterlichamen in het Demerbekken, waarvan het water uiteindelijk terecht komt in Demer VI/VII. Veel wordt verwacht van het **ambitieuze hermeanderingsproject** van het integraal project '(Sigma) Demervallei'.

Riviermorfologie / structuurkwaliteit staat daarin centraal. Een gezonde riviermorfologie buffert droogte èn wateroverlast. Ze stimuleert het zelfreinigend vermogen van de waterloop en verbetert tevens de biologische scores voor bijv. macrofyten en vis. Structuurkwaliteit zorgt voor een gezond riviersysteem, een gezond habitat, waarin gezonde populaties uiteindelijk tot goede scores aanleiding geven. Men mag zich niet doodstaren op enkel de scores voor de parameters. Zo is het bij hermeandering niet alleen de bochtigheid die de gezonde morfologie creëert, maar ook de mogelijkheid tot erosie en sedimentatie. Perfect voorbeeld is de eerste aangesloten Demermeander, die vrij kan migreren; met spectaculaire resultaten op vlak van strandbanken in binnenbocht en eroderende buitenbocht.

Kenmerkend voor de Demer waren de rechtgetrokken rivierloop en de dijken. Het gebied had regelmatig te kampen met wateroverlast (september 1998 ...). Daarnaast speelde de verdroging door de kanalisering van de Demer. Beide zaken leidden tot de **principiële beslissing van de Vlaamse Regering,** die vertrekt van **drie krachtlijnen**:

1 Versterken ruimtelijke samenhang tussen Demer en Demervallei (Demervallei als blauw-groen lint): De natuurlijke waterbergingsfunctie van de vallei wordt heropgewaardeerd. De hoge natuur- en landschapswaarde van de Demervallei, met hoge potenties voor ontwikkeling van natte natuur, spoort samen met waterberging.

2 Duurzaam toerisme en recreatie in de Demervallei kansen geven (Demervallei als oranje lint): De vallei biedt een mooi kader voor natuurgerichte recreatie. Cultuurhistorische steden, dorpskernen/gehuchten, historische monumenten en kunstwerken (de zogenaamde 'Demerbakens') onderstrepen de unieke troeven van de Demervallei voor de ontwikkeling van zachte recreatie.

3 Versterken van de streekidentiteit (een dynamisch lint van alle Demeractoren): Samenwerking tussen alle betrokken actoren is essentieel voor het project.

Die drie krachtlijnen werden verder doorvertaald in enkele **ruimtelijke concepten**:

\\\

1. Behoud & versterking van uitgesproken natuurwaarden in valleien met ruimte voor waterberging.
2. Behoud & versterking van gevarieerde open tot halfopen valleilandschappen met ruimte voor waterberging.
3. Behoud & versterking van landbouw met ruimte voor ontwikkeling voor landschappelijk waardevolle elementen.
4. Vrijwaren & versterken van waardevolle landschappen en erfgoedwaarden.
5. (Open) ruimte geven aan water, zo elders bescherming bieden tegen wateroverlast en tegelijk het natuurlijk karakter van waterloop en vallei te versterken. Dit zal een toeristisch-recreatieve ontwikkeling op een duurzame manier bevorderen. Doelstellingen voor landbouwactiviteiten en verstedelijking worden op deze hoofddoelstelling afgestemd. Participatie van bevolking (vb. waterpreventieve maatregelen Aarschot), administraties en belangengroepen wordt gegarandeerd via de fora en overlegstructuren van Integraal Project (Sigma) Demervallei. Het projectg wordt geïntegreerd aangepakt met de opmaak van een AGNAS-RUP voor de Demervallei tussen Diest en Werchter.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en beoordeling in de waterlichaamfiches[246] VL05_103 - DEMER VI, VL05_104 - DEMER VII.

5.2.2.1.1 actieprogramma

Het **actieprogramma** voor de **Demer VI-VII** omvat volgende gebiedsspecifieke acties

*= Blue Deal actie

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4B_B_0323[247]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van Demer V en VI, waterlopen 2de en 3de categorie in het kader van integraal project Demervallei	Provincie Vlaams-Brabant
4B_B_0332[248]	*Uitvoeren Sigma Demer in de Demervallei tussen Diest en Werchter : herstel van het grondwaterpeil en start inrichting van de vallei ifv de natuurdoelen voor habitats en soorten	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)

[246] https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

[247] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0323.pdf

[248] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0332.pdf

\\\

4B_D_0238[249]	*Uitvoering Sigma Demer in de Demervallei tussen Diest en Werchter	Vlaamse overheid : De Vlaamse Waterweg nv
4B_I_0002[250]	Uitvoering van het SBP Grote modderkruiper in Sigma Demervallei tussen Diest en Werchter, met herstel van het grondwaterpeil en start inrichting van de vallei ifv de natuurdoelen voor habitats en soort	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
4B_I_0003[251]	Opmaak en uitvoering actieplan Drijvende waterweegbree in SBZ Demervallei	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), Natuurpunt
4B_I_0009[252]	*Uitvoering van acties inzake valleiherstel, kaderend in het Integraal Project Demervallei	Regionaal Landschap : Noord Hageland
4B_I_0025[253]	*Peilbeheer en ecologische maatregelen ikv het SBP Grote modderkruiper voor het Demerbekken ikv IP Demervallei	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
4B_I_0026[254]	*Waterberging en natuurherstel in de Demervallei tussen Diest en Werchter ikv Sigma Demer en IP Demervallei	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), Vlaamse overheid : De Vlaamse Waterweg nv

Het **actieprogramma** voor de **Motte** omvat volgende gebiedsspecifieke acties

*= Blue Deal actie

---

249 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0238.pdf

250 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0002.pdf

251 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0003.pdf

252 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0009.pdf

253 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0025.pdf

254 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_I_0026.pdf

\\\

nr	titel	initiatiefnemer(s)
6_F_0343[255]	*Inrichten van overstromingsgebieden en andere maatregelen tegen wateroverlast op de Tieltse Motte	Provincie Vlaams-Brabant
6_F_0344[256]	*Herinschakeling en ecologische inrichting van gedempte meander van de Motte	Provincie Vlaams-Brabant
8B_A_0137[257]	Uitvoeren van erosiebestrijdingsmaatregelen in afstroomgebied van de Grote Motte	Alle Gemeenten

(Motte is deel van afstroomgebied DemerVI-VII maar valt onder integraal project Noord-Hagelandse Beken)

Zie ook Integraal Project Demervallei.

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties[258] en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.[259]

actieprogramma Demerbekken[260]

5.2.2.1.2 gebiedsgerichte werking

Het bekkensecretariaat trekt verder mee het **Integraal Project (SIGMA) Demervallei**, dat het in de vorige planperiode werd opgestart. Het integraal project realiseert, in overleg en met deelprojecten, het integraal waterbeleid voor het afstroomgebied van Demer VI en Demer VII. We streven naar de goede toestand van de waterlopen door inspanningen op het vlak van riolering, erosiebestrijding en structuurherstel. Tegelijk werken we aan een multifunctioneel blauwgroen netwerk in de vallei en treffen andere maatregelen van integraal waterbeleid in het volledig

---

255 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_F_0343.pdf

256 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_F_0344.pdf

257 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8B_A_0137.pdf

258 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma

259 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen

260 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-demerbekken

\\\

afstroomgebied. De scope van het integraal project omvat oa. riolering, erosie, structuurkwaliteit, de aanpak van droogte en wateroverlast, extensivering van het ruimingsbeheer, koolstofcaptatie, biodiversiteit en het creëren van groenblauwe netwerken, oeverzones en natuurlijke waterberging. Het integraal project begeleidt hierbij zowel de acties uit het actieprogramma (link actieprogramma) als (ondermeer) volgende specifieke aandachtspunten en deelacties:

Inzake WATERKWALITEIT

(1) aanduiden en uitvoeren van de nodige acties inzake riolering, overstorten en afkoppeling om de goede toestand te bereiken in de waterlichamen

(2) Oplossen van puntlozingen en verdrogingsknelpunten rond Demerbroeken en Vorsdonkbroek;

(3) Handhaving verdroging en watervervuiling in gebieden als Melkbroek (Testelt), Kruisbos (Averbode) en Wouwerhoeve (Langdorp).

Inzake WATERKWANTITEIT (droogte & wateroverlast, herstel hydrologisch systeem, aansluiten meanders)

(4) Deelproject Vinkenberg Diest & Scherpenheuvel-Zichem (Veiligheid – wetland) (meander al uitgevoerd)

(5) Deelproject Demerbroeken Diest & Scherpenheuvel-Zichem (Wetland - Veiligheid)

(6) Deelproject Laarbeek-Motte Scherpenheuvel-Zichem & Aarschot (Wetland - Veiligheid)

(7) Deelproject Demermeanders Aarschot-Rotselaar (Veiligheid - wetland)

(8) Deelproject Amerbeemd Betekom Wetland (Reserve veiligheid)

(9) Deelproject Testelt-Langdorp Scherpenheuvel-Zichem & Aarschot (Veiligheid - winterbed)

(10) remediëren te diepe bedding van lokale beken en slotenstelsels (Leibeek Rotselaar), Weerderlaak (Aarschot), Laarbeek en Leydsgracht Scherpenheuvel-Zichem)

(11) Aanpakken problematiek uitdeinende verdroging Rillaar (waterwinning Schoonhoven (Aarschot).

Inzake ECOLOGIE, LANDSCHAP EN RUIMTE (zie ook waterkwantiteit)

(12) waterberging, herstel relatie Demer met haar vallei; aantakken meanders; vernatuurlijken oevers; structuurherstel; herstel grondwatertafel vallei door maatregelen op de Demer zelf

(13) herstel grondwaterpeil en inrichting vallei ifv de natuurdoelen voor habitats en soorten

(14) Plan van aanpak voor optimaal peilbeheer waterlopen 1e, 2e en 3e categorie in de Demervallei tussen Diest en Werchter, ifv de natuurdoelen voor habitats en soorten

(15) Uitvoering SBP Grote modderkruiper voor het Demerbekken

(16) Opmaak/uitvoering actieplan Drijvende waterweegbree in SBZ Demervallei

\\\

(17) Uitwerken en uitvoeren gezamenlijke aanpak voor sanering waterbodem & oeverzones Winterbeek & Grote Leigracht te Zichem.

Het integraal project wordt, zoals bepaald in de beslissing van de Vlaamse Regering over de 'integrale visie voor de Demervallei en Laak van Diest tot Werchter', 2016 , getrokken door een Interbestuurlijk Overleg, samengesteld uit de lokale partners vanuit het Bekkenbestuur (Bekkenbestuur, Vlaamse Overheid, Provincie Vlaams Brabant, Gemeentebesturen en Regionaal Landschap Noord-Hageland) en creëert draagvlak voor integraal waterbeleid in het gebied. Participanten in het project zijn alle betrokken waterbeheerders (VMM, provincie Vlaams Brabant, Watering De Molenbeek, Watering De Motbeek), gemeentebesturen (Rotselaar, Holsbeek, Lubbeek en Tielt-Winge voor de Winge, Bekkevoort en stad Diest voor de Begijnenbeek, stad Aarschot voor de Grote Motte), Vlaamse administraties (VMM, VLM, ANB, Dep. Landbouw en Visserij, Dep. omgeving), rioolbeheerders (Aquafin en Fluvius), het middenveld (boerenbond, natuurpunt) en het Regionaal Landschap Noord-Hageland. Het merendeel van de realisaties op het terrein komen op het conto van de Vlaamse Waterweg en ANB.

5.2.2.2 Demer V

De Demer wordt opgedeeld in 7 waterlichamen. Demer V begint aan de monding van de Gete in Demer III-IV en loopt, doorheen het gebied van Webbekomsbroek tot aan de monding van de Zwarte Beek in de Demer. Vanaf daar spreken we over Demer VI.

Voor wat de **biologische kwaliteit** betreft scoort Demer V **niet slecht**. Volgens de laatste gegevens wordt de score voor macrofyten (waterplanten) en macroinvertebraten (kleine waterdiertjes) positief overschreden. De score voor fytoplancton is nog beter. Voor fytobenthos (kiezelwieren) en vis bevindt Demer V zich op ongeveer 80 % van de norm. Fysico-Chemisch scoort Demer V matig voor zowel stikstof als fosfor.

Het nabijgelegen **gecontroleerd overstromingsgebied van Webbekomsbroek** overstroomt gecontroleerd om wateroverlast op andere plaatsen te vermijden. Deze primaire waterbeheersingsfunctie van het wachtbekken wordt geoptimaliseerd door uitbreidingswerken en het voorzien van de mogelijkheid om het wachtbekken sneller te kunnen laten leeglopen. et gecontroleerd overstromingsgebied Webbekomsbroek en de aanpalende valleigebieden (Diesters Broek ...) herbergen echter ook belangrijke natte natuurwaarden. Door het beheer van het gebied af te stemmen op gewenste natte natuurdoeltypes kan een bijzondere meerwaarde worden gerealiseerd zonder afbreuk te doen aan de waterbergingsfunctie.

Doordat het hooien van graslanden halfweg de 20ste eeuw niet meer rendabel was, werden de hooilanden vervangen door populieraanplantingen of intensievere landbouw. Die populieren zijn productiebomen, die snel groeien en kaprijp zijn na zo'n 25 à 30 jaar. Ook in het Webbekomsbroek werden populieren aangeplant in de met kwelwater gevoede graslanden. De populieren in het natste gedeelte zijn afgestorven, terwijl de bomen op het drogere gedeelte kaprijp zijn. **In het kader van Life Delta herstellen we de historische graslanden** door de populieren te kappen. Hier krijg je opnieuw een overgang van natte naar drogere graslanden. Die geleidelijke overgangen zijn een

\\\

ideaal leefgebied voor heel wat (weide)vogels zoals kwartelkoning, watersnip en porseleinhoen. Je zal er kunnen genieten van de openheid van de Demervallei en de typische eeuwenoude hooilanden met hun bloemrijke kruiden. De stad Diest en omgeving vrijwaren van overstromingen en natuurherstel gaan hier in de vallei hand in hand.

Om de bestaande waterbergingsinfrastructuur nog beter te kunnen regelen, en zo in te spelen op voorspelde piekdebieten, is een regelbare stuw op de Demer aan de **Grote Steunbeer** gewenst.

Voor een verdere bespreking van de Demerdelta, zie ook bespreking Demer III-IV

Voor het toekomstbeeld voor de Demerdelta, zie ook bespreking Zwart Water

Voor informatie over de gebiedsgerichte werking, zie Demer III-IV.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en beoordeling in de waterlichaamfiches[261] VL05_102 - DEMER V.

5.2.2.2.1 actieprogramma

Het **actieprogramma** voor de **Demer V** omvat volgende gebiedsspecifieke acties

*= Blue Deal actie

nr	titel	initiatiefnemer(s)
6_F_0330[262]	*Aanpassing Grote Steunbeer in functie van optimalisatie waterbeheer	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

Zie ook actieprogramma Demer III-IV, Schulensmeer, Zwart Water en Mangelbeek en Integraal Projecten 'Demerdelta'

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties[263] en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.[264]

actieprogramma Demerbekken[265]

5.2.2.3 Gete I

In Budingen vloeien Grote en Kleine Gete samen tot de Gete. Eerst spreken we van Gete I.

---

261 https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

262 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_F_0330.pdf

263 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma

264 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen

265 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-demerbekken

\\\

Bij Ertsenrijk, op enkele kilometers ten zuiden van Halen,komen Melsterbeek en Gete I samen. Vanaf daar spreken we van Gete II.

Voor wat de **biologische kwaliteit** betreft scoort Gete I tegenwoordig ver **boven de norm** voor wat de macroinvertebraten (kleine waterdiertjes) betreft. Het visbestand moet nog meer voorruit, net als de score voor fytobenthos (kiezelwieren), al werd de norm hiervoor wel al eens gehaald. Voor macrofyten is er nog werk aan de winkel, al hebben we hier de laatste jaren een spectaculaire stijging ten goede gezien. De **fysico-chemische waterkwaliteit** is nog **ontoereikend**, zowel voor fosfor als voor stikstof.

Voor Gete I dient de inhaaloperatie van waterzuiveringsinfrastructuur verder te worden gezet. Een belangrijk deel van projecten werd al opgedragen, maar nog niet uitgevoerd. Afkoppeling van verharde oppervlaktes en afstemming met erosiebestrijdingsmaatregelen is hierbij noodzakelijk. Tegelijkertijd dient blijvende aandacht te gaan naar vervuiling van oppervlaktewater door calamiteiten vanuit bedrijven. Het **gemeenschappelijk hemelwater- en droogteplan voor de Getes** biedt hier kansen, ook om de waterzuiveringsproblematiek te integreren in het ruimere watersysteemverhaal.

De glooiende leembodems van het gebied van de Getes kampen met erosie die bodemverlies, water- en modderoverlast veroorzaakt. Intense samenwerking met landbouwers en verdere uitvoering van erosiebestrijdingsplannen moeten leiden tot een verdere **reductie** van de problematiek.

De ruimtelijke uitgestrektheid van het gebied biedt belangrijke kansen in de zoektocht naar **mogelijkheden om de interactie tussen de valleigronden en hun waterlopen te herstellen**. De nadruk dient te liggen op het bevorderen van de natuurlijke overstromingsmogelijkheden van de valleien, op een manier die tegelijkertijd ook de vallei als natte klimaatbuffer (waterconservering) in tijden van droogte benut. Heel het gebied watert af richting Demer via het deltagebied van Gete en Melsterbeek in de gemeenten Geetbets en Halen, een zone die potenties biedt om grote volumes water vast te houden.

Zie ook Gete II en Melsterbeek.

Voor informatie over de gebiedsgerichte werking, zie Kleine Gete, Grote Gete en Het Vinne.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en beoordeling in de waterlichaamfiches[266] VL05_105 - GETE I.

5.2.2.3.1 actieprogramma

Het **actieprogramma** voor de **Gete I** omvat volgende gebiedsspecifieke acties

*= Blue Deal actie

nr	titel	initiatiefnemer(s)

[266] https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

\\\

4B_B_0324[267]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van Gete I, waterlopen 2de en 3de categorie in het kader van integraal project Getes-Melsterbeek	Polder en/of Wateringen: Watering De Grote Gete, Provincie Vlaams-Brabant
4B_B_0325[268]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van Gete I, 1ste categorie in het kader van integraal project Getes-Melsterbeek	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

Zie ook actieprogramma Grote Gete, Kleine GeteI, Gete II, Melsterbeek, het Vinne en Integraal Project Getes

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties[269] en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.[270]

actieprogramma Demerbekken[271]

5.2.2.4 Gete II

Nabij Ertsenrijk stromen Gete I en Melsterbeek samen en spreekt men van Gete II. In Halen komen Gete (II) en Herk samen om snel daarna uit te monden in de Demer.

Voor wat de **biologische kwaliteit** betreft haalt Gete II een spectaculair **goede score**, ver boven de norm, voor fytoplancton en haalt bijna de norm voor fytobenthos (kiezelwieren). Maar voor de andere parameters (vis, macroinvertebraten (kleine waterdiertjes) en macrofyten (waterplanten)) is er nog werk, heel veel werk. De **fysico-chemische waterkwaliteit** is matig voor stikstof en **ontoereikend** voor fosfor.

Voor Gete II dient de **inhaaloperatie van waterzuiveringsinfrastructuur** verder te worden gezet. Een belangrijk deel van projecten werd al opgedragen, maar nog niet uitgevoerd. Afkoppeling van verharde oppervlaktes en afstemming met erosiebestrijdingsmaatregelen is hierbij noodzakelijk.

---

267 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0324.pdf

268 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0325.pdf

269 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma

270 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen

271 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-demerbekken

\\\

Tegelijkertijd dient blijvende aandacht te gaan naar vervuiling van oppervlaktewater door calamiteiten vanuit bedrijven. Het **gemeenschappelijk hemelwater- en droogteplan voor de Getes** biedt hier kansen, ook om de waterzuiveringsproblematiek te integreren in het ruimere watersysteemverhaal.

De glooiende leembodems van het gebied van de Getes kampen met **erosie** die bodemverlies, water- en modderoverlast veroorzaakt. Intense samenwerking met landbouwers en verdere uitvoering van erosiebestrijdingsplannen moeten leiden tot een verdere reductie van de problematiek.

De ruimtelijke uitgestrektheid van het gebied biedt belangrijke kansen in de zoektocht naar mogelijkheden om de **interactie tussen de valleigronden en hun waterlopen te herstellen**. De nadruk dient te liggen op het bevorderen van de natuurlijke overstromingsmogelijkheden van de valleien, op een manier die tegelijkertijd ook de vallei als natte klimaatbuffer (waterconservering) in tijden van droogte benut. Heel het gebied watert af richting Demer via het deltagebied van Gete en Melsterbeek in de gemeenten Geetbets en Halen, een zone die potenties biedt om grote volumes water vast te houden.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en beoordeling in de waterlichaamfiches[272] VL05_106 - GETE II.

5.2.2.4.1 actieprogramma

Het **actieprogramma** voor de **Gete II** omvat volgende gebiedsspecifieke acties

*= Blue Deal actie

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4B_B_0326[273]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van Gete II, waterlopen 2de en 3de categorie in het kader van integraal project Getes-Melsterbeek	Provincie Vlaams-Brabant
4B_B_0327[274]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied van Gete II, 1ste categorie in het kader van integraal project Getes-Melsterbeek	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

Zie ook actieprogramma Kleine Gete, Grote Gete , Gete I, Gete II, Melsterbeek, het Vinne en Integraal

[272] https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

[273] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0326.pdf

[274] https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0327.pdf

\\\

Project Getes.

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties[275] en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.[276]

actieprogramma Demerbekken[277]

5.2.2.5 Melsterbeek

De Melsterbeek ontspringt op de rand van het leemplateau nabij Bovelingen aan de taalgrens en stroomt via Mielen-boven-Aalst, Brustem en Zepperen in noordelijke richting om na Zepperen westwaarts af te buigen richting Sint-Truiden. Vervolgens stroomt zij noordwestwaarts richting Geetbets om de laatste kilometers parallel aan de Gete noordwaarts te stromen. De Melsterbeek ontvangt de Oude beek, de Cicindria, de Molenbeek en de Katermansbeek.

De **biologische waterkwaliteit** van de Melsterbeek is **beter dan** je zou **verwacht**en. Voor macroinvertebraten (kleine waterdiertjes) halen we zelfs de norm, voor de andere biologische parameters zitten we nog op 70 à 80 % van de norm. De **fysico-chemische waterkwaliteit** is **matig**, zowel voor fosfor als voor stikstof. Inzake riolering dienen nog veel projecten door de gemeente Sint-Truiden te worden uitgevoerd.

De westwaarts stromende Kelsbeek-Graasbeek (met waardevolle bossen als het provinciaal domein Nieuwenhoven aan de Kelsbeek) en de Grondbeek kruisen via een syfon de Melsterbeek om vervolgens in de Gete uit te monden stroomafwaarts Geetbets. Deze **onnatuurlijke situatie** is het **gevolg van het verleggen van de Melsterbeek** meer dan 400 jaar geleden. Net na Binderveld werd de waterloop in een meer noordelijke richting verlegd om vervolgens noordwaarts te lopen langs de oostflank van de vallei. Oorspronkelijk volgde de Melsterbeek de loop van de Grazenbeek tot de Kasteellaan te Geetbets om vervolgens stroomafwaarts hiervan de loop van de Asbeek te volgen.

Naast de inrichting van overstromingsgebieden moeten de mogelijkheden onderzocht worden om de uitgestrekte valleigebieden maximaal hun waterbergende en -conserverende functie te laten vervullen.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen, reductiedoelen & afwijkingen en beoordeling in de waterlichaamfiches[278] VL11_207 - MELSTERBEEK I+II, L111_1075 - MELSTERBEEK L1, L107_824 - ROELBEEK, L111_1076 - CICINDRIA, L111_1077 - MOLENBEEK (SINT-TRUIDEN).

---

275 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma

276 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen

277 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-demerbekken

278 https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen

\\\

5.2.2.5.1 actieprogramma

Het **actieprogramma** voor de **Melsterbeek** omvat volgende gebiedsspecifieke acties

*= Blue Deal actie

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4B_B_0295[279]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied in de provincie Vlaams Brabant van de Melsterbeek, waterlopen 2de en 3de categorie in het kader van integraal project Getes-Melsterbeek	Polder en/of Wateringen: Watering van St.-Truiden, Provincie Vlaams-Brabant
4B_B_0296[280]	*Beek- en valleiherstel voor het afstroomgebied in de provincie Limburg van de Melsterbeek, waterlopen 2de en 3de categorie in het kader van integraal project Getes-Melsterbeek	Polder en/of Wateringen: Watering van St.-Truiden, Provincie Limburg
8B_A_0129[281]	Erosiebestrijding in het afstroomgebieden van de Melsterbeek	Polder en/of Wateringen: Watering van St.-Truiden, Alle Gemeenten

Zie ook actieprogramma Kleine Gete[282], Grote Gete[283] , Gete I[284], Gete II[285], Melsterbeek[286], het Vinne[287] en Integraal Project Getes[288].

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

---

279 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0295.pdf

280 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0296.pdf

281 https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8B_A_0129.pdf

282 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/speerpuntgebieden/kleine-gete/actieprogramma

283 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/speerpuntgebieden/grote-gete/actieprogramma

284 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/gete-i/actieprogramma

285 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/gete-ii/actieprogramma

286 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/gebiedsgerichte-uitdagingen/aandachtsgebieden/melsterbeek/actieprogramma/

287 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/speerpuntgebieden/vinne

288 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/speerpuntgebieden/kleine-gete/gebiedsgerichte-werking

\\\

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties[289] en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.[290]

actieprogramma Demerbekken[291]

6 BIJLAGEN

1 BSD Demerbekken (export website)
https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/bsd3_demerbekken-export-website.pdf

2 Demerbekken - beschermde gebieden watergebonden natuur (Natura 2000 gebieden)
https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/kennismaking/fysische-en-ruimtelijke-kenmerken/natuur-ecologie/dem_beschermde-gebieden-watergebonden-natuur.pdf

3 Beschermde gebieden drinkwater
https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/tabellen/kennismaking/beschermde-gebieden-drinkwater-grondwater.pdf

4 Demerbekken OWLn met specifieke doelstellingen oppervlaktewater Natura 2000 gebied
https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/beschermde-gebieden-oppervlaktewater/dem_owln-met-specifieke-doelstellingen-natura-2000-gebieden-sgbp3.pdf

5 gebiedsprioritering SGBP3 Demerbekken
https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/gebiedsgerichte-uitdagingen/dem_gebiedsprioritering.pdf

---

289 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma

290 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen

291 https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/demerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-demerbekken

\\\